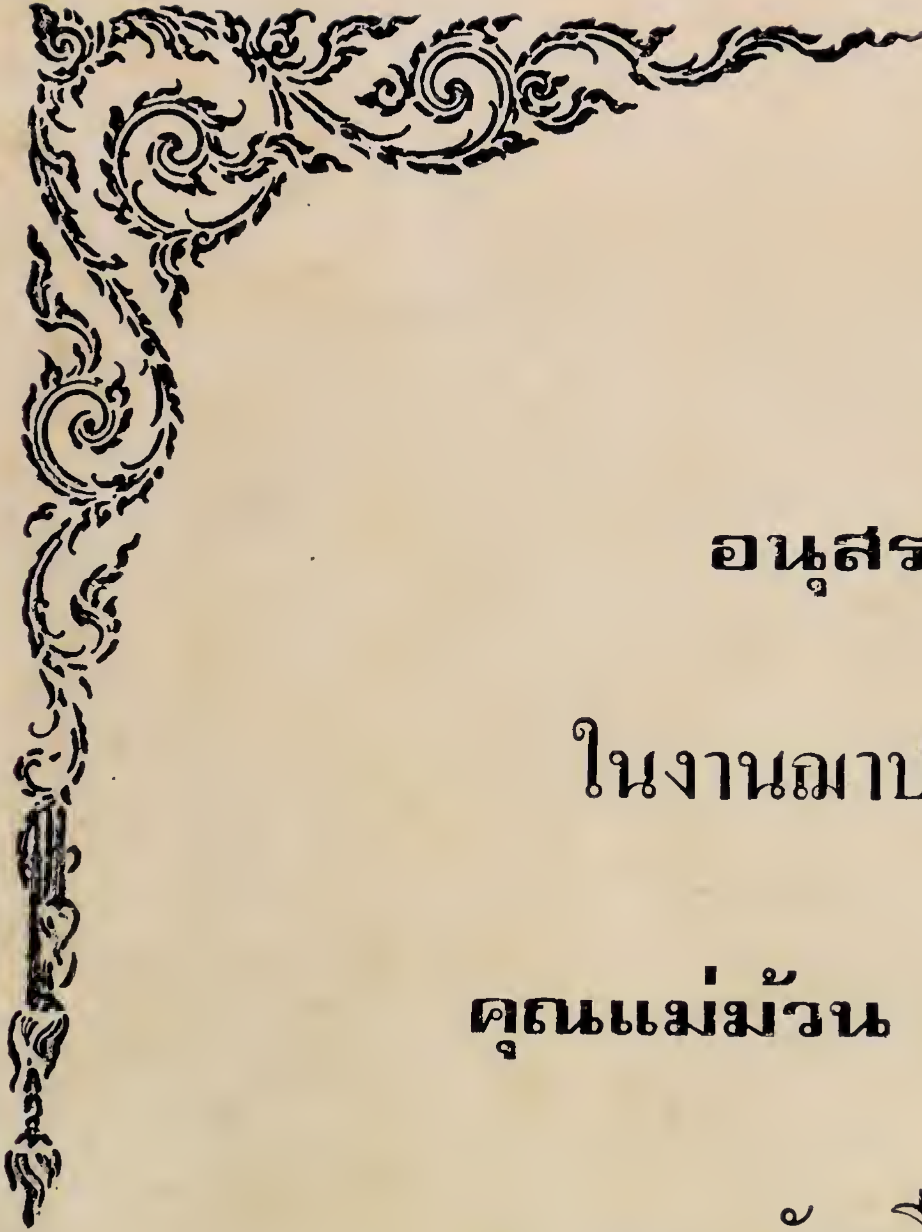

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ

ณ เมรุ วัดศรีสิทธิการาม

อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๖

อ นุ ส ร ณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ

ณ เมรุ วัดศรีสิทธิการาม

อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๖

คุณแม่[illegible] [illegible]

เกิด [illegible]

[illegible]

รวมอายุ [illegible] ปี

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ

ชาตะ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๕

มรณะ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

รวมอายุ ๘๑ ปี

บุตร และธิดา

(จากซ้าย) นางเสงี่ยม เลิศฤทธิ์ นางเปี่ยมศรี วาสิกศิริ
นายสมศักดิ์ วาสิกศิริ นางชะม้อย ขำชัย
นางทองย้อย วีระพันธุ์

เจ้าภาพขอขอบพระคุณ
ทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติ
มาร่วมในงานฌาปนกิจ-
ศพนี้

ประวัติย่อ

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ เกิดเมื่อ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๓๕ ที่บ้านกลางเขา ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี เป็นบุตรหลวงศรีพินัย (ลอง นิลกำแหง) นางถม นิลกำแหง มีพี่น้องท้องเดียวกัน ๑๐ คน

๑. นางเปลื้อง นิลกำแหง (ถึงแก่กรรม)

๒. นางจำรัส นิลกำแหง

๓. นายกฤช นิลกำแหง (ถึงแก่กรรม)

๔. นางม้วน วาสิกศิริ

๕. นางแคลง นิลกำแพง (ถึงแก่กรรม)

๖. นายโอ๊ด นิลกำแหง (ถึงแก่กรรม)

๗. นางแช่ม นิลกำแหง (ถึงแก่กรรม)

๘. นางแม้น

๙. นางรอด นิลกำแหง

๑๐. นางทิ้ง แพรคล้าย (ถึงแก่กรรม)

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ ได้ทำการสมรสกับพระศรี-สิทธิกรรม์ (ทรัพย์ วาสิกศิริ) ซึ่งขณะนั้นเป็นนายอำเภอสรรพยา มีบุตรธิดา ๗ คน คือ

๑. นายสมศักดิ์ วาสิกศิริ

๒. นางชม้อย ขำชัย

๓. นายสังวาลย์ วาสิกศิริ (ถึงแก่กรรม)

๔. นางทองย้อย วีระพันธุ์

๕. นายบุญเทียม วาสิกศิริ (ถึงแก่กรรม)

๖. นางเสงี่ยม เลิศฤทธิ์

๗. นางเปี่ยมศรี วาสิกศิริ

เมื่อยังมีชีวิตอยู่คุณแม่ม้วนได้ให้ความอบอุ่นแก่ลูกหลานเป็นอย่างดียิ่ง เป็นที่พึ่งพาอาศัยของญาติพี่น้องทั่วไป และเป็นผู้ใจบุญประกอบการกุศลอยู่เป็นนิจ คุณแม่ม้วนได้ล้มเจ็บและถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. รวมอายุ ๘๑ ปี

หลวงตา

แพรเยื่อไม้

อ นุ ส ร ณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ม้วน วาสิกศิริ

ณ เมรุ วัดศรีสิทธิ์การาม

อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๖

เป็นมนุษย์ หรือ เป็นคน ?

เป็นมนุษย์ เป็นได้ เพราะใจสูง
เหมือนหนึ่งยูง มีดี ที่แววขน.
ถ้าใจต่ำ เป็นได้ แต่เพียงคน
ย่อมเสียที ที่ตน ได้เกิดมา.

ใจสะอาด ใจสว่าง ใจสงบ
ถ้ามีครบ ควรเรียก มนุสสา
เพราะทำถูก พูดถูก ทุกเวลา
เปรมปรีดิ์ คืนวัน สุขสันต์ดีจริง

ใจสกปรก มืดมัว และร้อนเร่า
ใครมีเข้า ควรเรียก ว่าผีสิง
เพราะพูดผิด ทำผิด จิตประวิง
แต่ในสิ่ง ทำชั่ว กลั้วอบาย.

คิดดูเถิด, ถ้าใคร ไม่อยากตก
จงรีบยก ใจตน รีบขวนขวาย
ให้ใจสูง เสียได้ ก่อนตัวตาย
ก็สมหมาย ที่เกิดมา; อย่าเชือนเลยฯ

พุทธทาสภิกขุ

เรื่องในเล่ม

บาตรน้ำมนต์

เรื่องนี้ ประทับอยู่ในความทรงจำ เหมือนสนิมที่ฝังอยู่ในเนื้อเหล็ก

ขณะนี้ จำได้ว่าใกล้จะ ๑๖.๐๐ น. เพราะตัวเองกำลังอยู่ในชุดเตรียมสรงน้ำ ทรงผ้าอาบโชว์ซากหรือก้างถือขันเดินกลับไปกลับมาก่อนจะเข้าที่อาบสรง เขา ในชุดเสื้อขาวแขนสั้น ไม่สู้จะเรียบร้อยนัก พอ ๆ กับใบหน้าซึ่งซีด ๆ ตื่น ๆ เขายกมือพนมไหว้ซากอันอุดมไปด้วยก้างจนรู้สึกขยะแขยงจั๊กจี้ตัวเอง จึงแข็งใจหันมาต้อนรับเขาอย่างเหนียม ๆ

"มาหาใครไม่ทราบ ?" ถามเขาไปอย่างนั้น

"ผมมาขออาบน้ำมนต์ครับ !" เขาตอบเมื่อทรุดลงนั่งพร้อมกับพนมมือ

"มาผิดที่ละมัง ?" ติงเขาอีก

"ไม่ทราบครับ! ผมกำลังหนีเขามา ช่วยรดน้ำมนต์ให้ผมที" เสียงเขาออกจะสั่น ๆ

"อ้าว! ไปทำอะไรผิดมาล่ะ ?"

"ขับรถชนคนครับ ?" เขาตอบ "ผมเป็นพนักงานขับรถอยู่สายใต้ เพิ่งหนีเขามาเดี๋ยวนี้ หลวงพ่ออาบน้ำมนต์ให้ผมที...."

หลวงตายืนงง ให้รู้สึกว่าอับจนเสียจริง ๆ ออกจะเคืองตัวเอง ที่หาทางออกไม่ได้ ทำไมเกิดมาช่างโง่อย่างงี้ก็ไม่รู้.... และก็ด้วยความโง่ชนิดบัดซบนี่เอง ตอบชุ่ย ๆ ออกไป เหมือนเขี่ยสวะให้พ้นหน้าท่า

"โน่น ?" ชี้มือไปที่วิหาร "ไปที่โน่น น้ำมนต์หลวงพ่อนาคในวิหารศักดิ์สิทธิ์นัก ไป ไปขอเขาอาบเสีย ที่นั่นมีเจ้าหน้าที่ประจำหรือก"

เขาเหมือนสวะจริง ๆ ลุกขึ้นยืน หันหลังให้ เดินจากไปอย่างใจลอย ท่าทางอาการที่เดิน เหมือนระเหี่ยเพลียแรง หลวงตายืนมองคนลับออกประตูไป ส่วน

ตัวเองก็เข้าสู่ที่สรงน้ำ แล้วรีบขึ้นมาห่มครองจีวร เพื่อลงประชุมทำวัตรสวดมนต์ประจำตอนเย็น

เวทย์มนต์คาถา อาการภาวนาเย็นนั้น ไม่ได้ช่วยให้ภาพการเดินอย่างระเหี่ยระโหยของเขา ลบเลือนไปจากหัวใจเลย........

เขามาขอพึ่ง ในฐานะผู้ประสบทุกข์ ยังปัดไปไล่ส่งเขา เพียงแต่รังเกียจว่า การขอพึ่งของเขาไม่ต้องกับความนิยมเลื่อมใสของตน จึงไม่ยอมช่วยเหลือวิธีนี้เฝ้าแต่ดูถูกดูหมิ่น คนเข้าวัดที่ประสงค์อย่างนี้ และคณาจารย์ที่ชอบสนองความโง่ของคนด้วยวิธีนี้ จนกระทั่งปล่อยให้ผู้มีทุกข์ เดินจากไปต่อหน้าต่อตา แล้วยังจะทนงตัวว่าฉลาดปราชญ์เปรื่อง เป็นผู้ตั้งตัววิจัยสังคมเป็นผู้ผ่าตัดประเพณีให้หายจากอัมพาต เป็นมิ่งขวัญของชาวโลกอยู่อีก บัดซบ!

หากจะหันเข้ากุฏิ ห่มจีวร เอาขันใส่น้ำ นำเทียนมาจุดหยดลง ภาวนานะโมสักสามจบ แล้วนำไปอาบให้

เขา เขาก็คงจะไม่เดินกลับไป เหมือนผีตายซากเช่นนั้น และก็จะได้อาการสง่าผ่าเผยของผู้บ่ายหน้ามาพึ่งและจากไปไว้ในความทรงจำแน่ ไม่ต้องสำนึกเสมือนสนิมกัดกินหัวใจอย่างทุกวันนี้

มัวแต่เกี่ยงงอนว่า จะต้องให้เขามาพึ่งอย่างมีเหตุผลสมกับเป็นพุทธศาสนิกชน ก็คนที่กำลังเสียขวัญ วิ่งหนีภัยมาหานั่งหอบให้เห็นอยู่ต่ำตา จะเอาเหตุผลอะไรกับเขา........ช่างชั่วแท้ ๆ

เป็นพระ กินข้าวปากหม้อของชาวโลกอยู่ทุกวันแต่เมื่อเขามีทุกข์ จนกระทั่งกระเซอะกระเซิงมาหา ยังไม่ช่วยบำบัดเบาบันเทาให้ จะเป็นพระที่ควรแก่การบูชานับถือของผู้อื่นได้อย่างไร เพราะแม้ตัวเอง เมื่อนึกดูก็นับถือตัวเองไม่ลงเสียแล้ว........

เหตุผลน่ะดีแน่ แต่ต้องรู้ด้วยว่า คนไม่ได้มีเหตุผลไปหมดทั้งโลก มัวรอแต่ให้คนมีเหตุผล หรือขอให้ช่วยทางเหตุผลอย่างเดียว ก็จะกลายเป็นคนดีที่ไม่มี

ประโยชน์แก่โลกไปเท่านั้น........ทั้งยังจะเป็นผู้เอาเปรียบชาวโลกอีกด้วย

เดี๋ยวนี้ ที่หน้าเครื่องบูชากุฏิหลวงตา มีบาตรน้ำมนต์ตั้งประจำอยู่เสมอ

เชิญเถิด ท่านผู้มีทุกข์ ต้องการพึ่งศาสนาอย่างฉุกเฉินรีบด่วนแล้ว เชิญ เชิญที่นี่ แต่อย่าขับรถชนคนมาก่อนได้ละก้อ จะขอบใจ

๒๒ ก.ค. ๒๕๑๕

เพื่อนนอน

"ชีวิตเหมือนการเดินทาง เรือนร่างเหมือนศาลาอาศัย"

ข้อความที่มีจังหวะจะโคนบทนี้ หลวงตาชอบนำออกรำพึงรำพันเสมอ จำไม่ได้ว่า เก็บไอลิ้นกลิ่นน้ำลายใครมา แล้วก็นำมาหาวิธีอธิบายเสียเอง **ชีวิตเหมือนการเดินทาง** ก็เพราะว่ามันเป็นอนิจจัง เคลื่อนไปตามปัจจัยอยู่เรื่อย ๆ ชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง ไม่ว่าเศรษฐีหรือยาจก ราชาหรือมหาโจร ต่างหมุนกลิ้งไปสู่จุดสลายตัวด้วยกันทั้งนั้น, **เรือนร่างเหมือนศาลาอาศัย** ก็หมายความว่า สังขารร่างกาย มันเป็นสิ่งสาธารณ์ ใครระผูกขาดครอบครองมันไม่ได้ เหมือนศาลา เป็นแหล่งพักอาศัยชั่วครู่ชั่วคราว ของผู้สัญจรไปมา แล้วก็จากไป แม้จะรักจะชอบศาลา ก็ไม่อาจจะรื้อขนเอาศาลาไปเป็นสิทธิ์ของตัวได้

คงไปแต่ตัว ทิ้งศาลาไว้เบื้องหลัง สังขารร่างกายคนเรา ก็เช่นกัน

การอธิบายขยายความใด ๆ ก็ตาม หน้าที่ของหลวงตาบังคับให้ทำเพื่อผู้อื่น คือคนฟังธรรม เพราะหลวงตาเป็นนักเทศน์ แต่บางบทบางตอนที่นำออกชี้แจงแสดงนั้น มันได้กลับย้อนเข้าสู่ตัวเอง แม้จะผ่านวาระการแสดงนั้นมาแล้วนานเพียงใด แต่มันก็ไม่ยอมจางจืดไปจากความทรงจำ มันติดตามมาชวนให้ใคร่ครวญอยู่เนืองนิจ บางขณะก็เกิดความปีติปราโมทย์ ชุ่มชื่นใจ และเป็นเพื่อนใจในยามยาก อย่างบทที่กล่าวมานี้ก็เช่นกัน

รถโดยสาร ถึงปากแพรกค่ำพอดี หลวงตาออกมายืนริมถนน ส่ายสายตาหาสามล้ออยู่ ซึ่งไม่ง่ายนักในสมัยนั้น จะไปท่ามะขาม อยู่ที่ริมแม่น้ำแควใหญ่ เยื้องตัวเมืองขึ้นไปทางเหนือเล็กน้อย แล้วก็จะข้ามเรือจ้างไปฝั่งท่าน้ำตื้น เพื่อเดินเท้าต่อไปที่บ้านโยมคนหนึ่งซึ่งศรัทธาอาราธนามา เพื่อแสดงธรรม ที่จะมีในวันรุ่งขึ้น

บังเอิญโยมหญิงผู้หนึ่ง มาพบขณะที่จะตกลงกับสามล้ออยู่ แกก็เลยทำให้การเจรจานั้นล้มเหลวลงอย่างสิ้นเชิง เพราะได้นิมนต์บังคับให้หลวงตาไปบ้าน ซึ่งเป็นตึกแถวอยู่ในเมืองนั้นเอง

ค่าที่ไม่ได้พบกันมานาน จึงสนทนากันเพลินไปจนเวลาล่วงมาถึงสี่ทุ่มเศษ หลวงตาจึงเอ่ยปากลาเจ้าของบ้าน แต่เจ้าของบ้านได้จัดเตรียมที่จำวัดไว้เรียบร้อยแล้วจึงไม่ค่อยจะยอมให้ไป เฝ้าเซ้าซี้จะให้ค้างจำวัดที่บ้านให้ได้หลวงตาก็ไม่ยอม

เหตุที่ไม่ยอมค้างจำวัดที่บ้าน อาจจะเป็นสันดานซึ่งแก้ยากสำหรับหลวงตา เพราะไม่ชอบค้างคืนบ้านใคร แม้บ้านเกิดของท่านเองแท้ ๆ, นาน ๆ ไปเยี่ยม ญาติพี่น้องอยากจะให้ค้างที่บ้าน เพราะจะได้อยู่ใกล้กันบ้าง ซึ่งนาน ๆ จะมาอยู่ใกล้กันสักที ก็ไม่ค่อยยอม หาทางปลีกปลีกปล้อนไปพักวัดจนได้ จนญาติพี่น้องรู้นิสัยดี แต่สำหรับบ้านนี้ มันมีเหตุผลที่ทำให้จำต้องไปยิ่งกว่านั้น ทั้ง ๆ ที่

ท่านก็เคยมาค้างจำวัดบ้านนี้หลายครั้ง เมื่อหลายปีมาโน้น

มันเป็นเรื่องที่บอกไม่ได้จริง ๆ กับเจ้าของบ้าน ว่าทำไมจึงค้างที่นี่ไม่ได้ แต่ก็รู้ได้โดยเฉพาะตัว ครั้งหลังสุดโน้น หลวงตามาปากแพรก เป็นฤดูเดือนมกราคม อากาศหนาวจัด โยมหญิงผู้นี้ได้สั่งลูกหลานให้จัดที่หลับนอนให้อย่างดี เครื่องกันความหนาวครบครัน เมื่อเตรียมจะจำวัด นั่งลงเหนือขอบเตียง มองที่นอนอย่างเป็นๆ ค่อยๆ เอื้อมไปหยิบผ้าห่มผืนหนาอย่างขี้ขลาด พิจารณาเนื้อผ้า เห็นยังใหม่ และขนนุ่มนิ่มน่าห่ม เหลียวกลับไปมองที่ประตูห้อง เห็นโยมหญิงกับลูกสาวนั่งคอยสังเกตอยู่ หลวงตาก็ให้กระดากใจ เก้อเขินอย่างระงับไม่ได้ จึงแกล้งไก่กลบเกลื่อนไปในทางตลกขบขัน

"ผ้าห่มโยม เนื้อนุ่มดีจริง อยากได้เสียแล้วละซี ที่กุฏิมีแต่จีวรบาง ๆ กันหนาวไม่ได้ ขอได้ไหมโยม ?"

"ท่านจะเอาผืนไหนละคะ ? ของโยมมีหลายผืน" แกพูดด้วยใบหน้ายิ้ม ๆ ส่วนลูกสาวสามคนพากันหลบหน้า และ

ปิดปากหัวเราะด้วยจริตหญิง หลวงตาไม่ตอบ รู้สึกฟุ้งซ่าน เก้อเขิน จนกระทั่งหลับไปอย่างยากเย็น ตื่นขึ้นตอนเช้าก็ไม่อยากมองหน้าใคร

เพียงสี่ทุ่มเศษ สำหรับชนบทอย่างปากแพรก ท้องถนนก็ออกจะเงียบ รถราที่วิ่งผ่านไปมาก็เกือบจะหาไม่ได้ เหลือแต่สามล้อสองสามคัน แต่หลวงตาไม่ขึ้น อยากจะคิดอะไรให้มันหายหนักสมองลงบ้าง จึงเดินเลาะไปตามถนน ห้องหับร้านรวงส่วนมากก็ปิด นาน ๆ จะพบสักห้องหนึ่ง ที่เจ้าของยังนั่งสนทนากันอยู่หน้าร้าน และก็พากันเพ่งมองพระที่เดินองค์เดียวยามวิกาล อย่างแปลกใจ บางรายก็ซักถามถึงจุดหมายปลายทาง บ้างก็ถามลามไปถึงวัดวาอาวาส หลวงตานึกขำ เดาเอาว่า เขาคงอยากจะถามถึงชื่อพระอุปัชฌาย์อาจารย์บ้างก็ได้ ว่าไปก็น่าจะให้เขาถามอยู่เหมือนกัน เพราะท้องถนนในเมืองใหญ่ยามเงียบและว่างเปล่าเช่นนี้ มักจะมีผู้ประกอบธุรกิจอยู่ตามเงามืดเสมอ ขณะที่หลวงตาผ่านไป ก็พบหลายคน

และหลายคู่ เจอเข้าที่ไร ทำให้รู้สึกเหมือนคนหลงทาง ยิ่งถูกเขาพากันมองด้วยแล้ว ยิ่งเวทนาตัวเองหนักขึ้น

เข้าเขตวัดท่ามะขาม ซึ่งห่างจากตัวเมืองออกมา ก็ยิ่งเงียบสงัด สืบเท้าสาวไปตามรอยทางบนพื้นทราย สองข้างทางมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมร่มเงาลง ยามค่ำคืนอย่างนี้ก็ยิ่งแลดูมืดครึ้ม จนทำให้อกเต้นพอควร เลาะมาจนถึงถนนซีเมนต์ ที่ตัดเฉียดหมู่กุฏิลงไปท่าน้ำ ซึ่งตามปกติก็มีเรือจ้างรับคนข้ามฟากไปสู่ฝั่งท่าน้ำตื้น แต่ก่อนถึงท่าก็ต้องผ่านศาลาที่ปลูกคร่อมทางไว้ริมตลิ่ง เป็นศาลาอกแตก คือมีปีกพาไลทั้งสองด้าน และยกพื้นสำหรับเป็นที่นั่งพักผ่อน ตอนกลางปล่อยว่าง ๆ เป็นทางผ่านลงท่าน้ำหาดทราย เมื่อย่างเข้าสู่บริเวณศาลา ก็พบว่ามีมุ้งกางอยู่ที่ปีกพาไลด้านซ้ายมือ ถัดออกมา มีธูปจุดอยู่ในกระถางยังไม่ดับ แสดงว่าคนเพิ่งเข้ามุ้งไปใหม่ ๆ ก็ไม่ได้สนใจมากไปกว่านั้น พยายามระวังการเดินมิให้เกิดเสียงรบกวนผู้นอน แล้วก็ลงสู่หาดทรายท่าเรือ แต่ไม่มีเรือข้าม

ฟากเสียแล้ว ยืนลังเลหาช่องทางอยู่ครู่หนึ่ง เห็นหมดหวังจึงตัดใจหวนกลับขึ้นตลิ่ง ขออาศัยวัดนี้จำวัดสักคืน รุ่งเช้าค่อยข้าม

พาไลอีกซีกหนึ่งยังว่าง จึงนั่งพักอยู่ พลางสอดส่ายสายตาดูแสงไฟตามกุฏิ ไม่เห็นมี จึงคิดที่จะยึดพาไลศาลาอกแตกซีกที่ว่างอยู่นี่แหละ ขณะที่นั่งห้อยเท้าอยู่กลิ่นธูปที่จุดระเหยหอมมากระทบจมูก รู้สึกขลัง ๆ พิกลกลิ่นธูป กับบรรยากาศที่สงัดเงียบ ความดึกของค่ำคืนมันช่างกลมกลืนกันดีแท้ และมีอำนาจสะกดอารมณ์ให้สำนึกต่อความวิเวกอย่างประหลาด หากไม่มีอีกคนหนึ่งนอนอยู่ หลวงตาคงจะกลัวคืนนี้ไม่น้อย แม้เขาจะหลับไม่รู้คู้ไม่เห็น ก็ยังช่วยให้อุ่นใจ ได้สำนึกว่าไม่ได้อยู่คนเดียว

เปลื้องจีวรออก ด้วยอาการสำรวมระวัง ค่อย ๆ กระพือ จะสลัดแรงก็เกรงจะเกิดเสียงรบกวนผู้ที่นอนอยู่ในมุ้ง หันมาเอามือลูบพื้นกระดาน ก็พบขี้ดินขี้ทรายเกลื่อนไป จึงจัดแจงแต่งปรุงเป็นที่นอน ด้วยการใช้จีวร

ค่อย ๆ ลูบปาดไปมาเบา ๆ แล้วก็เอาย่ามวางลงใช้แทนหมอน กัมกราบรำลึกถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ แผ่เมตตา แล้วก็เอนกาย

"ชีวิตเหมือนการเดินทาง เรือนร่างเหมือนศาลาอาศัย" เอาแล้วสิ! จิตสำนึกมันเริ่มทำร้ายตัวเองเข้าแล้ว มันเกิดสลดสังเวชในชีวิตอันแสนจะเร่ร่อนของตัวขึ้นมา ในยามที่มานอนอยู่บนศาลาอกแตก ชีวิตหลวงตาดู ๆ ก็เหมือนศาลาอกแตก เพราะใคร ๆ ก็ใช้สอยได้ คุณสมบัติหรือศิลปในชีวิตหลวงตา มันเป็นสาธารณะ จึงต้องเร่ร่อนสัญจรไปอย่างไม่มีแผนการณ์ เพราะไม่แน่ใจว่าใครจะต้องการหลวงตาเมื่อใด และที่ไหน? ผลก็คือ ทำให้ไม่แน่ใจว่า คืนข้างหน้าจะนอนที่ไหน เหมือนดังที่นอนอยู่นี่ ก็ไม่ได้อยู่ในแผนการณ์มาก่อน ฉะนั้นคำนิยามชีวิต ว่าเหมือนการเดินทาง เร่ร่อน หลวงตาจึงประทับใจนัก

ก่อนหน้า การรู้เดียงสา มันเร่ร่อนมาแล้วอย่างไรก็ไม่รู้ ช่างหัวมันเถอะ! ไม่อยากรู้นักหรอก ส่วนอีตอน

นับแต่จำความได้นี่สิ ! มันเกิดความรู้สึกขึ้นอย่างหนึ่ง คือ อยากจะไป ไปเสียให้พ้น จากบ้านเรือนที่ตนถือกำเนิดขึ้นมา เพราะที่นี่มันไม่มีอะไรจะทำให้อยากอยู่ พ่อแม่ก็ไม่ปรองดอง น้องก็ไม่ปรานี พี่ก็ไม่นำพา ลืมตาขึ้นมาแต่ละวัน ก็ได้ยินแต่เสียงบ่น เสียงบริภาษ น้อยวันนักที่จะได้ฟังถ้อยคำที่เป็นมงคล อายตนะประสาทมันได้รับการส่ำสมถมทับอยู่อย่างนี้ ใจมันเลยมีแต่อยากจะหนี

หนีเข้าวัด พาตัวเองไปฝากอาจารย์สมภารวัดข้างบ้าน ขอบวชเณร ไม่ผิดอะไรกะเด็กข้างถนน อาจารย์ท่านก็ดีใจหาย ให้สะบงจีวรเครื่องบวชชุดหนึ่ง ซึ่งหลวงตาถือว่าเป็นเสมือนสายรกที่ห่อพันสังขารในเพศพรหมจรรย์ของตน และเปลี่ยนฐานะนามท่านอาจารย์เป็น "**หลวงพ่อ**" ตลอดมา หลวงตาเพิ่งได้ทำบุญอายุ ๘๐ ปีถวายท่าน เมื่อเดือนมิถุนายนนี้เอง

เป็นเณรแล้ว ก็ยังมีเรื่องที่ชวนให้หนีอยู่เรื่อย ๆ หนีความชอกช้ำ หนีความว้าเหว่ และหนีคุณอาของผู้

หญิงผู้มาปลุกความเป็นผู้ชายจากเณรคนหนึ่ง ซึ่งพูดฝากมาว่า "แม่ยายพ่อตา เขาจะเรียกค่าสินสอด สักเพียงปลาย่างเข่งเดียว จะมีปัญญาหาให้เขาได้หรือ ?" หนีจากวัดสีต้นอาจารย์ เข้ามากระเทาะความโง่เง่าออกจากสันดานในวัดกรุงเทพ ฯ ซึ่งกำลังอยู่เดี๋ยวนี้ หนี, หนีอะไร ๆ อีกหลายอย่าง หนีความดูหมิ่นของเพื่อนร่วมบางหนีความยากจนค่นแค้น หนีความโง่เง่าเต่าตุ่น ฯ และก็พ้นมาได้หลายอย่างแล้ว ยังอยากจะหนีอยู่อีกสักอย่าง แต่มันหนีไม่พ้น คือหนีอดีต หนีความทรงจำอันขมขื่นอดสูของตนเอง และความเร่ร่อนเหมือนไม้ขอนลอยน้ำ........ชีวิต !

ความคิด มันทำให้นอนไม่หลับ หรือเพราะไม่หลับมันจึงต้องคิด ? เพราะความเหน็ดเหนื่อยวิตกกังวลหรือแปลกที่แปลกถิ่นไม่รู้ได้ ? มันนอนไม่หลับ เสียงนกปูดร้องก้องมาจากเวิ้งน้ำฝั่งโน้น และตามด้วยเสียงนกกวัก ประสานรับกันเพรียกท้องน้ำ ราวกับลูกคู่นัก

เพลง **"กู่ว่าหยก ๆ กู่ว่าหยก ๆ"** หลวงตาเผยอยิ้มออกมา เมื่อนึกล้อเสียงนกกวัก ซึ่งเคยร้องเล่นมาแต่ครั้งยังเด็ก ๆ มีเสียงเหมือนการคุ้ยเกาอย่างแรง ดังมาทางเบื้องหัวนอน ประคองกายชะโงกหน้าข้ามพรึงศาลามองลงไป อาศัยแสงดาวสลัวช่วยให้พอเห็นราง ๆ และเดาได้ "ชวย!" ภาพนั้น ทำให้อุปาทานไปอีก........มันเหมือนครั้งโน้น........

ครั้งนั้น เวลาประมาณ ๖ ทุ่ม ได้ออกเดินจากวัดวัดหนึ่งในเขตอำเภอบางเลน เพื่อมาดักลงเรือที่บางหลวงเข้ากรุงเทพ ฯ ใช้ผ้าอาบปูกับพื้นกระดาน ที่ตลาดท่าเรือ เพื่อรอเวลา เผลอไปได้สักพักหนึ่ง ก็รู้สึกตัวว่าไม่ได้นอนแต่ลำพัง เพราะมีเพื่อนนอน คือหมาขี้เรื้อน! นี่ก็อีกแหละ มาเกาแควก ๆ อยู่บนกบาลหัว

พูดถึง "เพื่อนนอน" ใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ชีวิตตามวิสัยโลกจะสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าขาดเพื่อนนอน หลวงตา ไม่ได้คิดที่จะมีชีวิตสมบูรณ์

แบบกะเขาหรอก จึงไม่ค่อยพะวงนักในเรื่องเพื่อนนอน แต่ก็เคยมีเพื่อนนอนกะเขามาบ้าง นอกจากหมาขี้เรื้อนสองตัวที่ว่ามาแล้ว ก็มีอีกรายหนึ่ง เป็นผู้หญิง....

วัดโคกโพธิ์ กรุงเก่าสมัยโน้น ทางไปมามันกันดารมาก เทศน์แล้วก็กลับไม่ทัน ต้องค้างรอกลับรุ่งขึ้น ท่านทายกศรัทธารับรองแข็งแรง นิมนต์ไปจำวัดที่บ้าน จัดแจงแต่งห้องที่เคยนอนกับหลาน ให้เป็นที่จำวัด หลับไปชั่วพักหนึ่ง ก็สะดุ้งตื่น เพราะมีใครมานอนด้วย ผมยาวเฟื้อย ตกใจเมื่อรู้ว่าเป็นผู้หญิง คนทั้งบ้านตกใจและขบขันกันมาก เมื่อทราบเรื่องราว รุ่งขึ้นเช้าทายกก็ถวายหลานหญิงคนนี้ ให้เป็นบุตรบุญธรรมของหลวงตา อายุเพิ่งได้ ๕–๖ ขวบเท่านั้น ได้ความว่า แกตื่นขึ้นมาเห็นตัวเองมานอนนอกห้อง ก็จัดแจงเปลี่ยนที่ ลุกเข้าไปนอนกับคุณตาในห้องเหมือนเดิม โดยไม่ทราบเลยว่าเป็นพระหลวงตา....

นอนยิ้มเหมือนคนบ้า ยิ้มกับความมืด ยิ้มกับความทรงจำที่ทุเรศวิตถาร ยิ้มให้แก่เพื่อนนอนที่ไม่เหมือนคนปกติเขา ยังไม่รู้เหมือนกันว่า ตราบเท่าชีวิตยังเร่ร่อนไปอยู่อย่างนี้ ยังจะเจอเพื่อนนอนพิสดารอย่างไรอีก

ความฟุ้งซ่านกับชะตากรรม ทำให้ต้องนอนฟังเสียงของกลางคืน ที่ริมฝั่งแควใหญ่อยู่อย่างทรมาน อยากหลับ แต่ความหลับ ไม่เคยสำเร็จเพราะความตั้งใจสักครั้งเดียว ลมดึกเริ่มพัดพาเอาความเย็นเข้ามาสัมผัสผิวและกระพือมุ้งที่อยู่ด้านโน้น ให้ไหวพะเยิบ ๆ ตีนมุ้งคงถูกเหน็บไว้แน่น จึงไม่ปลิวตามแรงลม คงมีแต่เสียงสะบัดของเพดานมันเท่านั้น ดังพึ่บพั่บ แต่คนที่นอนอยู่ข้างใน ก็ไม่มีทีท่าว่าจะตื่น หรือรู้สึกต่อความเปลี่ยนแปลงของอากาศ เขาหลับสนิทอย่างน่าอิจฉาจริง ๆ คนเราลงหลับได้เสียอย่างก็เท่ากับปลงวางภาระอันหนักแสนหนักลงได้หมด ฉะนั้นความหลับ จึงเป็นความปรานีของ

ธรรมชาติ แต่คืนนี้ หลวงตาไม่ได้รับความปรานีที่ว่านี้เลย

นึกถึงบ้านตึกแถว ของโยมหญิงที่หนีออกมาเมื่อตอนสี่ทุ่ม คิดถึงความอบอุ่น เมื่ออากาศเริ่มจะหนาว คิด คิด และหวลไปคิดถึงผ้าห่มผืนนั้น บ้านนี้มันคงเก่าเต็มที แต่แน่ละ ! ถึงจะเก่าอย่างไร ยามหนาวเหน็บเช่นนี้ ถึงมันจะเป็นผ้าขี้ริ้ว มันก็ยังน่าห่มอยู่นั่นเอง ความหนาว ผสมกับความเหงาทำให้คิดถึงผ้าห่ม ที่นอนเพื่อนนอน จนกระทั่งไม่รู้สึกเจ็บเมื่อยุงมันรุมกัด....

มารู้สึกตัวอีกวาระหนึ่ง เมื่อมีใครมาดึงชายจีวรหนัก ๆ และบ่นพึมพำอยู่ทางเบื้องปลายเท้า หลวงตาจึงเลิกผ้าจีวรที่คลุมศีรษะออก แสงแดดอ่อน ๆ ส่องลอดช่องโหว่ของพุ่มสะเดาเข้ามาแยงตา สว่างแล้วหรือนี่ ? เหลียวไปรอบ ๆ กาย เห็นมีภิกษุสององค์ กับประสกสีกาและเด็ก ๆ อีกสี่ห้าคน ยืนเรียงลดหลั่นกันไป ทุกคนพากันเพ่งจ้องหลวงตาด้วยสีหน้าประหลาด ทำให้หลวงตาต้อง

รีบลุกจากที่นอน รวบย่ามที่ใช้ต่างหมอน คลำดูอย่างห่วงใย เห็นทุกอย่างปกติ ก็ค่อยสบายใจ เงยหน้าขึ้นมองคนเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ทักทายเขาด้วยยิ้ม แล้วก็กวาดสายตามองไปยังเพื่อนนอนร่วมศาลา เห็นมุ้งกางอยู่อย่างปกติ เขาก็ยังนอนอยู่ในนั้น

"ท่านมานอนที่นี่ตั้งแต่เมื่อไร ?" ภิกษุองค์ที่สูงอายุกว่า ถามขึ้นด้วยหน้าตื่น ๆ –

"ผมมาถึงนี่ประมาณ ๕ ทุ่มเห็นจะได้ครับ จะขึ้นไปบนกุฏิ ก็เกรงจะเป็นการรบกวน จึงขอวิสาสะอาศัยนอนที่นี่" หลวงตาตอบอย่างเสงี่ยมเจียมเสียง

ทั้งพระและประสกสีกา ต่างมองหน้ากันเอง คนหนึ่งทำหน้ายิ้มกริ่ม

"ท่านรู้ไหม ว่าท่านนอนอยู่กับใคร ?" ภิกษุองค์หนุ่มถามขึ้น พร้อมกับชี้ไปที่มุ้ง

"ผมไม่ได้รบกวนเขาหรอกครับ ! เกรงใจเขาเหมือนกัน" หลวงตาตอบรวบรัด เพื่อส่อให้รู้ถึงมรรยาท

"เขาไม่มีใจให้ใครเกรงหรอก!" ภิกษุรูปนั้นพูดอย่างสำบัดสำนวน

"ทำไมล่ะครับ?"

"ลุงเย็น แกตายตั้งแต่เย็นวาน จัดการเอาลงหีบไม่ทัน จึงทิ้งไว้ก่อน"

"! ! !" ---

ก.ค. ๑๕

คนดัง

คิดว่าขาดินทั้งชาติ คงไม่ลืมอาย

เหตุเกิดที่วัดบางแขม........

งานวัดปีนั้น ออกจะพิเศษกว่าปีก่อน ๆ คณะกรรมการจัดงาน พยายามเลือกคัดจัดสรรแต่เฉพาะของดีทั้งนั้น มหรสพเครื่องบันเทิงไม่ว่าจะเป็นยี่เก ภาพยนต์ หรือดนตรี ก็ต้องเอาชั้นนำ สนนราคาไม่สำคัญ เพราะคณะกรรมการชุดนี้ ประกอบขึ้นด้วยคนใจป้ำทั้งนั้น แม้กระทั่งเทศน์ที่จะมีในวันปิดงาน ก็ต้องเลือกพระ บังเอิญยุคนั้นเป็นยุคของหลวงตา หลวงตากำลัง "ดัง" หรืออย่างน้อยหลวงตาก็คิดว่าตัวเอง "ดัง"

หลวงตากับพระมหาจรัสคู่เทศน์ ถึงวัดบางแขมใกล้เพล ได้รับการต้อนรับจากท่านสมภารและคณะทายก

ทายิกาเป็นอย่างดี หอสวดมนต์ คือ สถานที่รับแขกที่เหมาะสมของวัด เขาจัดรับรองพระเทศน์ที่นี่ ระหว่างการวิสาสะสนทนา หลวงตารู้สึกแปลกอยู่อย่างหนึ่งสำหรับที่นี่ คือ คณะทายกทายิกากรรมการที่เข้ามากราบคารวะและทำงานวุ่นวายให้เห็นอยู่ ล้วนเป็นคนหนุ่มคนสาวทั้งสิ้น ทนสงสัยไม่ไหวจึงซักถามประสกสูงอายุคนหนึ่ง

"แต่ก่อนมาก็คนแก่ อย่างพวกผมนี่แหละครับ เดี๋ยวนี้ ท่านสมภารท่านปลดพวกผมเสียแล้ว" ประสกคนนั้นตอบพร้อมกับชำเลืองดูสมภารด้วยใบหน้ายิ้ม ๆ

"ทำไม ทำอะไรพลาดไปหรือโยม ? ถึงถูกสมภารปลดจากตำแหน่ง" หลวงตาถามอย่างสนุก ๆ

"ถามท่านสมภารท่านดูซิขอรับ" ประสกคนนั้นบ่ายเบี่ยง สมภารก็เลยชี้แจง

"คนหนุ่มคนสาวส่วนมากไม่เข้าวัด และเราก็มักจะลงโทษกันว่า เด็กไม่เอาใจใส่วัดวาอาราม หรือไม่สนใจในการบุญการกุศล แต่ที่จริงผมว่าไม่ใช่ ที่เขาไม่เข้าวัด

เพราะเขาไม่รู้ว่าจะเข้ามาทำอะไร งานที่พอจะทำได้คนแก่ก็ทำเสียหมด หากให้เขาได้ทำงาน มอบการรับผิดชอบให้เขา ไว้วางใจเขา คนแก่เอาแต่เพียงเป็นที่ปรึกษา เห็นอะไรผิดถูก ควรไม่ควรก็คอยเตือน อย่างนี้ หนุ่มสาวเขาก็จะมีกะจิตกะใจ ไม่เบื่อหน่ายและรักวัด ยามวัดมีงานก็ไม่ต้องตามเกณฑ์กัน เขาจะพากันมาเอง....ยิ่งคนที่มีอะไรต่อกัน ก็ยิ่งอยากจะมา เพราะได้มีโอกาสอยู่ใกล้ร่วมงานกับคนที่ตนสนใจคิดถึง ลงอย่างนี้ละก็ทำงานไม่เหนื่อย ได้ผลอย่างที่ท่านเห็นอยู่นี่แหละครับ แต่ก็ยังไม่สู้จะราบรื่นนัก"

"ทำไมล่ะ ? มีปัญหาอะไรหนักใจหรือครับ ?" หลวงตาถามด้วยความเลื่อมใสใคร่รู้จริง ๆ

"ก็จะอะไรเสียอีก พวกที่อยากจะ**ปล่อยแก่**น่ะซี ! ไม่ยอมละยอมวาง ผมต้องรำคาญใจกับพวกคนแก่ที่อยากแสดงนี่มาก"

"โธ่ ท่านก้อ" ประสกสูงอายุคนนั้น หันมาอุทธรณ์อย่างน่าสงสาร เมื่อถูกสมภารเล่นงานเอา แต่สมภาร

กลับหัวเราะ แสดงว่า คงเคยหยอกกันหนัก ๆ มา รู้มือกันแล้ว

"เมื่อไรจะเลิกเล่นงานผมเสียที ไอ้อยู่เฉย ๆ มันก็รำคาญนะขอรับ บางครั้งก็นึกไม่อยากมาเหมือนกันวัดวา เพราะมาแล้วสมภารท่านกันท่า เอางานไปให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ ทำเสียหมด จนกลายเป็นผัวเมียกันไปหลายคู่แล้ว"

"อ้าว ๆ โยมก้อน ไหงพูดงั้นล่ะ !" สมภารค้านเสียงดัง "พูดอย่างนี้ทำให้ฟังเหมือนว่าที่เขาเป็นผัวเมียกันเพราะฉัน ฉันก็กลายเป็นคนชักสื่อ อาบัติมันไม่ใช่เบา ๆ นาโยมก้อน"

"จะเบาจะหนักขนาดไหน ผมไม่รู้ ว่าแต่ว่ามันเป็นจริงหรือเปล่าล่ะ ?" ประสกที่ชื่อก้อนไม่ลดลาวาศอก

"มันจะจริงไปได้อย่างไง ? ฉันให้เขาทำงาน เพื่อผูกใจให้เพลิดเพลินในทางบุญทางกุศลเท่านั้น"

"แล้ว เขาก็เป็นผัวเมียกัน เพราะอีตรงนี้" ประสกก้อนจี้ซ้ำ

"ก็ฉันไปบอกให้เขาทำยังงั้นกันเมื่อไรเล่า ?"

"ถึงอย่างนั้น สมภารก็ยังไม่พ้นผิด"

"เอ๊ะ ตาก้อน" สมภารเปลี่ยนจากโยมเป็นตาไป เพราะเริ่มฉุนที่ถูกรุก "จะผลักฉันลงนรกหรือ ?"

"อยากเป็นเปรตจงเป็นทายก อยากตกนรกก็จงเป็นสมภาร โบราณเขาว่าไว้แล้วนี่นา" ประสกก้อนว่า

"โบราณบ้าบออะไรของแก....นี่ตาก้อน ที่เขาเป็นผัวเมียกันน่ะ ! ถึงเขาไม่มาพบกันที่นี่ เขาก็ต้องมีทางเป็นผัวเมียกันจนได้ ฉันว่าการที่เขามาตกร่องปล่องชิ้นกันในวัดในการบุญการกุศลน่ะ ! มันดีกว่าไปตกลงกันที่อื่นนา ว่าแต่แกเถอะ ! อย่าเผลอตัวเป็นเฒ่าหัวงูไปก็แล้วกัน เดี๋ยวลูกหลานมันจะถอนหงอกเอา"

หลวงตานั่งหัวร่อ การสนทนาระหว่างสมภารกับประสกผู้นี้

"อ้อ โยมกำนันมาพอดี เชิญทางนี้" ท่านสมภารเหลียวไปทางบันได ชายวัยกลางคนแต่งกายแบบชนบทเดินยิ้มร่าเข้ามาสู่วงประชุม ย่อตัวลงคุกเข่าปูผ้ากราบสมภาร

"โน่น พระเทศน์" สมภารแนะนำ กำนันหันมากราบหลวงตากับเพื่อน พอนั่งเรียบร้อยก็หันไปทักทายคนโน้นคนนี้ให้วุ่นไป อาการนั้น ทำให้หลวงตารู้ทันทีว่าท่านผู้นี้ กว้างขวางสมตำแหน่งหัวหน้าคนของชนบทจริง ๆ

"ไอ้เรื่องนั้น ว่ายังไงท่านกำนัน" ประสกคนหนึ่งเอ่ยถามขึ้น

"ก็เห็นจะไม่เป็นไรหรอก ผมมอบตัวมันให้อยู่ในอารักขาของผู้กองแล้ว เวรแท้ ๆ" กำนันแถมคำอุทาน

"มันไม่ควรคะนองนี่น้า....!" อีกคนหนึ่งผสม

"สมบัติกะไอ้หมากลางถนนตัวเดียว ต้องเดือดร้อนถึงกำนัน" ทุกคนพากันขบขัน

การพูดจาปราศรัยระหว่างกันและกัน เป็นเรื่องที่ทุกคนรู้ดีมาก่อน หลวงตาพึ่งไม่รู้เรื่องก็พลอยยิ้มแย้มไปกะเขางั้นเอง สักครู่กำนันก็หันมาคุยกับหลวงตา

"วันนี้ ท่านจะเทศน์เรื่องอะไรครับ ?"

"ยังไม่ทราบเหมือนกัน ผู้นิมนต์ก็ไม่ได้กำหนดเรื่อง" หลวงตาตอบ

"เมื่อวานซืนนี้ วัดอินทร์เทศน์เรื่อง "พิภพมัจจุราช" ประสกหนุ่มคนหนึ่งสอดขึ้น

"แหมชื่อเทศน์ ยังกับหนังทีวีเทียวนิ" อีกคนผสม

"มันเรื่อะอะไร พิภพมัจจุราช ?" มีเสียงซักสะ มาอีก

"ก็เรื่องพระมาลัยโปรดสัตว์นรกไงล่ะ !"

"อพิโถ ! ขวดเก่า เหล้าเก่า แต่เปลี่ยนตราใหม่"

หลวงตานึกชมคำโต้ตอบสนทนาของพวกเขา ว่าคมคายราวกะสำนวนนักเขียนกลุ่มบุปผาชนหรือเพลย์บอยก็ไม่ปาน

แต่วันนี้ ผมอยากจะให้ท่านเทศน์เรื่อง "คนกลายเป็นหมา ส่วนหมาเป็นเทวดา" กำนันหันมาบอกหลวงตา

"แหมโยม เบื่อเรื่องคนเต็มทีหรือไง ?" หลวงตาประท้วง

"ยังไม่เบื่อหรอกขอรับ เรื่องคน แต่วันนี้ หมาเป็นพระเอก...." กำนันว่าแล้วก็หัวเราะก้องและพลันเสียงกลองเพลก็ดังผสมขึ้น ทำให้การสนทนาจบลงกลางคัน เพราะทุกคนพากันอาทรถึงมื้อเพลของพระ

เสร็จจากเพลแล้ว ท่านสมภารก็นิมนต์ให้เลื่อนไปพักผ่อนในโบสถ์ หลวงตากับพระมหาจรัส จึงปรึกษากันวางแนวการแสดงธรรม ตกลงว่าจะแสดงเรื่องตามที่กำนันบอก ถึงจะฟังดูเป็นกึ่งล้อเลียน แต่ก็มีเรื่องในธรรมบทอยู่เรื่องหนึ่ง ที่พอจะเข้ากับเจตนาของกำนันได้ คือต้นเรื่องของสามาวดีวัตถุ ประวัติของโฆสกเศรษฐี ผู้อุปถัมภ์เด็กหญิงกำพร้า จนกระทั่งช่วยให้นางได้มีวาสนาเป็นราชินีแห่งโกสัมพี เรื่องย่อ ๆ มีว่า

"สามีภรรยาคู่หนึ่ง หนีความคับแค้นยากจนจากถิ่นเดิม มาถึงบ้านเศรษฐีตระกูลหนึ่ง กำลังเหน็ดเหนื่อยและหิวโหย เศรษฐีจึงให้อาหารบริโภค บังเอิญเศรษฐีเลี้ยงสุนัขไว้ตัวหนึ่ง ขณะที่ให้ทานอาหารแก่สองผัวเมียคนยากอยู่ ก็โยนเศษอาหารให้สุนัขไปพลาง เมื่อชาย

บริโภคอาหารหมด แต่ยังไม่รู้สึกอิ่ม เห็นสุนัขเคี้ยวอาหารอยู่ จึงนึกยินดีว่าสุนัขเป็นผู้มีบุญ บังเอิญเขาสิ้นชีพลงด้วยโรคปัจจุบัน ขณะที่จิตใจยังชื่นชมต่อสุนัขอยู่ จิตจึงเข้าปฏิสนธิในท้องของนางสุนัขตัวนั้น เมื่อนางสุนัขคลอดลูกโทนออกมา ท่านเศรษฐีก็เลี้ยงดูอย่างดี อบรมฝึกจนลูกสุนัขรู้สารพัด จึงเป็นที่โปรดปรานของท่านเศรษฐียิ่งนัก

ปกติ ท่านเศรษฐีเลื่อมใส บำรุงพระปัจเจกโพธิอยู่องค์หนึ่ง ได้ถวายภัตต์แก่ท่านที่เรือนเป็นประจำ เช้าขึ้นเมื่อคนครัวปรุงอาหารเสร็จแล้ว ท่านจะไปนิมนต์พระปัจเจกโพธิจากป่าใกล้ ๆ บ้านด้วยตนเอง หากมีธุระจำเป็นก็ส่งสุนัขไปแทน เจ้าโทนก็เริ่มคุ้นเคยกับพระ และรักพระอย่างสุดหัวใจ เมื่อแลเห็นท่านแล้ว เจ้าโทนจะส่งเสียงแสดงความปรีดาปราโมทย์ตามประสาหมา เห่าร้องด้วยเสียงดังกังวาน ต่อมา ถึงฤดูกาลที่พระปัจเจกโพธิต้องเข้าสู่หิมพานต์ อำลาท่านเศรษฐี เหินเหาะขึ้นสู่อากาศ

ด้วยอำนาจฌานสมบัติ เจ้าโทนแลตามจนภาพพระลับจากสายตา และส่งเสียงเห่าหอนส่งเสด็จ จนกระทั่งขาดใจตาย แล้วเจ้าโทนก็ไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา ชื่อ โฆสกเทพบุตร เป็นเทวดาที่มีเสียงไพเราะและก้องกังวานไกลไปทั่วพิมาน เมื่อหมดบุญ โฆสกเทพบุตรก็จุติลงมาเกิดเป็นมนุษย์....ครั้งแรกก็เป็นคนตกยาก แต่แล้วก็ได้กลายเป็นเศรษฐี คือ โฆสกเศรษฐี ผู้อุปถัมภ์สามาวดี เด็กหญิงกำพร้าพเนจรให้กลายเป็นราชินีของพระเจ้าอุเทน...."

เมื่อปรึกษาวางแนวการแสดงกันตกลงแล้ว ก็คิดจะเอนกายสักงีบหนึ่ง เพราะลงหนังท้องตึงหนังตาก็มักจะหย่อน เบิกไม่ค่อยขึ้น มันหรี่ ๆ ปรือ ๆ เสมอ แต่ก็ทำอย่างนั้นไม่ได้ ร้อยโทอำนวยพรวดพราดเข้ามา รั้งหลวงตาขึ้นรถไปเยี่ยมบ้าน หลวงตาก็ตามใจ อำนวยเป็นศิษย์อยู่พักหนึ่ง โดยเพื่อนพระภิกษุพาไปฝาก นับแต่เรียนจบและจากกัน ก็ไม่เคยพบอีกเลย หลวงตาไม่ทราบ

ด้วยซ้ำว่า บ้านอำนวยอยู่แถวนี้ อำนวยได้ข่าวจากท่านสมภารว่าหลวงตามา ก็ตะลีตะลานเข้าไปพาไปบ้านเพื่อให้รู้จักครอบครัว ขับรถไปพลางก็พูดคุยไปด้วย และตอนหนึ่งเขากล่าวขอโทษหลวงตาที่ไม่เคยไปเยี่ยม นับแต่จากมาแล้ว ดู ๆ ก็เหมือนไม่รู้จักข้าวแดงแกงเดน........

"ผมอายครับ บอกหลวงตาตรง ๆ เพื่อนรุ่นเดียวเขาไปไกล ๆ กันทั้งนั้น มันแย่อยู่แต่ผม"

"จะให้วิเศษไปถึงไหน ?" หลวงตาว่า "ไอ้ที่มันแย่กว่าแกมีตั้งแยอะแย่ะทำไมไม่คิดบ้างล่ะ ?"

ที่บ้าน อำนวยตะโกนเรียกลูกเมีย กระทั่งพ่อตาแม่ยายเสียงเอ็ดตะโร ให้มารู้จักหลวงตา แต่หลวงตาก็ชื่นชมกับความสุขความอบอุ่นของครอบครัวลูกศิษย์ได้จำกัดกลับมาถึงวัด ได้เวลาขึ้นธรรมาสน์แสดงธรรมพอดี

คนฟังเทศน์บ่ายวันนี้ ครั้งแรกมีพอควร แต่พอเทศน์ ๆ ไปบ่ายจัดเข้า คนเริ่มจะมากขึ้นโดยลำดับ

กระทั่งนั่งเบียดกัน แทบจะหาช่องทางเดินไม่ได้ หลวงตามองดูคนมาก ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ พระเจ้าพระสงฆ์ทั้งในวัดและต่างวัด ขึ้นมานั่งบนอาสน์สงฆ์อย่างสวยงามเป็นระเบียบน่าเลื่อมใส ต่างตั้งใจฟังเทศน์ด้วยความสงบ หลวงตาเทศน์ไป ก็นึกปลื้มใจไป มองลอดพาไลศาลาลงไปที่กลางลานวัด เห็นมีร้านม้าประกอบหยวก มีหีบศพเล็ก ๆ ปิดประดาษสีทองวางอยู่บนนั้น ก็นึกเดาเอาว่าคงเป็นศพเด็ก ซึ่งจะเผาตอนเทศน์จบ

ลงจากธรรมมาสน์ มานั่งรับประเคนไทยธรรมบนอาสน์สงฆ์ เคียงคู่กับพระมหาจรัสคู่ปุจฉา คณะทายกทายิกาชั้นหัวหน้า ที่ยังหนุ่มสาวสองสามคน ช่วยกันถวายเครื่องกัณฑ์ แล้วก็พากันหันไปสนใจงานอื่น เห็นว่างคน หลวงตาก็เลยเอียงกายเข้าไปชิดกระซิบกับพระมหาจรัส

"เป็นไง เห็นฝีมือไหม?"

"อะไร?" พระมหาจรัสย้อนถามทำหน้าตื่น

"ก็คนฟังเทศน์น่ะซี ! เขารู้ว่าผมมา เป็นต้องแน่นศาลาซีน่า ผมมันคนดัง"

พระมหาจรัสหันไปซ่อนหน้า หัวเราะจนตัวไหว คนทั้งศาลาพากันมอง

"เขามารอเผาไอ้ตูบต่างหาก" พระมหาจรัสว่า

"ตูบไหน ?"

"ตูบหมาน่ะซี ! โน่นไงล่ะ" พลางชี้ไปกลางลานวัด "รู้ตัวหรือเปล่า วันนี้เราเทศน์งานศพหมา"

หลวงตารู้สึกร้อนวูบที่ใบหน้า อยากจะทำตัวให้เล็กเท่าเรือดเท่าเล็น จะได้แทรกลงไปใต้เสื่อใต้พรมใครๆ จะได้มองไม่เห็นตัว

วานนี้ ไอ้ตูบหมาวัดบางแขม ถูกรถบรรทุกชนตาย คนขับรถคันนั้นเกือบถูกรุมประชาทัณฑ์ กำนันต้องพาไปอยู่ในอารักขาของตำรวจ เจ้าตูบมาอยู่ที่นี่ได้สักประมาณสองปี โดยตามพระที่ไปสอบนักธรรมประจำปีมาจากวัดดอนตูม มาอยู่วัดจันทร์พักหนึ่ง แล้วก็เลื่อนมาวัดลาด

ปลาเค้าและวัดบางแขม และแล้วมันก็คุ้นเคยไปทุกวัด ไป ๆ มา ๆ ทุกวัด มันเป็นหมาที่สุภาพ ชอบอยู่ใกล้พระและตาม พระเข้าบ้าน นี้ออกบ้านโน้น อยู่เสมอทุก คราวที่พระมีกิจ จึงทำให้ชาวบ้านแถบแถวบริเวณนี้รู้จักและเอ็นดูมัน มันเข้ากับชาวบ้านได้สนิท ไม่ดุไม่กระโชกให้ใครตกใจ เด็ก ๆ ชอบเอาอาหารมาเลี้ยงมัน ใครให้อะไรกินมันก็กินอย่างสุภาพเรียบร้อย ผิดวิสัยหมาที่มักจะกละ ใคร ๆ ก็รักและสงสารมัน เรียกมันเล่น ๆ ว่า "เจ้าตูบหมาโพธิ์สัตว์" รถเมล์โดยสารที่วิ่งผ่านถนนซอยเชื่อมระหว่างวัดจันทร์ วัดลาดปลาเค้า วัดบางแขม จะจอดรับบริการไอ้ตูบด้วยความเต็มใจ ไอ้ตูบ หมาประชาชน

มันตายเสียแล้ว เด็ก ๆ และผู้หญิงหลายคนร้องไห้ให้กับการตายของมัน

ขณะนี้ ผู้คนพากันมาให้เกียรติศพหมากลางถนนที่ชั่วชีวิตของมันไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้ใคร ไม่เคยเป็นอันตรายต่อใคร มันจะรู้จักศีลรู้จักธรรมเหมือน

นักปราชญ์หรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่มันก็ทำตัวให้เป็นที่รักที่เมตตาแก่คนที่พบปะมัน....ประชาชนชายหญิง เด็กผู้ใหญ่ พระเจ้าพระสงฆ์ พากันมาเผาหมา....แน่นลานวัด หลวงตาไม่ได้ริษยาความดีของไอ้ตูบหรอก แต่มันอายจริง ๆ ที่เผลอพลาดคิดไปว่า คนทั้งหลายเขามาที่นี่เพราะความ "**ดัง**" ของท่าน....

เดี๋ยวนี้ คู่เทศน์ มหาจรัส ได้ลาเพศออกไปกล่อมลูกเสียหลายคนแล้ว นาน ๆ จะได้พบเพื่อนเก่าสักที เมื่อพบกันทีไร มักจะทักทายด้วยความเคยชินว่า

"ไง คนดัง?"

ว่าแล้ว ชาตินี้ทั้งชาติ คงไม่ลืมอาย........

ลูกผู้หญิง

ลูกผู้หญิง วิมานของเทพบุตรหลังไหน ๆ ก็ไม่ประเสริฐไปกว่าชายคาเรือนของพ่อแม่ บ้านเรือนพ่อแม่ถึงแม้มันจะเป็นเพียงกระท่อมสัปปะรังเค คับแคบ สกปรก ไม่สวยงาม แต่มันก็เป็นที่ที่ปลอดภัย วางใจได้ ยามเหนื่อยอ่อนจะเสือกกายซุกหัวนอนก็หลับสนิท หลวงตาอยากจะให้หนูคิดถึงความจริงข้อนี้ให้มาก"

บุปผานั่งหันข้างให้ เหม่อมองไปทางช่องหน้าต่างนิ่งเงียบราวกะไม่ได้ยินถ้อยคำของหลวงตา แต่กรามที่นูนเป็นสันขึ้นมานั้น บอกให้รู้ว่าหล่อนกำลังข่มขบ ระงับความพลุ่งไหวของอารมณ์ หลวงตาก็เช่นกัน ข่มความฟุ้งซ่านเพื่อจะกล่าวข้อความตามที่ตั้งใจไว้ ให้ชัดเจนและเป็นคุณแก่ผู้ฟังให้มากที่สุดที่จะทำได้

"หลวงตารู้เหมือนกันว่า หนูจะไม่สบายใจ เมื่อฟังหลวงตา ทั้งๆ ที่หลวงตาปรารถนามาตลอดว่า จะให้หนูมีความสุขอย่างมากที่สุด แต่เดี๋ยวนี้ มันเกิดจำเป็นขึ้นมาเสียแล้ว หลวงตาต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ ขอให้หนูฟังหลวงตาให้ดี"

"ค่ะ พูดเถอะค่ะ ! หลวงตา หนูจะไม่คิดอะไรหรอก" บุปผาพูดด้วยเสียงเศร้า ๆ ทั้ง ๆ ที่ยังนั่งหันข้างให้ ไม่ยอมมองหน้า

"หลวงตารู้ดีว่า หนูทำอะไร ๆ ให้ล้วนแต่เป็นความตั้งใจดี มีเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภาวะของหลวงตาไม่เหมาะที่จะรับสนองความดีของหนู เช่นเข้ามาอยู่ร่วมกันในที่ลับ ในที่ส่วนตัวของหลวงตา อย่าว่าแต่ฐานะอย่างหนูเลย ต่อให้เป็นน้องสาวที่คลานตามกันมา หลวงตาก็รู้สึกไม่สนิทใจ หรือแม้กระทั่งเป็นแม่บังเกิดเกล้าก็ไม่ได้รับยกเว้นจากการวิพากษ์วิจารณ์ ก็นี่หนูไม่ใช่ญาติ เป็นสาวสวย และหลวงตาก็ยังไม่ใช่พระอริยะ

เอาละ ต่างว่าเราก็ต่างบริสุทธิ์ใจต่อกัน, เราไว้วางใจกันและกัน ว่าจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นมลทิน, หนูก็จะต้องคิดว่าหลวงตาไม่ใช่พระป่า, หลวงตายังต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น พระอื่น, ที่แต่ละองค์มีภาระต้องช่วยกันรักษาสังคมหมู่สงฆ์ไว้ให้บริสุทธิ์สดใส, ไม่สงสัย ไม่รังเกียจ, ในปฏิปทาอาจาระของกันและกัน นี่แหละจุดสำคัญที่ทำให้หลวงตา จำต้องห่วงใยในความรู้สึกของพระอื่นว่าท่านเหล่านั้นจะรู้สึกนึกมองหลวงตาอย่างไร หนูเข้าใจหรือยังว่าเหตุไรหลวงตาจึงห้ามบ่อย ๆ ไม่ให้หนูเข้าไปขลุกขลุ่ยในกุฏิหลวงตาเกินจำเป็น, และทำไมหลวงตาจึงอยากจะให้หนูกลับบ้านชัณสูตร, เมืองสิงห์,"

ความสงัดของกลางวัน บ่ายสักสองโมง เด็กเล็กพระเณรต่างก็ไปเรียนหนังสือกันหมด คงเหลือแต่หลวงตากับบุปผาเท่านั้น ก่อนที่หล่อนจะมาอยู่นี่ ถ้าไม่มีกิจธุระไปที่อื่น หลวงตาจะใช้ความเงียบให้เป็นประโยชน์ เปล่า ไม่ใช่ยุบหนอพองหนอ หรือสัมมา

อรหังอะไรหรอก แต่ท่านจะอ่านบ้าง เขียนบ้าง ความเงียบเป็นสหายของคนชอบคิด เพลิดเพลินไปวันหนึ่ง ๆ แต่บัดนี้ ความเงียบกลับเป็นเสมือนสัญญาณอันตรายคล้าย ๆ กับจะมีตาลึกลับซุ่มสังเกตอยู่ทุกหนทุกแห่ง เพราะบุปผา เป็นผู้มาเปิดประตูใจให้หลวงตาคิด และคิดในทางที่ไม่เป็นมงคลแก่ภาวะของตน หล่อนดีเกินไป คิดอยู่หลายวันแล้วว่าจะพูดให้บุปผารู้เรื่อง แต่หวั่นเกรงไปว่าหล่อนจะไม่เข้าใจ และเก็บไปคิดประสาคนมีปมด้อย - แต่หลวงตาก็ตัดใจ เรียกบุปผาออกมาจากห้องส่วนตัวของท่าน เพราะขณะนั้น หล่อนกำลังเข้าไปปัดกวาดทำความสะอาดอยู่ และครวญเพลงหงิง ๆ อย่างสุขใจ

หลวงตาชักแม่น้ำทั้งห้าอยู่นาน ในที่สุด ก็พูดแนะให้บุปผากลับบ้าน และจะตามขึ้นไปส่ง เพื่อเจรจากับพ่อแม่ ให้เกิดความราบรื่นปลอดภัยแก่หล่อน

"หนูเลวเกินไปใช่ไหมคะ หลวงตา ?" บุปผาหันหน้ามาทางหลวงตา น้ำตาเต็มหน้าพลางสะอื้น

"ไหนหนูว่าจะพยายามเข้าใจหลวงตา ไงล่ะ!" หลวงตาอุทานอย่างตกใจ "จะเลวจะดี มันอยู่ที่เจตนา, ทำลงไปทั้ง ๆ ที่รู้ แต่หนูตั้งใจจะสนองคุณหลวงตาต่างหาก, หนูจะเลวได้ยังไง, หนูทำไปเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์, หนูจึงไม่ใช่คนเลว"

บุปผาร้องไห้, เหมือนเด็ก ๆ ทำให้หลวงตาเพิ่มความไม่สบายใจยิ่งขึ้น ท่านทรงกายขึ้นยืน

"ร้องเถอะหนู" หลวงตาว่า "ร้องให้มันสบายใจแล้วก็เฝ้าห้องด้วย หลวงตาจะลงไปในสวนต้นไม้ เดี๋ยวจะกลับมาพูดต่อ" ว่าแล้ว ก็ละจากกุฏิหายเข้าไปในรังกล้วยไม้ เพลิดเพลินอยู่ในนั้น

ปกติ วัดหลวงตามีเทศน์ทุกวัน ตอนค่ำ โดยพระเถระรุ่นอาจารย์ท่านทำสืบต่อกันมา เพราะเห็นว่าวัดเป็นแหล่งแพร่ขยายกระจายศีลธรรม หากจะรอเทศน์กันต่อเมื่อมีงานใหญ่ ๆ หรือเฉพาะวันสำคัญ ๆ เท่านั้น วัดก็จะไร้ประโยชน์หมดความหมาย เพราะความผิดความ

ชั่ว ความทุกข์ของคน มันเกิดขึ้นได้ทุกขณะไม่รอจังหวะวันนั้นวันนี้ เหตุนี้แหละที่กิจวัตรพิเศษ ซึ่งไม่มีคนสนใจยังต้องมีประจำ, คนฟัง แม้จะมีอุบาสิกาสายเพียงคนเดียว, ก็ไม่ยอมงด ท่านผู้ใหญ่ให้เหตุผลง่าย ๆ ว่าคนไม่ฟัง เทวดาก็ฟัง เทวดาไม่ฟัง จิ้งจกตุ๊กแกก็คงได้ยิน, และดูเหมือนว่า ท่านประสงค์ให้รายการนี้, เป็นอุบายฝึกพระเณรในวัดให้เทศน์เป็น, เหตุผลต่าง ๆ ฟังดูแล้วไม่พบสาระน้ำหนักเลย, เป็นเรื่องน่าขำมากกว่า, แม้หลวงตาก็เคยนึกอย่างนั้น, งานที่ไม่ได้รับความสนใจก็ไม่ต่างอะไรกับสีซอให้ควายฟัง, จนกระทั่งถึงวันที่บุปผามาฟังนั้นแหละหลวงตาจึงได้เปลี่ยนความรู้สึก, และหันมาสนับสนุนความเห็นของท่านผู้ใหญ่

บุปผา จะมาโดดน้ำตายที่สะพานหน้าวัด ขณะยืนเกาะราวสะพานมองเหม่อไปรอบ ๆ ทิศ ประหนึ่งว่าจะแสดงกิริยาอำลาโลกนั้น ก็มองเห็นเจดีย์ โบสถ์วิหาร จึงเข้ามาในวัด เพื่อไหว้พระครั้งสุดท้าย เสร็จจากไหว้

พระแล้ว ก็มุ่งหน้าออกประตูวัด ขณะผ่านมาใกล้ศาลา หูก็แว่วเสียงพระเทศน์ เห็นมีเงินเหลือติดค้างกระเป๋าอยู่บ้าง จึงเข้าสู่ศาลา เพื่อเอาเงินบูชาธรรม ทำบุญเป็นครั้งสุดท้าย เสร็จจากบูชาธรรมก็ฉุกคิดอีกว่าไหน ๆ จะตายก็ขอฟังเทศน์ให้เต็มอิ่มสักครั้งเถอะ เทศน์กัณฑ์นี้เอง ที่ทำให้บุปผากลับใจ ขอร้องผู้เทศน์ คือเณรเล็ก ๆ องค์หนึ่ง ให้พาขึ้นมาหาท่านผู้เรียบเรียงเทศน์กัณฑ์นี้ คือหลวงตานั่นเอง หัวข้อธรรม "การได้อัตภาพเป็นมนุษย์นับว่าเป็นลาภที่ได้ด้วยยาก" (กิจฺโฉมนุสฺสปฏิลาโภ)

ความทุกข์ของหล่อน ทำให้หลวงตารู้สึกเสมือนเห็นคนจมน้ำ สำลักพลั่ก ๆ จะขาดใจตายอยู่ต่อหน้า ใครเล่า ยังจะมัวรอสอบสวนให้รู้ก่อนว่า คนนั้นเป็นคนดีหรือเลว ควรแต่จะรีบโผลงช่วย ไม่ผิดกันเลย

จากวันนั้น บุปผาก็อยู่กับหลวงตา

มิใช่เพราะบุปผาเป็นคนไร้ญาติขาดที่พึ่ง หรือเพราะความสวย, ที่ทำให้หลวงตารับเอาความสุขของหล่อนมาเป็นภาระอย่างกระตือรือล้น, แต่เป็นด้วยความสำนึกว่าบุปผาได้ชีวิตคืนเพราะเทศน์ที่ท่านเรียบเรียงขึ้น ชีวิตบุปผาจึงควรจะเป็นสิทธิของท่าน ท่านจึงต้องคุ้มครองด้วยความยินดี เหมือนพ่อแม่ยินดีที่จะเหน็ดเหนื่อยเพื่อความรุ่งเรืองปลอดภัยของลูกฉะนั้น

หลวงตา ค่อย ๆ ลบรอยความหม่นหมองจากชีวิตบุปผาลงได้ด้วยโอวาท และถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความหวังความอบอุ่น จนกระทั่งหล่อนแน่ใจในเมตตาธรรมของพระ ยินดีเปิดเผยชีวิตเบื้องหลัง และเหตุแห่งความผิดพลาดต่าง ๆ ให้ฟัง อย่างที่แม้กับพ่อแม่ของตัวเองบุปผาก็ยังไม่กล้าที่จะเล่า มันเศร้าจริง ๆ สำหรับผู้พึ่งที่ห่างเหินกับความรักอย่างหลวงตา....

"ไม่มีใครหรอก ที่ชีวิตจะหมดสดใส ตั้งแต่หัวจดหาง ต้องผ่านความผิดพลาดมาด้วยกันทั้งนั้น เรื่อง

อะไรจะต้องมาหมกมุ่น คิดเห็นว่า ตัวเองเลวเสียจนไม่ควรจะอยู่บนแผ่นดินแผ่นนี้ ไอ้ที่มันลอยหน้าอยู่ให้สลอนไปเต็มโลก มันก็พอ ๆ กับเราน่ะแหละ บุปผาเอ๋ย !

"เรื่องที่หนูพลาดไป ใคร ๆ เขาก็พลาดกันมาแล้ว เขายังยิ้มได้สวยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หนูทำอย่างนั้นบ้างก็ได้นี่นา

"อย่าเก็บความผิดพลาดมาพกไว้ให้อักเสบเจ็บปวดทางจิตใจ เพราะมันไม่ใช่เรื่องผิดธรรมชาติแต่อย่างใด วิสัยสัตว์ วิสัยคนที่ยังมีกิเลส มันก็ต้องเป็นอย่างนี้ สัตว์มันก็รักกัน คนก็ต้องเป็นผัวเมียกัน ไม่เห็นจะเป็นผิดตรงไหน หากจะผิดก็ด้วยเราเก็บเอาความคิดเห็นของคนอื่นมาเป็นอารมณ์เกินไป คนที่ชอบนินทาว่าร้ายคนอื่นอย่างสนุกปาก ใช่ว่าจะสะอาดนักก็เปล่า มีโอกาสลับตาคนอื่นเมื่อไร ก็ยังชอบทำในสิ่งที่ปากมันพูดว่าเป็นการบัดสีอยู่นั่นเอง

"คนเราจะเป็นตัวของตัวได้ ก็ต้องใจแข็ง อย่าเก็บเอาความคิดเห็นของทั้งโลกมาเทินไว้บนหัว ปลงมันลงเสียบ้าง ยิ้มกับโลกให้เต็มที่ เพราะอายุของเรามีไม่มากพอที่จะมาใช้กับความระทมตรมตรอมใจ สิ่งที่ผิดพลาดไป มันแก้ไขไม่ได้ จะเก็บมันมาเป็นอารมณ์ทำไม ถ้าจะเก็บก็เก็บมันไว้เป็นครู อย่าเก็บมันไว้เป็นยาพิษ"

นี่คือ เนื้อหาของบทประโลมขวัญ ที่หลวงตาใช้กับบุปผา

หล่อนค่อยมีความสุขความสดใสขึ้นโดยลำดับ ร่างกายก็อ้วนท้วน มีราศี จิตใจก็ร่าเริง ยิ้มสวยแกมเศร้า เสียงพูดไพเราะน่าฟัง จนกระทั่ง ยามว่างหล่อนมีอารมณ์พอที่จะครวญเพลงกล่อมขวัญตัวเองได้, และเพลงแรกที่แอบได้ยิน มันมีความหมายเหนือใจหลวงตามาก ความหมายที่ว่านี้ มิใช่ความไพเราะของสุ้มเสียงหรือลีลาท่วงทำนอง หรือความหมายที่ลึกซึ้งกินใจแต่

อย่างใด แต่อยู่ที่มันทำให้หลวงตาสำนึกว่านั่นไม่ใช่เสียงผี........

ผู้ร้อง ครั้งหนึ่ง เคยหมดอาลัยในชีวิต ขนาดคิดฆ่าตัวตายมาแล้ว ฉนั้นหลวงตาจึงปิตินักหนา เห็นตัวเอง เสมือนพระฤาษีที่ชุบศพให้ฟื้นคืนชีพได้อีก

เสียงเพลงเป็นสัญญาณชีวิต เป็นเครื่องหมายแห่งความสุข คนมีทุกข์ไม่เคยร้องเพลง คนร้องเพลงได้ย่อมแสดงว่ามีความสุข แม้เนื้อความนั้น จะรำพรรณในเรื่องทุกข์ก็ตาม........เหตุนี้หลวงตาจึงออกจะตื่นเต้น กับเพลงของบุปผา........

และทุกครั้ง ที่บุปผาร้องเพลง หลวงตาจะต้องตั้งใจฟังเสมอ แม้มันจะเป็นเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ อย่างครั้งนี้ก็เช่นกัน หล่อนรำพรรณด้วยลีลาของ วงจันทร์ไพโรจน์ "ช่างร้ายเหลือ" แล้วก็เปลี่ยนมาเป็นรวงทอง "ผู้หญิงก็มีหัวใจ" หลวงตาถึงกับแอบย่องไปยืนขโมย

ฟังอยู่ข้างหลัง ขณะนั้น หล่อนกำลังรีดเสื้อ กางเกงของเจ้ากี้ ศิษย์คนเล็กอยู่ที่ระเบียงกุฏิ

"หลวงตาดีใจจริง ที่หนูมีหัวใจที่จะเจ็บปวดอีก"

บุปผาหยุดร้องทันที เหลียวหลังมอง เห็นหลวงตายืนยิ้ม รู้ตัวว่า มีคนแอบสนใจก็เกิดความอายยิ้มอย่างเก้อเขิน

"หลวงตาหนวกหูหรือคะ ? หนูขอโทษ เผลอไป"

"ร้องไปเถอะ บุปผา ! คนป่าหรือกที่จะหนวกหูเสียงเพลง หลวงตาชอบฟังเพลงเหมือนกันแต่ไม่มีวิทยุใช้ฟังหนูก็พอแทนกันได้"

"หลวงตากำลังทำงานไม่ใช่หรือคะ ? เสียงหนูรบกวนหลวงตาแน่...."

"หลวงตากำลังเขียน ไม่ใช่อ่าน เสียงเพลงไม่เป็นภัยต่องานของหลวงตาหรอก"

"หลวงตาเขียนเรื่องอะไรคะ ?"

เรื่อง "ลูกผู้หญิง" เรื่องของหนู บุปผา ยิ้มอย่างสดชื่น "หลวงตาไม่เคยมีลูกผู้หญิง เกิดมามีเข้าก็ออกจะตื่นรู้สึกแปลก ผสมปลื้ม จนเก็บไว้ไม่ได้ จึงต้องเขียน และคิดหวังว่าจะให้เป็นเสมือนสัญญาระหว่างเรา ว่าเราจะไม่พรากจากกัน ฝ่ายหนูก็ต้องยอมรับว่าเป็นสมบัติชิ้นหนึ่งของหลวงตา ส่วนหลวงตา ก็ถือว่า ความสุขความเจริญของหนู เป็นภาระของหลวงตาที่จะต้องเสกต้องสร้างขึ้นมาให้ได้"

บุปผา ยิ้มจนมีหยาดน้ำใส คลอคลองดวงตา

"เขียนให้หมดนะคะ หลวงตาขา! หนูเคยพลาดเสียหายมาอย่างไร ๆ ชีวิตที่หาสาระไม่พบ ของผู้หญิงคนหนึ่ง จะทำอะไรให้ใครชื่นใจสักครั้งก็ไม่เคย เพื่อเอาไว้สอนลูกผู้หญิงด้วยกัน ที่ชอบฝันเพ้อทะเยอทะยานเหมือนหนู ถ้าเขารู้ตัว หลีกเลี่ยงทางเลวได้เพราะเรื่องนี้ หนูจะถือว่าเป็นกุศล หลวงตาต้องเขียนให้หมดนะคะ"

"หลวงตาจะพยายาม แต่ไม่จำต้องให้ละเอียดนักก็ได้ เพียงแต่บอกว่า ผู้หญิงสาวคนหนึ่งผิดพลาดมาขนาดเห็นตัวเองไร้ค่า ก็พอจะให้เขาเดากันได้ ว่ามันควรจะขนาดไหน อีกอย่างหนึ่ง หลวงตาเกรงว่าจะเขียนไม่ลง เหมือนหมอผ่าตัดทำได้เฉพาะคนอื่นหรอก"

"หลวงตาสงสารหนู กลัวว่าหนูจะมัวหมองใช่ไหมคะ? แต่หนูกลัว ไม่คิดเหมือนก่อน หนูใจนักเล่งพอที่จะสนุกกับความหลังความเลวของตัวได้นะคะ ไม่คิดที่จะให้ใครมองเห็นหนูเป็นเทพธิดาเหมือนเคยต้องการ มาอีกแล้ว" บุปผาพูดแล้วหัวเราะ ราวกับว่าสนุก มันเป็นอาการเยาะเย้ยอดีตอันโง่เขลา สนุกสนานกับการผิดพลาดของตัวเอง แต่หลวงตาก็ยังเห็นว่าหล่อน "แสดง" อยู่นั้น

บุปผา ยิ่งอยู่กับหลวงตานานไป ก็ยิ่งสนิทแน่ใจว่าที่นี่เป็นที่ปลอดภัย นอนตาหลับได้สนิทแห่งหนึ่ง เพราะร่มเงาชายคากุฏิ ห้องเล็ก ๆ ที่หลวงตากำหนดให้อยู่อาศัยมีความบริสุทธิ์ แม้อากาศที่สูดหายใจเข้าไปก็เชื่อว่าจะไม่เป็นพิษเป็นภัย

แต่ฝ่ายหลวงตา ครั้งแรกก็ดูปีติหน้าเบิกบานป่านเหม พอนานวันเข้า เริ่มจะเห็นว่า อากาศภายในกุฏิของท่านเกิดวิปริต เป็นพิษเป็นภัยขึ้นมาเสียแล้ว ให้ตะครั่นตะครอทางจิตใจ เริ่มไม่ไว้วางใจในอารมณ์ของตัวเอง ส่อสำแดงความเป็นปุถุชนขึ้นมาอย่างเห็นชัด ทั้ง ๆ ที่ดัดจริตเป็นอริยะตลอดมา........

ท่านหวนกลับไปคิดใคร่ครวญถึง พระพุทธดำรัสที่มีต่อพระอานนท์เกี่ยวกับสตรีภาพ **"ไม่รู้ไม่เห็นเสียได้เป็นดี........อานนท์ ! ถ้าจำเป็นต้องพบเห็น ก็อย่าพูด หากมีกิจจำต้องพูด ก็อย่าพาดพิงถึงคำฤษณา"** ก่อนมาเคยคิดว่า พระพุทธเจ้าสอนให้ดูหมิ่นสตรี แต่บัดนี้ บุปผามาทำให้เลิกเข้าใจผิด ว่าท่านทรงสอน ทรงเตือนให้รู้สึกในอำนาจ อันยิ่งใหญ่ของสตรีเพศต่างหาก ดังหัวใจหลวงตากำลังพ่ายแพ้แก่บุปผาอยู่ขณะนี้

หลวงตาเริ่มระวังตัวเอง และหาวิธีที่จะแยกบุปผาให้ห่างท่าน โดยมิให้หล่อนรู้สึกตัว เพราะวิตกว่าหาก

ไม่แก้ไขเสียแต่ต้นมือ ทำนอง "ตัดไฟแต่หัวลม" แล้วตนอาจจะเผลอ เสียดายศีลน้อยกว่าลูกสาว ที่เวรกรรมส่งมาให้คนนี้เสียก็ได้

หล่อนไปอยู่ที่ร้านสอนตัดเสื้อพักหนึ่ง ด้วยความอุปการะของเจ้าของที่สนิทคุ้นเคยกับหลวงตา กลับมาก็พาไปมอบตัวเป็นผู้ช่วยอุบาสิกาในวิหาร ฯ ครั้งหลัง ฝากฝังไปกับคุณนายรายหนึ่ง ขอให้เอ็นดูหล่อนเหมือนลูกหลาน ไม่กี่วันคุณนายก็พามาส่งคืน บอกว่า "บุปผาสวยเกินไป" หลวงตาก็พอจะซึมซาบว่าหมายความว่ากระไร

หลวงตากำลังตกที่นั่ง "ขว้างงูไม่พ้นคอ" บุปผากลับมาอยู่วัดอีก หล่อนปรนนิบัติวัฏฐากหลวงตาจนทำให้หลวงตารู้สึกแสลงอากาศภายในกุฏิของท่านเอง หวั่นไหวในความดีของหล่อน ไม่ไว้ใจตัวเอง เพราะโอกาสที่จะเสียพระ มันมีอยู่ทุกขณะ.... วันนี้ ตกลงใจ....พูดจาเกลี้ยกล่อมให้บุปผากลับบ้าน.... และเหตุผลที่ทำให้ดีต่อกันเกินไปไม่ได้.... และกำลังทิ้งให้หล่อนร้องไห้เฝ้ากุฏิอยู่คนเดียว

ปกติหลวงตา พอเข้าสู่สวนกล้วยไม้ ก็ดูประหนึ่งว่าได้ลืมโลกเสียสนิท วันนี้ก็เช่นกัน เผลอเพลินไป คิดว่าชั่วประเดี๋ยว แต่ก็ถึงสองชั่วโมงกว่า นึกถึงบุปผา ก็เดาเอาว่า หล่อนคงจะเลิกร้องไห้ แลใจคอคงสบาย

กลับขึ้นมา พบว่า บุปผาหายไปเสียแล้ว........

หันเข้าไปดูในห้อง เสื้อผ้าอาภรณ์ของหล่อนหายไปเกลี้ยง........ทุกแห่ง ที่คิดว่าบุปผาจะไป หลวงตาติดตามแต่คว้าน้ำเหลว อีกสองวันต่อมา จึงให้เติมขับรถพาไปเมืองสิงห์ ประตูน้ำชัณสูตร, พบหมอเกษมกับครูเพลินพรรณ ให้พาไปบ้าน กำนันพร........ ไม่พบบุปผาแม้แต่เงา สิ่งที่ได้พบนั้น กลับเป็นขี้เมาเข้าขั้นบ้าคนหนึ่ง คือกำนันพรนั่นเอง

บุปผาได้สำแดงอิทธิพลเหนือใจหลวงตาอย่างจะแจ้งยิ่งขึ้น หล่อนจะเป็นอารมณ์สุดท้าย ที่ถูกละเข้าสู่ความหลับ และจะเป็นอารมณ์แรกที่วิ่งเข้าจับใจเมื่อยามตื่น บางคืนก็เก็บหล่อนไปฝันถึง นี่คือ อาการเริ่มต้น ของ

โรคประสาท........ หลวงตาผ่ายผอม และดำเกรียม จนเด็ก ๆ พากันสงสาร อาการค่อยกระเตื้องขึ้นต่อเมื่อได้รับข่าวบุปผา หล่อนส่งจดหมายมาแจ้งให้ทราบว่าหล่อนยังไม่ตาย และจะไม่คิดตาย "ทุกแห่งในโลก คือบ้านของหนู"

๒ เดือน กับ ๒๔ วัน ที่บุปผามาอยู่ในอุปถัมภ์ของหลวงตา แต่หล่อนคงต้องอยู่ในหัวใจของท่านตลอดไป

หล่อนเคยเขียนจดหมายส่งมาบ้าง เป็นครั้งเป็นคราว เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิต มีแนวโน้มชวนให้คิดคาดเอาว่า หล่อนกำลังไม่เยื่อใยต่อวิสัยของกุลสตรีอีกต่อไป เก็บไว้เศร้าคนเดียว ในที่สุด จดหมายก็ห่างและหายไป ครั้นแล้วจู่ ๆ ก็ได้ข่าวบุปผา และแน่ใจว่าเป็นของบุปผาไม่ใช่จากจดหมาย แต่จากหน้าหนังสือพิมพ์รายวันฉบับหนึ่ง

เมื่อราว ๆ ปลายเดือนมกราคม พ.ศ. นี้ มีภาพถ่ายผู้หญิงสาวสามสี่คน ในชุดกางเกงขาสั้น เสื้อรัดรูปจนเห็นทรงสล้าง อยู่ในท่าวิ่ง ใบหน้ายิ้มร่าเริง หนึ่งในจำนวนนั้นหลวงตาจำได้ เป็นบุปผา มีข้อความบรรยายภาพว่า

"หญิงไทยในเยอรมัน ที่กำลังมีชื่อเสียงอยู่ตามบำเรอสถาน และเป็นที่สนใจของบรรดาชายชอบสนุกทั่วโลก"

"โชคดีเถอะ บุปผาเอ๋ย! คาดไม่ถึงเลย ว่าจะปลงโลกเลยเถิดไปถึงเพียงนั้น"

หลวงตาภาวนาด้วยความสลดใจ อยากจะร้องไห้....

ทุกวันนี้ วัดของหลวงตา ก็ยังมีเทศน์ให้จิ้งจกตุ๊กแกได้ยินอยู่ทุกคืน.

๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๕

นางสงกรานต์ของหลวงตา...

ปีนี้ นางสงกรานต์ ทรงพาหุรัด ทัดดอกมณฑา อาภรณ์แก้วมรกต หัตถ์ขวาทรงขอช้าง หัตถ์ซ้ายทรงปืน ภักษาหารถั่วงา ประทับยืนมาบนหลังช้าง ชื่อ กิริณีเทวี

แต่เทพีสงกรานต์ของชาววิสุทธิ์กษัตริย์ ชื่อ "แสงเพียร การงาม"

รถของ ป.ช.ส. มารับหลวงตาประมาณบ่ายโมง ตามท้องถนนที่ผ่านไปมีอะไร ๆ หลายอย่างที่ประกาศบอก แม้คนเซ่อซ่าที่สุดก็ต้องรู้ว่า วันนี้เป็นวันสงกรานต์ หลวงตาภาวนาทบทวนนิราศเดือนของนายมีไปพลาง ๆ "โอ้ฤดูเดือนห้าหน้าคิมหันต์ พวกมนุษย์สุดสุขสนุกครัน ได้ดูกันพิศวงเมื่อสงกรานต์ ทั้งผู้ดีเข็ญใจใส่อังคาส อภิวาทพุทธรูป

ในวิหาร ล้วนแต่งตัวทั่วกันวันสงกรานต์ ดูสะคราญเพริศพริ้ง ทั้งหญิงชาย ที่เฒ่าแก่แม่ม่ายมิได้เที่ยว สู้อดเปรี้ยวไว้กินหวาน ลูกหลานหลาย ที่กำดัดซัดสีสวยทั้งกาย เที่ยวถวายน้ำหอมน้อมศรัทธา ฯลฯ

เหตุการณ์เช่นนี้ หลวงตาเจอะเจอมาแต่เช้า พอสว่างดีในวัดก็แพรวพราวเฉิดฉายไปด้วยสีสรรของอาภรณ์ผ่อนผ้าที่ชาวบ้านแต่งกายมาทำบุญ กราบไหว้พระพุทธ-ปฏิมาในพระวิหารและเฉลียงวิหารคด บ้างก็บังสุกุลอัฐิธาตุของบรรพบุรุษที่ก่ออนุสาวรีย์ไว้ที่นี่ เมื่อก่อนหน้าที่จะขึ้นรถ ป.ช.ส. มานี้ ชาวบ้านย่านตลาดได้พากันมาถวายอาหารเพล และสรงน้ำพระ เด็กเล็กที่ปกติมาวิ่งซุกซนก่อความรำคาญให้เป็นประจำนั้น สำหรับวันนี้ดูเรียบร้อย ที่ออกจะวุ่นวายก็ตอนแย่งกันสรงน้ำพระนี่เอง แต่ก็เป็นความวุ่นวายที่น่ารักน่าเอ็นดูอยู่ไม่น้อย เด็ก ๆ ทำให้หลวงตาคิดถึงคำพูดของใครคนหนึ่งที่ว่าไว้ว่า เด็กไม่เข้าวัดไม่เข้าใจในขนบ-ธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมืองตัวเอง ก็เนื่องมาจากผู้ใหญ่

ไม่นำ ไม่ทำให้เด็กเห็นเป็นแบบอย่าง เด็ก ๆ จึงเท่ากับขาดสิ่งยึดมั่นทางใจ เมื่อมีสิ่งภายนอกมายั่วเย้าเร้าเรียก ก็ย่อมโอนอ่อนไปสู่อำนาจของสิ่งนั้นง่าย ๆ หลวงตาไม่เคยปลงใจเห็นด้วย แต่บัดนี้เด็ก ๆ ที่กำลังแย่งกันสรงน้ำหลวงตาอยู่บอกให้รู้อย่างแจ้งชัดว่าเขาพร้อมที่จะตาม หากคุณแม่คุณพ่อ ปู่ย่าตายาย จะนำ

แต่ทุกวันนี้ ผู้ใหญ่ที่ไม่เป็นหลัก มีมากเหลือเกินส่วนผู้หลักที่จะนำเด็กในเรื่องวัฒนธรรมประเพณี ชักจะหายาก เด็ก ๆ จึงกลายเป็นลูกกำพร้า ทั้งที่พ่อแม่ก็ยังมีไปตาม ๆ กัน ข้อยืนยันก็คือ ขณะที่พิธีสรงน้ำกำลังดำเนินอยู่นี้ ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนเหมือนเด็กทารก ต้องแนะนำกันทุกอิริยาบถเรื่องพรรค์นี้เป็นสมัยก่อนเขาจะไม่ต้องสอนกันเลยแต่สมัยนี้กลายเป็นของลึกลับสำหรับชาวไทยเสียแล้ว เดชะบุญที่ยังมีคนอย่าง "นายสิน" เหลืออยู่ จึงทำให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสพบเห็นประเพณีเก่า ๆ บ้าง

หลวงตานึกไปถึงเจ้าของมตินี้ นึกชมเขาว่าเป็นผู้ช่างสังเกต และอยากจะขออภัยเขา ที่เคยนึกคัดค้านเขามาตลอด ทั้งรู้สึกขอบใจเด็ก ๆ ที่ทำให้ได้คิด และยังเห็นยืดยาวก้าวไกลออกไปอีกว่าแม้ตัวอย่างของฝรั่งเลว ๆ จึ๊งเหลนกิ๊งกือ ฮิปปี้ จิ๊กโก๋ ฯ จะกวาดต้อนเด็ก ๆ ไปสู่ลัทธินิยมของมันอยู่ แต่ก็ยังมีเด็ก ๆ ที่คิดเป็นและรู้จักคิด ไม่ยอมปล่อยตัวเป็นเชลยของความเลวง่าย ๆ ยังพากันสนใจ วันศาสนาวันประเพณี อย่างที่กำลังแสดงความสนุกสนานกันอยู่ตามท้องถนน และตามวัดวาอารามทั่วไป แม้จะดูมีอะไรขาด ๆ เกิน ๆ ไป ในการเล่นสนุกยามสงกรานต์ เช่นนี้ก็น่าให้อภัย จะเอาความสมบูรณ์อะไรกะเด็กที่พ่อแม่ไม่มีเวลาจะสั่งสอน (ไม่รู้เอาไปทำอะไร) อย่างทุกวันนี้ วันสงกรานต์ทำไปเถอะเล่นไปเถอะ! เมื่อถึงวันนี้เช่นนี้ เป็นวันที่แม้ยมบาลก็ยังปล่อยผีให้ออกม่ารำเริง เราจะถือสาอะไรกันอยู่เล่า? วันนี้ใครไม่ถูกสาดน้ำ (แม้จะเป็นน้ำสกปรก) ท่านว่าไม่มีโชคตลอดปีแล

แม้จะชื่นชมกับความสนุกในวันสงกรานต์ตามท้องถนนสักเพียงไหน ก็ยังต้องหวนมากังวลกับกิจที่มุ่งไปปฏิบัติขณะนี้ ที่จริงก็ไม่ใช่กิจแปลกหรือใหม่สำหรับหลวงตา แต่ผู้ที่รอรับผลจากการให้ของหลวงตาอยู่นั่นซี แปลกและใหม่จนหลวงตาออกจะตื่น ๆ และวิตกกังวลอยู่มาก เพราะไม่แน่ใจว่าจะทำงานได้ผล จึงต้องซักถามเจ้าหน้าที่ของ ป.ช.ส. มาตลอดทาง

"ปกติพวกนี้เป็นคนใจอ่อนไหวง่าย ตักเตือนด้วยคำรุนแรงไปก็แอบไปนั่งร้องไห้ เป็นคนเปราะต่ออารมณ์จริง ๆ" คนของ ป.ช.ส. ว่า "การศึกษาอย่างสูงแค่ ม.ศ. ๓ แต่น้อยครับ ประเภทอ่านไม่ออกเยอะ จึงต้องมีโรงเรียนเริ่มแต่ประถมหนึ่ง.... ที่ถูกล่อลวงก็มี ที่สมัครใจก็มี แต่ส่วนมากมักจะบอกว่าถูกล่อลวงทั้งนั้น จนคนที่ถูกล่อลวงมาจริง ๆ ก็พลอยทำให้เราคิดว่าแกโกหกไปด้วย น่าสงสารครับ....ไหนครับ ?....อ้อ ! มีครับ เมื่อวานนี้เองผูกคอตายในห้องน้ำ ห้องเดียวสองคน บังเอิญช่วย

ไว้ทัน เป็นเด็กของนายตำรวจต่างจังหวัดคนหนึ่งนำมาฝาก.... มีเหมือนกันครับที่แสดงความจำนงมาขออุปถัมภ์ แต่ก็ต้องสอบสวนกันจนแน่ชัดว่าจะอุปถัมภ์จริง ต้องมีเงื่อนไขผูกมัดทางกฎหมายเป็นหลักฐานจึงจะยอมให้ ป.ช.ส. นี้ก็เหมือนพ่อแม่ หวังปลูกฝังให้เป็นฝั่งเป็นฝาด้วยเมตตาธรรม เจ้าหน้าที่ที่จะมาทำงานที่นี่ ต้องมีนิสัยเป็นพระโพธิ-สัตว์ คือ ให้ความเห็นอกเห็นใจอย่างจริงใจ เป็นที่ปรึกษา เป็นที่บ่รับทุกข์ การใช้อำนาจบาทใหญ่ จะไม่มีอย่างเด็ดขาด เพราะคนเหล่านี้มีปมด้อย และว้าเหว่อยู่แล้ว อยู่ด้วยกันแบบครอบครัว เสมือนญาติ....ครับ ในการปฏิบัติจะให้ทั่วถึงสม่ำเสมอกันก็ยาก.... หางานให้ทำในนี้ ตัดเสื้อผ้าบ้าง งานพิมพ์หนังสือบ้าง เสริมสวยบ้าง ปรุงอาหารบ้าง.... สุดแต่ใครจะสมัครหรือถนัดทางใด และมีค่าแรงให้พอควรมีเหมือนกัน โรงงานอุตสาหกรรมมาขอคนงาน ทางนี้ก็จัดให้ แต่ขอร้องให้ช่วยกันปกปิด เพื่ออนาคตของเด็ก ๆ ใครจะไปรู้ครับ ? แกอาจจะไปเจอเอาผู้อุปถัมภ์ที่มีบุญวาสนา

เข้าก็ได้ อย่างด๊อกเตอร์ "บุนโรช" ก็ได้ไปจากเด็กพวกนี้แหละ แต่เด็กแกฉลาด ชรอยจะหมดเวรหมดกรรมเข้าด้วย กลับไปช่วยกู้ฐานะพ่อแม่ทางบ้านเดิม จนเป็นตัวอย่างให้คนถิ่นนั้น กล่าวขวัญถึง และพากันเสี่ยงบ้างหวังจะคล้องเอาคนอย่าง ด๊อกเตอร์ "บุนโรช" อีก แต่ก็ดูเหมือนจะไม่เคยสมหวังกลับทำให้ท้องถิ่นภาคนี้ ตำบลนี้กลายเป็นดินแดนที่อื้อฉาวด้วยคาวเสน่ห์ จนคนพูดถึงกันอยู่ทุกมุมเมือง พวกนักร้องก็แต่งเพลงออกเพ้อ........ผมว่าต้นเหตุที่ทำให้เป็นอย่างนี้ ก็มาจากฐานะยากจน การศึกษาต่ำ, นิสัยฉาบฉวย ชอบหรูหราแต่งตัวโก้เก๋, แม้ท้องแห้งก็ยอมนี้แหละ, ที่พวกนักไถนาบนชีวิต,เลือดและน้ำตาใช้เป็นเครื่องล่อ ขุดหลุมพราง ไอ้พวกนี้มันผู้ร้ายฆ่าคนให้ตายทั้งเป็น ยิงเป้าก็ยังน้อยไป ไม่สาสมกับความร้ายกาจของมัน....อ้อ! ถึงพอดี แหมคุยกับท่านเพลิน...."

เสียงแตรรถ เรียกให้คนข้างในมาเปิดประตู พอรถแล่นเลี้ยวผ่านเข้าไปในบริเวณ เพลงจากเสียงหวาน ๆ

ลอยออกมาจากอาคารหอประชุม สะดุดใจ คิดว่า เจ้าของเสียงอาจจะมาจากคลับที่มีชื่อเสียงแห่งใดก็ได้ เสียงนั้นรำพรรณถึงความสุขความสมปรารถนา ความอบอุ่น โธ่เอ๋ย ! เพลงมันก็เป็นเพียงเสียงที่เปล่งออกมา เพื่อจะหลอกตัวเองเท่านั้น เพราะ**เธอขาดสิ่งที่เธอคร่ำครวญถึงมันอย่างสิ้นเชิง ความสุข ความอบอุ่น ความสมปรารถนามันอาจจะมีได้ แต่ก็ต้องเมื่อลืมความจริงเสียก่อน** การร้องเพลงช่วยให้เธอลืม.... แล้วก็วันนี้วันสงกรานต์ ใคร ๆ เขาก็มีความสุขกัน แล้วเรื่องอะไรคนเหล่านี้จะมีความสุขกะเขาบ้างไม่ได้ การมาของหลวงตาก็เพื่อนำวิธีสร้างความสุขมาให้เขามิใช่หรือ ? โอ ! ใช่แล้วแต่หัวใจของ หลวงตามันให้เศร้าเหลือเกิน........

จากแท่นที่ยืนมองไปข้างหน้า มีชีวิตที่กระทบสายตาเป็นจำนวนร้อย ในอาภรณ์สีน้ำเงินจาง ๆ สงบนิ่งอยู่กับพื้นดูเหมือนพยับเมฆยามลมสงัด ปรากฏดวงดาวกระพริบประกายอยู่ทั่วไปในกลุ่มเมฆฝนนั้น บางดวงมองสวนมายัง

หลวงตา มีทั้งแววระริกระเริงและสลดเศร้า บางคนก็หันไปยั่วไปยิ้ม และเย้าแหย่เพื่อนบ้าง เอียงตัวเข้ากระซิบกันถึงเรื่องที่สนใจ บางคนก็นั่งนิ่งแสดงคารวะราวกะจะรอรับเครื่องขัดสีไปชำระล้างความหลังให้ใสสะอาด

ใจของหลวงตา เหมือนถูกอำนาจลึกลับดึดลัดให้กระเด็นไปไกลแสนไกล เห็นตายาย ตามกระท่อมกลางไร่กระต๊อบกลางนา ทุ่งหญ้าป่าเขา หลายคู่และหลายคน บางรายกำลังนั่งเหม่อมองขอบฟ้า ด้วยดวงตาที่เลื่อนลอยความหวังเหมือนก้อนเมฆที่เหหันอยู่ด้วยแรงลม และเหินห่างออกไปทุกที มันหายไปนาน แต่แม่ไม่เคยลืม.... อีกมุมหนึ่งของประเทศ แม่รายหนึ่งกำลังพูดคุยกับเพื่อนบ้านด้วยความปรีดา ถึงความรุ่งเรืองของแก้วตาตน ข่าวนี้ได้รับมาเมื่อ ประมาณสักครึ่งปีนี้เอง อีกหลายรายกระวนกระวายไปหาหมอดู........เพื่อจะทราบวันกลับของลูก แล้วคงจะมีอีกสักรายกำลังมองนิ่งอยู่ที่ภาพอันเยิ้มแย้มสดใส

อยู่ในกรอบทองข้างฝา........นิ่งและนานแล้วน้ำตาก็ไหลลงอาบแก้มที่เหี่ยวย่น....

ทุกราย ไม่ได้รับข่าวที่แท้จริงเลย เพราะผู้ให้ข่าวรู้ว่ามันจะทำร้ายผู้รับให้เจ็บปวด....

วาระนั้นหลวงตาก็แสดงธรรมแก่เขา........ในหัวเรื่อง "เสน่ห์นาง" เสน่ห์ตามความหมายของธรรม คือ อำนาจดึงดูดเครื่องฉาบติด ด้วยความดี ความบริสุทธิ์ ความหมดจดสะอาดผ่องใส....อันจะช่วยให้บรรลุสุขที่ยั่งยืนมิใช่สุขแค่เพียงชั่ววูบ เหมือนที่แล้วมา

แต่ท่ามกลางชีวิตที่ผิดพลาดเหล่านี้ จะแสดงอะไรควรจะได้เหลือช่องโหว่ไว้ให้เขาภาคภูมิใจบ้าง การจะทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้นได้ ก็ด้วยต้องไม่แสดงความดีที่วิเศษวิโสจนเกินไปนัก เพราะหากไปแสดงเช่นนั้น จะทำให้เขารู้สึกว่า ถูกลงโทษ ความดี ความหมดจดสดใสจะทำให้เขาเจ็บปวดในสำนึก เป็นการซ้ำเติมเขาไปทั้ง ๆ เจตนาดี

ความผิดพลาดบกพร่อง ความประพฤติที่น่าตำหนิ แต่ไม่แสดงออกด้วยการซ้ำเติม ให้เขาเห็นเป็นเรื่องปกติไป เช่นนี้เป็นเพื่อนปลอบใจได้เหมือนกัน โดยเฉพาะกับคนที่ล้มมาแล้ว เพราะทำให้เขารู้สึกว่ามีเพื่อน ฉะนั้นผู้ที่จะช่วยให้คนคลายว้าเหว่ ให้หายปวดร้าวจากการสำนึกก็ต้องแสดงให้เขารู้ว่ามิได้มีเขาคนเดียวที่ผิด ใคร ๆ ก็ผิดกันมาทั้งนั้น แม้แต่ผู้ที่มีหน้าที่แสดงความถูกต้องสั่งสอนประชาชน เช่นหลวงตานี้ก็ผิด เคยเสียหายมาแล้ว แต่ก็ยังมีคนนับถือหลวงตาอยู่นี่นา....

ท่านคงรำคาญและใคร่รู้เต็มทีแล้วใช่ไหม ? ทำไมผู้เขียนไม่เปิดเผยสักที ว่าพวกนี้เป็นใคร....ถูกแล้ว ผู้เขียนไม่ต้องการบอก ตั้งใจไว้แต่แรกเขียนแล้ว ว่าจะให้เกียรติผู้อ่านเดาเอาเองว่า ปีนี้หลวงตาไปสงกรานต์ที่ไหนและนางสงกรานต์ของหลวงตา ควรจะชื่อไร ? ถ้าท่านนึกได้ก็อย่าตะโกนตอบให้อื้ออึงไป นึกว่าสงสารแก่นางสงกรานต์ของหลวงตาเถิด....

บาทเดียว

ไหว้พระสวดมนต์ จนกระทั่งสงบจิตอธิษฐานแผ่เมตตาเสร็จแล้ว หลวงตาก็ยังไม่เขยื้อนกายจากอาสนะ คงมีแต่ดวงตาเท่านั้น ที่เลิกแลขึ้นเพ่งพิศพระพุทธรูปแต่จับนิ่งอยู่ที่ขอบฐาน ซึ่งขนานกับพื้นโต๊ะ อาศัยเทียนบูชาที่จุดไว้จวนจะหมดเล่มส่องแสงวูบวาบ ทำให้เห็นวงกลมที่แท่นพระได้ถนัด มันคือเหรียญสลึงที่ค่อนข้างใหม่วางตะแคงแนบอยู่กับฐาน หลวงตานั่งสงบเพ่งสายตามองราวกับเพ่งกสิณ แต่วงกลมเล็ก ๆ ของเหรียญสลึง หาได้ช่วยจำกัดอารมณ์ของหลวงตาให้เป็นสมาธิไม่ บางขณะมันก็ทำให้ใบหน้าอิ่มเอิบราวกะผู้สำเร็จ หรือประสบชัยชนะอันยิ่งใหญ่ แต่แล้วบางเวลาก็กลับเศร้าซีดเหมือนคนผิดหวังขนาดหนัก เพราะเจ้าวงกลมราคาเพียงสลึงเดียวนี้ มันมีความหมายเหนือใจหลวงตาเกิน

กว่าค่าอันแท้จริงมากมาย บางครั้งมันก็ทำให้หลวงตาไม่แน่ใจว่า การที่เอามันมาวางไว้บนแท่นบูชาเช่นนี้เป็นความฉลาดหรือความโง่ ? จะเป็นสิ่งเตือนสำนึกในภาวะหรือเย้ยเยาะตนเอง ? เจ้าเหรียญอาถรรพณ์อันนี้มันมีประวัติศาสตร์

ดวงตายังจับนิ่งอยู่ที่วงกลม แต่ดวงใจกลับลอยลิ่วห่างออกไปอย่างประมาณเศษส่วนมิได้ หลวงตานึกถึงเรื่องก่อนที่จะได้มันมาวางไว้บนแท่นบูชา....และนึกถึงความรู้สึกขณะที่ได้มัน เหรียญอาถรรพณ์ !

"หนูจินต์ มันประกาศเรียกหาผมทางวิทยุสี่มุมบ้าน" วันหนึ่งพระประสม ซึ่งจำพรรษาอยู่ที่วัด ๆ หนึ่งใกล้ ๆ ปากช่อง นครราชสีมาบอกกับหลวงตา

"จินต์ไหน ?"

"ก็หนูจินตนาลูกสาวผมน่ะซี ! ที่อยู่เมืองลำพูนไงล่ะ?"

คำบอกเล่าของพระประสม ถึงลูกสาวที่ตกค้างอยู่เมืองลำพูน ทำให้หลวงตาประสานเรื่องราวในอดีตของพระประสมได้อย่างรวดเร็ว เพราะชีวิตของพระประสมเป็นเรื่องที่หลวงตาไม่เคยลืม และเป็นตัวอย่างหรือบทเรียนชวนคิดอยู่อย่างหนึ่ง ว่าคนที่ประพฤติดี ไม่เสเพลเหลวไหล หากเกิดมาในยุคที่สถานการณ์บ้านเมืองขาดสันติสุขแล้ว บารมีแห่งสุจริตธรรม ก็ให้ความความคุ้มครองอย่างบกพร่อง ไม่น่าศรัทธาในกฎแห่งกรรมเสียเลย

หลวงตา รักพระ ประ สมมา แต่ ครั้ง หลวง ตาเป็น เด็กเล็ก ๆ ตอนนั้น ประสมเป็นหนุ่มรูปงาม ร่างสูงใหญ่สุภาพและใจดี ประสมเป็นหนุ่มต่างถิ่น แต่มาอยู่กับประคำพี่สาว ซึ่งได้สามีเป็นคนแถวเดียวกับหลวงตาและเนื่องจากประสมและประคำ เป็นญาติสนิท จึงไปมาหาสู่กับบ้านหลวงตาเสมอ เขาเรียกโยมแม่หลวงตาว่ายายส่วนหลวงตาเรียกสองพี่น้องว่าพี่ ทั้ง ๆ ที่ศักดิ์ทางระดับ

ญาติเขาเป็นหลาน แต่อายุอานามของเขา ทำให้หลวงตาต้องลดตัวลงเป็นน้อง แทนที่จะเป็นน้า........นี่แหละความไม่สมดุลย์ของระดับญาติกับอายุ มันทำให้น่าเวียนหัว

ต่อมาประสมพาลูกจันทน์ ซึ่งเป็นน้องสาวสามีประคำหนี แม่ยายเคืองมาก ไม่ยอมรับประสมเป็นลูกเขย ทั้งๆ ที่ลูกสาวเป็นเมียประสมสมบูรณ์แล้วอย่างไม่มีเงื่อนไข ตกลงประสมต้องพาลูกจันทร์พักรออารมณ์แม่ยายอยู่ที่บ้านหลวงตา เหมือนเจ้าเงาะตอนชะตาตกเข้าบ้านเข้าเมืองไม่ได้ เมื่อน้าชายของหลวงตาลงมาจากเมืองพิจิตร ขากลับ ประสมเลยพาลูกจันทน์ขึ้นไปพิจิตรด้วย เพื่อไปตั้งตัวทำมาหากินตามคำแนะนำของน้าชายหลวงตา แต่ประสมก็อยู่พิจิตรได้ชั่วขวบปีเท่านั้นก็ต้องพาลูกจันทน์กลับ ภักษ์ผลที่ตั้งใจจะไปกอบโกยจากที่โน่นก็ไม่ได้ ได้แต่ลูกหญิงคลอดใหม่กลับมา และประสมก็ชื่นชมลูกเมียอยู่ได้ไม่กี่วัน ถูกเกณฑ์รับราชการทหาร ตอนนี้ใคร ๆ ก็เห็นใจสงสารประสม แม้แม่ยาย

ที่แสนจะเกลียดเขา ก็ยอมให้ลูกจันทน์พาลูกเข้าบ้าน เพราะทนเวทนาไม่ไหว ประสมเข้าไปเป็นทหารอยู่กรุงเทพ ฯ มีหลาย คนที่ คาดการณ์ ล่วงหน้า ไว้ว่า ประสมจะต้องหนีทหาร เพราะทนห่วงลูกห่วงเมียไม่ได้ แต่ประสมก็ไม่ยอมหนี ก้มหน้าอดทนรักษาหน้าที่ของลูกผู้ชายไว้อย่างน่าชม จะมีบกพร่องบ้างก็ตรงที่ลากรมกองกลับขึ้นไปเยี่ยมบ้านบ่อยเท่านั้น ระยะนี้เอง ประสมเดินเข้าบ้านแม่ยายเอาดื้อ ๆ ฝ่ายแม่ยาย แม้จะเกลียดขี้หน้าลูกเขยสักปานใด ก็ออกปากขับไล่เหมือนครั้งก่อน ๆ ไม่ได้ เพราะหลงหลานเสียจนถอนใจไม่หลุดแล้ว นับว่าชีวิตของประสมเริ่มจะเข้าสู่ความราบรื่นขึ้นโดยลำดับ จนกระทั้งออกจากทหาร ก็ร่วมชีวิตกับลูกจันทน์ในบ้านแม่ยายอย่างปกติ เลิกเร่ร่อนเสียที ตั้งหน้าประกอบอาชีพทำมาหากินอย่างขยันขันแข็ง กระทั่งกำเนิดลูกชายอีกคนหนึ่ง ตอนหลัง ๆ นี้แม่ยายชักคลายพยศหมดแง่งอนเริ่มกินข้าวร่วมสำรับกับลูกเขย แต่ก็ยังไม่ยอมพูดด้วย

โฉมหน้าแห่งครอบครัวนี้ ทำทีจะรุ่งเรืองขึ้นอย่างทันตาแต่อนิจจา! ประสมก็จำต้องจากบ้านอีก เมื่อลูกจันทน์ตั้งท้องลูกคนที่สาม ถูกระดมเข้าประจำการ ออกสู่สมรภูมิไทยเรียกดินแดนคืนจากฝรั่งเศส เพลงข้ามโขงไปสู่แคว้นไทยกำลังฮิท นายมั่นนายคง กำลังเป็นขวัญใจประชาชน ประสมฝืนใจจูบลาลูกเมีย จากบ้านไปสร้างไทยให้เป็นมหาอำนาจ ตอนนี้ แม่ยายร้องไห้ เพราะการจากของลูกเขยที่แสนเกลียด

เมื่อกรณีพิพาทอินโดจีนยุติลง ประสมกลับมาเป็นเขยแก้วเขยขวัญได้ไม่นาน ญี่ปุ่นขึ้นประเทศไทย ท่านผู้นำ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินนโยบายการเมืองแบบสนลู่ลม เพื่อเอกราชอธิปไตยของไทย ประสมก็ต้องมีส่วนด้วย พลีอุทิศชีวิตให้แก่ชาติจนไม่มีเวลาแม้จะมุงหลังคาบ้าน กันแดดกันฝนคุ้มหัวลูกเมีย คราวนี้ไทยขยายอานุภาพไปทางภาคพายัพ ประสมถูกส่งไปประจำอยู่ลำพูน

สองปีเศษที่จากบ้านไป ต่อมาประสมได้รับข่าวจากน้องชาย ว่าลูกจันทน์ทนความว้าเหว่ไม่ไหว ข่าวนี้ทำให้ประสมเสียขวัญ ห่วงลูกเมียจนต้องหาทางลงมาจากลำพูน ทั้งๆ ที่การคมนาคมสมัยนั้นก็แสนจะยากลำบาก และได้ทราบข้อเท็จจริงจากการซุบซิบของญาติก็จึงตัดใจบอกลูกจันทน์เมื่อตอนจะกลับว่า

"ไม่ต้องห่วงต้องคอยฉัน มีทางใดจะให้ความสุขแก่ตัวเองได้ ก็ทำเถอะ ฉันเห็นใจ"

ลูกจันทร์ร้องไห้....!....!

สงครามเลิก ไทยไม่ได้เป็นมหาอำนาจ แต่เกือบจะเป็นมหาพินาศ คณะผู้บริหารชาติถูกเปลี่ยนชุด คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ให้เหตุผลแก่ผู้มีชัยว่า ไทยถูกจี้ให้จำต้องทำสงคราม ต้องหาหลักฐานเข้าประกอบเหตุผลมากมาย ข้อที่จะช่วยให้คำอ้างมีน้ำหนักอย่างหนึ่งก็คือบรรดาทหารหาญซึ่งอยู่ยังสมรภูมิทุกแห่ง ต้องหาทางกลับบ้านเอง ประเทศชาติ หากไปแสดงความห่วง

ใยต่อสวัสดิภาพของทหารเข้า ก็จะทำให้ปฏิเสธการกล่าวหาของฝ่ายมีชัยไม่ขึ้น ประสมกับเพื่อนทหารจึงต้องกลับจากลำพูนโดยล่องแพ รอนแรมมาตามสายน้ำแม่ปิงร่วมเดือนจึงถึงบ้าน

ประสม ไม่เข้าบ้านแม่ยาย แต่เลยไปอยู่บ้านแม่ของตน ส่วนลูก ขอร้องให้น้องสาวไปพามาพบ พ่อลูกได้พบและกอดจูบกัน ท่ามกลางหยาดน้ำตาของญาติ....

อยู่บ้านแม่ได้ชั่วไม่กี่วัน ประสมกลับขึ้นไปเมืองลำพูนอีก โดยบอกแม่กับบรรดาญาติว่า ตนได้วางแผนงานอาชีพไว้อย่างหนึ่ง คำบอกเล่าของเขาทำให้ทุกคนเห็นดีเห็นชอบด้วย เพราะมีทางจะร่ำรวยเร็ว จึงช่วยสละทุนทรัพย์เพื่อส่งเสริมแผนงานของเขา แต่เขาก็ไปไม่ถึงลำพูน ป่วยหนักอยู่ที่สถานีรถไฟอยุธยา เพราะพิษไข้มันพักตัว ตั้งแต่รอนแรมมาในป่าลำน้ำแม่ปิงร้อนถึงญาติต้องไปช่วยกันหามกลับบ้าน รักษาตัวอยู่หลายเดือน พอฟื้นดี เขาก็สละชีวิตฆราวาสเข้าสู่ร่มผ้า

กาสาวพัสตร์ จำพรรษาอยู่ในวัด ซึ่งตอนนั้นหลวงตากำลังเป็นสามเณร

หลวงตาเรียกพระประสมว่าหลวงพี่ อยู่กุฏิติดกัน อาศัยที่เป็นญาติ และมีความรักความนิยมในนิสัยของกันและกัน จึงทำให้วิสาสะกันสนิทสนม วันหนึ่งหลวงตาเข้าไปในกุฏิหลวงพี่ประสม พบกระดาษแผ่นหนึ่งวางอยู่บนหน้าโต๊ะบูชา จึงวิสาสะหยิบเอามาอ่าน ใจความสำคัญมีว่า บัดนี้ลูกจินตนาโตขึ้นมาก และบ่นถึงพ่อเสมอ ว่าเมื่อไรจะขึ้นไป และลงชื่อว่า สายใจ พออ่านจบ เหลียวกลับไปข้างหลัง เห็นหลวงพี่ประสมยืนมองอยู่ แล้วก็ซุดร่างลงนั่ง ทอดสายตาเหม่อไปทางช่องหน้าต่าง หลวงตารู้ว่านั่นเป็นอาการข่มความรู้สึก ซ่อนอารมณ์สะเทือนใจของหลวงพี่ประสม จึงรู้สึกเสียใจมากที่ไปอ่านจดหมายฉบับนั้น และลงโทษตัวเองด้วยการไม่ยอมปริปากพูดเรื่องนี้กับใคร ๆ เป็นเวลา ๒๐ กว่าปีมาแล้ว....

เมื่อหลวงตาบาชเป็นพระ และลงมาอยู่วัดในกรุงเทพ ฯ กับพี่ชาย ข่าวของประสมหลังจากลาเพศสมณะแล้ว ก็ทราบอย่างกระท่อนกระแท่นว่าชีวิตประสมไม่สู้จะราบรื่นนัก ลูกจันทน์ภรรยาเก่าก็มีผัวอีกหลายคน ผู้ชายบางคนในความรู้สึกของหลวงตาว่า ไม่น่าจะมีผู้หญิงคนไหนยอมเป็นเมียได้ แต่ลูกจันทน์ก็เป็น ในที่สุดชีวิตของลูกจันทน์ ก็จบลงท่ามกลางเสียงสาปแช่งของเพื่อนร่วมบาง ส่วนลูก ๆ ก็พากันเข้ามาอยู่ในอ้อมอกของพ่อ ประสมเลี้ยงลูกหญิงลูกชายมาจนโตเป็นหนุ่มเป็นสาว เห็นว่าพอจะพึ่งตนเองได้แล้ว ก็สละโลกีย์อีกวาระหนึ่ง บวชจำพรรษา บำเพ็ญกรรมฐานอยู่ที่วัดวัดหนึ่ง แถว ๆ ปากช่อง นครราชสีมา แล้วจู่ ๆ ก็ล่องลงมากรุงเทพ ฯ พักกับหลวงตา เอ่ยถึงลูกหญิงจินตนาที่เมืองลำพูนให้ฟัง....

"หลวงพี่จะขึ้นไปหาแกไหมล่ะ ?" หลวงตาปะติดปะต่อเรื่องแล้วก็ถาม

"ผมอยากจะคิดว่า ตายจากกันเสียดีกว่า หลวงพี่ประสมตอบ

"คิดสั้นแค่นี้เองน่ะหรือ ?"

"คิดยิ่งยาว มันก็ยิ่งทุกข์"

"พูดยังกะสำเร็จอรหันต์" หลวงตาซ้อน "ถามจริง ๆ เถอะหลวงพี่ตัดใจลืมลูกทั้งคนลงหรือ ?"

"ไม่เคยลืม"

"๒๐ กว่าปีแล้ว ที่จากกันมา บำเพ็ญกรรมฐานอยู่ตั้งหลายปี ก็ลืมลูกไม่ได้ แต่ก็ไม่ยอมไปหาลูก ต้องให้ลูกมันออกข่าวสี่มุมบ้านแปดมุมเมืองหาพ่อ อย่างนี้ต่อให้สำเร็จอรหันต์ไปจริง ๆ ก็ยากที่จะให้ผมเห็นดีกับหลวงพี่"

"จะให้ผมทำอย่างไรเล่าคุณ ในเมื่อผมต้องมาเป็นอย่างนี้" หลวงพี่ประสมพูดแล้วก้มมองตัวเองเป็นเชิงปลงอนิจจัง มันมีความหมายพอจะช่วยให้หลวงตาทราบความรู้สึกของหลวงพี่ประสมได้ชัด จะอะไรเสียอีก นอก

จากจะนึกถึงความยากจนค่นแค้น ว่ากันที่จริงหลวงพี่ประสมไม่น่าจะต้องเป็นอย่างนี้ เพราะฐานะทางครอบ-ครัวแต่เดิมมาก็ไม่ต่ำต้อยอะไรนัก ทั้งในด้านความประพฤติ ก็น่าที่จะรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น เพราะเป็นคนขยันขันแข็ง เหล้ายา การพนันเรื่องเลวทุกอย่างไม่เคยยุ่งเกี่ยวนับว่าเป็นคนมีธรรมะคนหนึ่ง แต่ก็ต้องประสบความค่นแค้นลำเค็ญ ต้นเหตุมาจากอะไร ? หลวงตาก็พอจะทราบเพราะหลวง พี่ประสมเป็นคนดีในยุค ที่ไม่มีโอกาส เกื้อกูลตนเอง ต้องสละเวลาช่วงที่สมควรจะตั้งหลักฐานให้แก่ชาติสองครั้งสามคราว ชาติปลอดภัย แต่ครอบครัวประสบความวิบัติร่วงโรยมาเป็นลำดับ ภรรยาที่รักกันหนาพากันหนี ก็ให้มีอันเป็นไป ทิ้งไว้แต่ภาวะอันขมขื่นทรมาน จนต้องสละโลกีย์ออกบวช....และบัดนี้ ได้รับข่าวจากลูกอีกคนหนึ่ง ที่ตกค้างอยู่เมืองไกล หลวงพี่ประสม แม้จะคิดถึงลูกคนนี้ แต่ก็ไม่ต้องการให้ลูกมา

เห็นว่าตนต้องมีสภาพอย่างนี้ ให้มันคิดว่าพ่อของมันมีสง่าราศีด้วยความคาดหมายของมัน จะเป็นผลดีแก่จิตใจมันมากกว่า จึงตัดสินใจง่าย ๆ ว่า ได้ตายจากกันไปแล้ว แต่หลวงตาไม่ยอม

คนเรา แม้จะมีฐานะทางทรัพย์สินรุ่งเรืองเพียงไร หากขาดความอบอุ่นทางใจ ฉันท์พ่อแม่พี่น้องเสียแล้ว ชีวิตจะไม่มีวันสิ้นความว้าเหว่เลย

ยามขัดข้อง ทรัพย์อาจจะเป็นเครื่องแก้ปัญหาได้ แต่ถ้าสิ้นทรัพย์เสียแล้ว อะไรเล่าจะเหลืออยู่เพื่อช่วยค้ำจุน ส่วนสายเลือดความเป็นพ่อแม่พี่น้อง ถึงจะยากจน ไม่อาจจะช่วยผ่อนบรรเทาทุกข์ แต่ก็ยังเป็นผู้ร่วมร้องไห้ยามทุกข์ด้วย นี่คือแม่น้ำทั้งห้าของหลวงตา

"มันอาจจะเกิดความทุกข์ร้อนอะไรสักอย่าง ที่มันแก้ไขไม่ได้ มันจึงต้องออกข่าวเรียกหาทางสี่มุมบ้าน ผมว่าที่แท้แล้ว จินตนามันร้องไห้หาพ่อทางวิทยุนั่นเอง น่าสงสาร....!"

ธาตุแท้ในหัวใจพ่อ ทำให้หลวงตาชนะหลวงพี่ประสม ตกลงเป็นเจ้ากี้เจ้าการพาหลวงพี่ประสมนั่งรถไฟขึ้นไปลำพูนสำเร็จ

หลวงตาตื้นตันด้วยความรันทดระคนปีติ ที่เห็นลูกสาวกับหลวงพ่อนั่งก้มหน้าร้องไห้ทักทายกันแทนถ้อยคำอยู่นาน ชื่นใจที่นำพ่อมาพบลูกได้ อาการร้องไห้ของสองพ่อลูก ทำให้หลวงตาคิดว่านี่เป็นงานชิ้นเอกของตน ชมตนเองว่าทำหน้าที่ได้เหมาะสมที่สุด เคยสร้างความดีมาก็มาก แต่ทุกครั้ง มันไม่มีผลประจักษ์ทันใจเหมือนครั้งนี้........ ครั้นอยู่ลำพูนได้สามสี่วันความปีติก็ค่อยละลายลงทีละน้อย เพราะเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้หลวงตาไม่แน่ใจเสียแล้ว ว่าความเจ้ากี้เจ้าการของตนครั้งนี้ จะเป็นกิจที่ควรปีติโสมนัส เพราะอำนาจสายโลหิตมันผูกรัดแน่นกระชับอย่างคาดไม่ถึง เมื่อคำนึงว่าหลวงพี่ประสมเป็นพระกรรมฐาน ความเจ้ากี้เจ้าการของตัว ที่หลงปีติอกแทบจะระเบิด เมื่อวันที่เห็นภาพ

พ่อลูกเจอกัน ที่แท้มันก็คือพาพระกรรมฐาน ที่บวชมุ่งสลัดโลกีย์รูปหนึ่ง มาถูกบ่วงมัดคอนั่นเอง เพราะลูกสาวไม่ยอมให้หลวงพ่อกลับ ตกลงหลวงตาต้องล่องกลับจากลำพูนแต่เพียงลำพัง........

เทียนเล่มหนึ่ง ถูกเผาไหม้ดับลงไป เหลืออีกเล่มหนึ่งซึ่งใกล้จะดับเหมือนกัน แต่ก็ยังส่องแสงระริกให้ความสว่างพอที่จะทำให้เห็นเหรียญสลึงอันนั้นได้ เว้นแต่ความสุกสะท้อนแสงของมันลดลงไปบ้าง กลายเป็นวงที่ดำคล้ำ ทำให้เห็นแววของมันไม่ถนัด หลวงตาค่อยขยายเปลือกตาเพิ่มกระแสการเพ่งมากขึ้น เพราะวงกลมอาถรรพณ์นี้แท้ ๆ ที่พาใจให้ลิ่วลอยไปไกลแสนไกล บัดนี้หลวงตาเห็นตัวเองนั่งอยู่ในรถไฟ เชียงใหม่–กรุงเทพ ฯ ชะลอมลำไยมากมาย ที่ญาติโยมทางโน้นช่วยกันจัดถวายด้วยน้ำใจศรัทธา มันยัดอัดแน่นอยู่บนหิ้งรถไฟ ได้อาศัยชายหนุ่มคนหนึ่ง ท่าทางเป็นผู้มีอันจะกิน แต่ง

กายสุภาพ อัธยาศัยงาม รับภาระช่วยเหลือมาตลอดทาง รถไฟกำลังพาหลวงตากลับกรุงเทพ ฯ แต่แสงเทียนที่เหลือเพียงเล่มเดียว บังคับให้หลวงตาต้องสำรวมจิตเพ่งเหรียญสลึง เพื่อให้ใจเข้ามาอยู่ในวงกลมที่มีความหมายเกินกว่าราคาในตัวมัน

ในที่สุด หลวงตาก็กลับถึงวัดได้อย่างเรียบร้อยด้วยการสงเคราะห์ของชายผู้นั้น เขาจัดการเรียกรถเข็นมาลำเลียงชะลอมลำไยลงจากรถไฟ และหารถแท๊กซี่คันหนึ่งมาขนส่งถึงวัด ค่ารถค่าราจ่ายให้เสร็จ แล้วเขาก็ขนชะลอมของเขา ขึ้นรถแท๊กซี่แยกไปอีกทางหนึ่ง หลวงตานึกให้พรเขามาตลอดทาง และคิดว่าหากผู้ชายไทยทั่วไป แสดงอัธยาศัยต่อพระเจ้าพระสงฆ์เยี่ยงชายผู้นี้ พระศาสนามีทางเจริญ ภิกษุสามเณร ก็คงมีค่าขึ้นสำหรับสังคม

เมื่อถึงวัดแล้ว หลวงตาก็เฝ้าคอยฟังข่าวหลวงพี่ประสมอยู่หลายเดือน ก็ยังไม่มีวี่แวว กระทั่งบ่าย

วันหนึ่ง มีชายคนหนึ่ง แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ขับรถเก๋งใหม่เอี่ยม ตราแสดงยี่ห้อชัดว่าราคาเกินแสนมาหาหลวงตา ตอนแรกจำเขาไม่ได้ เขาคือชายคนที่เคยนั่งรถไฟร่วมกันมาจากเชียงใหม่นั่นเอง.... หลวงตารู้สึกยินดีที่ได้พบเขา แต่เขาทำให้หลวงตาน่าจะยินดียิ่งขึ้นไปกว่า เมื่อไต่ถามสุขทุกข์กันพอควรแล้ว เขาก็เรียนหลวงตาว่า

"ผมมีของมาถวาย" เขาเปิดกระเป๋าหิ้ว ดึงห่อกระดาษปึกหนาออกมา ประจงถวายหลวงตาอย่างนอบน้อม หลวงตารับเอามาแก้ห่อดูต่อหน้าเขานั่นเอง พบธนบัตรใบละร้อยปึกหนา หลวงตางง ยังไม่ทันพูดอะไร เขาก็กล่าวว่า

"หมื่นหนึ่งครับ"

"จะเอามาร่วมสมทบทุนสร้างโรงเรียนหรือ ?" ขณะนี้วัดของหลวงตา กำลังก่อสร้างโรงเรียนส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยงบประมาณ ๑ ล้าน ๕ แสน

"หามิได้ครับ ผมถวายท่านเป็นส่วนตัว" คำของเขาทำให้หลวงตาระมัดระวังตัวขึ้นมาทันที

"ทำไมถวายมากมายนักล่ะ ?"

"ยังน้อยไปเสียอีก เมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ผมได้จากท่าน"

คำพูดของเขา ทำให้หลวงตาหวนระลึกถึงการนั่งสนทนากันมาในรถไฟ พลางเดาเอาว่า คงจะมีถ้อยคำที่เป็นไปในแนวธรรมะสักตอนหนึ่งกระมัง ? ที่ทำให้เขาเกิดสติได้คิด หันมาปฏิรูปชีวิตตามหลักธรรมของพุทธ-ศาสนา เพราะปรากฏบ่อย ๆ มีคนฟังเสียงแสดงธรรมทางวิทยุของหลวงตา แม้ไม่เคยรู้จักเคยเห็นตัว อุตส่าห์ด้นดั้นสืบเสาะมาหา เพื่อถวายไทยทานบูชาธรรม แต่ทุก ๆ ครั้ง ก็ไม่เคยมีใครมาถวายบูชามากมายเหมือนเขาผู้นี้........

"อาตมาทำประโยชน์อะไรให้คุณ ยังนึกมองไม่เห็นว่าจะมีค่าถึงหมื่นบาท"

"คืออย่างนี้ครับ วันที่เราล่องมาจากเชียงใหม่น่ะ!"

"นั่นสิ ! อาตมายังไม่ลืม นึกเจริญพรอยู่เสมอคุณเสียอีก ที่เป็นฝ่ายทำประโยชน์ให้อาตมา"

"ผมช่วยเหลือท่าน ท่านมองเห็น แต่บารมีของท่านที่คุ้มครองผม ท่านกลับไม่รู้สึก มองไม่เห็น"

"ช่วยชี้แจงหน่อยซิคุณ!"

"ชะลอมลำไยนั่นไงละครับ" เขาเริ่มแย้ม "ขณะที่ผมควบคุมกระทั่งจัดส่งท่านมา มีของผมรวมปนอยู่ด้วย แต่ของผมไม่ใช่ชะลอมลำไย ที่แท้มันคือฝิ่น อาศัยท่านจึงทำให้รอดจากการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ ผมร่ำรวยขึ้นมาเพราะบารมีท่าน จึงนึกถึงพระคุณ ขอถวายเงินนี้ตอบแทน"

หลวงตานิ่งอึ้งอยู่ชั่วครู่ ดวงตาเต็มไปด้วยแววครุ่นคิด แล้วก็ก้มลงพิศห่อธนบัตร ใช้นิ้วเขี่ยมันให้เขยื้อนที่กลับไปยังเจ้าของ

"ขอบใจ ที่นึกถึงคุณของอาตมาในข้อนี้ แต่อาตมาคิดไม่เห็นว่ามันจะเป็นคุณขึ้นมาอย่างไร จึงยาก

ที่จะยินดีในสิ่งตอบแทนของคุณได้ เอาคืนไปเถอะ ถ้าจะถวายให้ได้ อาตมาก็ขอฉลองศรัทธา เพียงเหรียญสลึงอันหนึ่งก็พอ"

"เอาไปทำไมครับ สลึงเดียว ?" เขากล่าวด้วยอาการตกใจ

"เอาไว้บูชา เพื่อเตือนสติให้สำนึกไว้เสมอว่า ตัวเองมีราคาบาทเดียว"

"ท่านน่ะหรือราคาบาทเดียว ?"

"ใช่ พระน่ะ ! ราคาบาทเดียวทุกองค์แหละคุณ"

ใบหน้าของเขาถอดสี มีเม็ดเหงื่อผุดขึ้น จนต้องเอาผ้าเช็ดหน้าออกซับ แสดงอาการอึดอัดอย่างเห็นได้ชัด จะเอื้อมมือหยิบนั่นจับนี่ก็ดูเกะ ๆ กะ ๆ พิกล ในที่สุดเขาก็พูดขึ้นอีกว่า

"เงินนี้ ผมตั้งใจมาถวายท่านอยู่นานแล้ว อย่าให้ผมเสียความตั้งใจเลยครับ ผมทำชั่วทำบาปมาแล้ว ก็อยากจะทำดีทำบุญบ้าง"

"คุณได้บุญ แต่อาตมาได้บาป เพราะไม่สบายใจ อย่าให้อาตมารับเลย ขอสลึงเดียวแหละ ถึงแม้มันจะเป็นสลึงจากฝืนของคุณก็เอาดี"

"โธ่! ท่าน" เขาอุทานเสียงเหมือนสะอื้น "เอาละครับ หากไม่ยินดีรับเป็นส่วนตัว ก็กรุณารับของผมไว้เพื่อสมทบทุนสร้างโรงเรียนก็แล้วกัน วัดกำลังต้องการทุนก่อสร้างมิใช่หรือ ?"

"หากโรงเรียนหลังนี้ เป็นโรงเรียนเพื่อสอนคนให้เป็นโจร อาตมาก็จะรับ แต่นี่เป็นโรงเรียนส่งเสริมพระพุทธศาสนา หากจะเอาเงินก้อนนี้ของคุณเข้าไปปนด้วยก็เกรงไปว่าโรงเรียนหลังนี้ จะมีมลทิน กลายเป็นอนุสาวรีย์แห่งบาป ผิดวัตถุประสงค์ทางพระพุทธศาสนา จนใจจริงๆ คุณ, ที่รับของคุณไม่ได้"

เทียนอีกเล่มดับลง ความมืดเข้าปกคลุมสนิททำให้หลวงตามองไม่เห็นอะไร เหรียญสลึงอันนั้นก็ถูกความมืดบดบังไปด้วย แต่ใจของหลวงตายังกระจ่างอยู่ด้วยประวัติ

ของมัน สิ้นแสงเทียน ก็สิ้นโอกาสที่จะเห็นสีหน้าของหลวงตา ที่ยังเปลี่ยนแปลงสลับกันไป ด้วยอำนาจของใจที่ยังตกอยู่ในรัศมีบงการของกิเลส หลวงตาคิดไม่ตกว่า การตัดสินใจรับเจ้าเหรียญสลึงอันนี้ไว้เป็นอนุสสติ แทนที่จะเลือกเงินหมื่นบาทนั้น มันเป็นความฉลาดหรือโง่กันแน่....

ขาดแสงเสียอย่างเดียว โลกทั้งโลกก็มืด....แต่ถึงจะมีแสง หากขาดดวงตา โลกก็สว่างขึ้นมาไม่ได้

๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๑

สิ่งแทนคุณ

๑

แม้จะเป็นเพียงเงาก็เห็นชัด รูปร่างเขาช่างวิกลวิการอะไรเช่นนั้น ตัวเตี้ยตะแหมะแขะ บนหลังอันค่อมโค้งมีก้อนเนื้อโปนพอกราวกับตะโหงกอูฐ แขนขายาวผิดส่วน ชวนให้ใจฝ่อสลดเหมือนเห็นสัตว์นรก ที่แผ่นมือซึ่งเขาใช้ประสานกันไว้ที่ท้ายทอย มองดูเป็นขอเกี่ยวกัน แทนที่จะเป็นนิ้วเหมือนคนทั่วไป หัวหลิมมีผมแซมเป็นปอยๆ ประปราย ปากที่มองจากทางด้านข้าง มีฟันยื่นออกมาเหมือนปากนก เท้าที่อยู่ในท่าเคลื่อนก้าวถอยหลังลอยเหนือพื้น ซึ่งปรากฏมีหญ้าขึ้นรก ส่วนบนของเงาประหลาดนั้นเป็นความมืด ขีดด้วยร่องแสงขาวเป็นระยะ ข้างขวาต่ำลงมาเงาดำสนิท แลดูลึก เห็นเสารางๆ สองสามต้น ทางซ้ายเป็นบันไดไม้ที่มีคั่นตะแคง เชิงบันไดมีตุ่มตั้งอยู่ใบหนึ่ง

มันเป็นภาพประหลาดที่เกิดขึ้นใต้ถุนเรือน ใต้บันได บ้านแบบชนบทหลังหนึ่ง....

"ผมได้เห็นที่กุฏิท่านเจ้าคุณ ฯ เจ้าคณะภาค" ผู้จัดการธนาคารกสิกรไทย สาขาวงเวียนเล็ก ธนบุรี หรือ **บั๋น ไปยพงษ์** กล่าวเนิบ ๆ ราวกับกำลังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งประหลาดที่ตนเล่า.... "เขาว่าเรื่องเกิดที่บ้านสร้าง คนกรุงเทพ นี่แหละขึ้นไปบวช คืนวันทำขวัญขณะที่ผู้คนกำลังแน่นบ้านเจ้าภาพ ก็เกิดเสียงประหลาดร้องดังเหมือนใครมาเป่านกหวีด จนเกิดหวาดกลัวกันทั้งบ้าน บังเอิญเพื่อนนาคซึ่งไปจากกรุงเทพ เป็นช่างถ่ายรูป เกิดความคิดขึ้น หันไปถ่ายภาพทางที่มาของเสียงไม่ว่าเสียงจะแว่วหวีดมาทางไหน เขาก็หันกล้องไปถ่ายทางนั้น ในจำนวนภาพถ่ายมากมายหลายภาพก็มีภาพนี้รวมอยู่....และสันนิษฐานกันว่าเป็นภาพเปรต"

"เหตุเกิดที่บ้านสร้าง...." หลวงตาทวนคำ "บ้านสร้างไหน ? บ้านสร้างที่ฉันรู้จักมีอยู่หมดด้วยกันถึงสามบ้านสร้าง....บ้านสร้างกรุงเก่า บ้านสร้างอ่างทอง และ

บ้านสร้างเมืองปราจีน ท่านทราบไหม ว่าบ้านสร้างที่เกิดเหตุนี้มันบ้านสร้างไหน ?" หลวงตายังใช้คำสรรพนามกับ **บั๋น ไปยพงษ์** ว่า "ท่าน" ด้วยความเคยชิน

"เอ ผมก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าบ้านสร้างไหน ? แต่ได้ยินว่าบ้านสร้าง บ้านสร้าง ก็เลยนึกถึงท่าน" บั๋น ไปยพงษ์กล่าว เพราะรู้อยู่ว่าหลวงตามีถิ่นกำเนิดอยู่ใกล้ ๆ บ้านสร้างเหมือนกัน "คิดว่า ท่านคงทราบเรื่องนี้ จึงใคร่จะมาเรียนเพื่อทราบรายละเอียด"

เมื่อหลวงตาปฏิเสธการรู้เห็นเรื่องนี้ คุณบั๋นก็เลยเล่าถึงรายละเอียดให้ทราบเสียเอง ว่านาคที่ไปบวชนี้เพิ่งจบการศึกษารับปริญญาใหม่ ๆ ก่อนจะทำงานมารดาก็รบเร้าให้ขึ้นไปบวช เพื่อญาติพี่น้องถิ่นเดิมจะได้ชื่นชมชายผ้าเหลืองบ้าง ซึ่งนาคก็ยินดี เมื่อเกิดเหตุประหลาดขึ้นเช่นนี้ จึงก่อให้เกิดการรื้อสางประวัติชาติกำเนิดของนาคขึ้น มารดาของนาคเป็นม่ายตั้งแต่นาคยังอยู่ในครรภ์ เมื่อมารดาพ่อนาคแต่งงานใหม่ สามีคนใหม่เป็น

ชาวกรุงเทพฯ พ่อนาคจึงติดแม่มาเติบโตในกรุงเทพฯ และได้รับการศึกษาดีคนหนึ่ง ซึ่งพี่ป้าน้าอาว์ทางบ้านสร้างภูมิใจในหลานคนนี้มาก

"เรื่องอย่างนี้ เป็นเครื่องมือของนักประกาศศีลธรรมศาสนาที่มีน้ำหนักดีมาก ผมเห็นว่าท่านเป็นนักเทศก์ หากจะมีเรื่องเหล่านี้ประกอบธรรมะ เรื่องนรก-สวรรค์ ซึ่งคนสมัยใหม่พากันเยาะเย้ยดูหมิ่น ก็จะช่วยให้เขาสนใจขึ้นบ้าง และยิ่งได้นำภาพนี้ออกแสดงให้เขาเห็นด้วย ก็จะช่วยให้คำสั่งสอนมีน้ำหนักขึ้น ดีกว่าพูดออกไปลอยๆ.... นิมนต์ไปเรียนท่านเจ้าคณะภาคดูซิครับ หากขออนุญาตท่านมาถ่ายก๊อปปี้นำติดตัวไปแสดงในที่ต่างๆ ได้มากเท่าไรก็จะเป็นผลดีเท่านั้น นิมนต์เถอะ ค่าใช้จ่ายจะสิ้นเปลืองสักเท่าใดๆ ผมจะรับถวายเอง ผมก็อยากได้บุญเหมือนกัน"

คุณปั่นเป็นนักสนทนาที่ดีเลิศคนหนึ่ง ซึ่งหลวงตาก็นึกนิยมเป็นส่วนตัว ลงได้นั่งคุยกับท่านผู้นี้ ไม่ว่าจะที่กุฏิหรือที่บ้าน หรือที่สำนักงาน หลวงตารู้สึกเหมือนได้

รับการบ้าน หรือรับการชาร์จกำลังภายในทุกครั้งไป ให้รู้สึกกระตือรือร้น กระปรี้กระเปร่าอย่างไรก็บอกไม่ถูก

แต่ครั้งนี้ ไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร? คำพูดของคุณปื่น ค้างอยู่ในอารมณ์ไม่นานเลย หลวงตาเป็นเสมือนประทัดด้าน ที่ถูกจุดชะนวนแล้วไม่ระเบิด ไม่ใส่ใจในสาระจากการสนทนาของคุณปื่นเสียง่าย ๆ

จนกระทั่งเวลาล่วงมาประมาณหนึ่งเดือน

สุภาพสตรี ซึ่งอยู่ในอาภรณ์สมสมัย ทั้งอยู่ในวัยที่ยังสาว กับพระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง เดินตามกันขึ้นมาบนกุฏิ เพียงแวบแรกที่หลวงตามองเห็น รู้สึกตำหนิอย่างระงับไม่อยู่ พระหนุ่มกับสีกาสาว เดินร่วมทางด้วยอาการปานประหนึ่งว่าจะเคล้ากันไป คนบวชนานอย่างหลวงตา ไหนเลยจะทนคิดไปในทางมงคลไหว

"จำพี่ไม่ได้หรือ?" สุภาพสตรีกล่าว เมื่อเงยหน้าจากการกราบแล้ว

"พี่สาวสวย ๆ อย่างนี้ ฉันไม่เคยมี" รู้เหมือนกันว่า การพูดจาแบบนี้มันไม่เหมาะสมแก่ภาวะของพระสงฆ์

แต่ความรู้สึกหมิ่นแคลน มันทำให้ก้าวร้าวไม่ไว้หน้า กล้าที่จะพูด

"พี่ได้ข่าวของคุณเสมอ คิดจะมาเยี่ยมจนแล้วจนรอดก็เหลว คราวออกไปทอดกฐินสร้างโบสถ์วัดบ้านเรา ก็ตั้งใจจะไป แต่เจอมารเสียจนได้" หล่อนพูดรำพึงรำพรรณด้วยเสียงปกติ ไม่ได้แสดงว่าหวั่นไหวต่อการประชดประชันเลย หลวงตาเริ่มจะพ่ายแพ้ปฏิกิริยาของหล่อนเสียแล้ว จากนั้นหล่อนก็หันไปแนะนำภิกษุหนุ่มที่มาด้วยกัน โดยการฟื้นความหลัง ปกติหลวงตาสมัยเป็นเด็กมีนิสัยอย่างไร พิเรนกระล่อนเพียงไหน สารรูปตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่หล่อนเองก็คาดไม่ถึงว่า ความดีจะช่วยชุบเด็กแคระแกร็นเหมือนตายซากคนหนึ่งได้ถึงเพียงนี้ บางเรื่อง หลวงตาถึงกับนั่งเก้อเขินและโกรธเคือง รู้สึกเหมือนถูกตบหน้าอย่างแรง แต่ความฉงนสนเท่ห์กั้นความวู่วามไว้ได้ ใครหนอช่างซอกแซกรู้ลอดช่องเล็กช่องน้อยไปทุกอย่าง ราวกับ

เป็นแม่บังเกิดเกล้าก็ไม่ปาน แล้วที่สุดหล่อนก็แนะให้ภิกษุหนุ่มเรียกหลวงตาว่า "หลวงน้า" หลวงตารู้สึกวูบไปทั้งร่าง อุทานออกมาอย่างเผลอสติ

"พี่รัญจวน ! โธ่ พี่จวนจริง ๆ แหละ !"

รัญจวนยิ้มอย่างชื่นใจ เมื่อเห็นหลวงตาจำได้ รอยยิ้มที่บริสุทธิ์ ดุจแสงตะวันส่องท้องฟ้ายามอรุณรุ่ง มันสาดความสว่างไปทั่วพิภพ เพราะยิ้มนั้น ทำให้หลวงตาเห็นความเป็นมาแต่อดีต

พี่รัญจวนเป็นน้องสาวของลูกจันทน์ ภรรยาประสม มีความผูกพันกับครอบครัวหลวงตาอย่างไร ก็พอจะอนุมานได้จากเรื่อง **"บาทเดียว"** นั้น ส่วนพิเศษนอกเหนือจากที่กล่าวไว้แล้ว ก็ตรงที่รัญจวนเป็นคนสวยมีเสน่ห์ แต่ทว่าออกจะอาภัพ นี่เป็นความคิดของหลวงตาและก็โดยเฉพาะในช่วงแรกของชีวิต ที่หลวงตารู้เห็นและรู้สึก

อาจจะเป็นเพราะสวยเกินไปก็ได้ ที่ทำให้รัญจวนออกเรือนไม่ราบรื่น สามีของพี่รัญจวนเป็นนักเลง ครองความเป็นสามีโดยวิธีของยักษ์ พี่รัญจวนถูกฉุด ชรอยโปรยจะสำนึกตัวอยู่ว่า เอาความเป็นเขยมายัดเยียดให้แก่ครอบครัวนี้โดยวิธีขมขื่นและสบประมาท ประกอบกับรักใคร่รัญจวนอย่างสุดหัวใจนักเลงนั้นเอง ที่ทำให้เขาพยายามปรับตัวให้เข้ากับญาติฝ่ายภรรยาได้อย่างดี ในไม่ช้าความดีของเขาก็สามารถลบล้างความขมขื่นในความรู้สึกของบรรดาผู้ถือตัวลงได้ โปรย กลายเป็นเขยคนโปรดของแม่ยาย แม่จับหลงลูกเขยคนนี้ จนเพื่อนบ้านแอบหัวเราะด้วยความสมเพชเวทนา แต่โปรยก็อยู่ให้แม่ยายโปรดปรานสรรเสริญได้ไม่นาน เขาหมดบุญผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหน้าโบสถ์วัดข้างบ้าน

ก่อนที่หมู่บ้านวังคุ้งแมว จะเยียบเย็นสงัดเหงาไปทั้งบาง เพราะการตายของโปรยไม่นาน หลวงตาแม้จะยังเด็กอยู่มากก็จำได้ดี เพราะเหตุร้ายครั้งนี้มันฝังอยู่ในความทรงจำ

ค่ำนั้น เสียงเอะอะหลังบ้าน มีคนร้องอย่างเจ็บปวด เพื่อนบ้านก็พากันออกไปดู คบไฟถูกจุดขึ้นจากบ้านใกล้เรือนเคียง และเคลื่อนเข้ามาสมทบกันที่หลังบ้านหลวงตา ได้ความว่า โปรย สามีพี่รัญจวน ถูกฟันที่แขนขวาเป็นแผลฉกรรจ์ คนฟันคือนายฤทธิ์ นักเลงรุ่นน้องคนหนึ่ง สาเหตุก็มาจากรัญจวน เพราะนายฤทธิ์เป็นคนหนึ่งที่หมายปองพี่รัญจวน........จากนั้นโปรยก็กลายเป็นคนพิการ เพราะบาดแผลที่นายฤทธิ์ฟันด้วยเคียวเกี่ยวข้าว ฉกรรจ์เกินกว่าความสามารถของหมอโบราณกลางบ้านสมัยนั้น จะเยียวยาให้คืนสู่สภาพปกติได้ ความพิการนี้เอง ทำให้โปรยเห็นว่าตนจะกลายเป็นภาระของครอบครัว จึงคิดหาวิธีลดภาระของคนที่รัก โดยวิธีตัดช่องน้อย บนค่าคบมะม่วงหน้าโบสถ์ที่ตั้งอยู่คนละฝั่งน้ำ

พี่รัญจวนหายไปจากบ้านสร้าง วังคุ้งแมว หลังจากเกิดเหตุร้ายไม่นานนัก มีผู้ซุบซิบกัน แม้จะเป็นเด็กก็พลอย

ได้รู้เห็นไปกับเขา พี่รัญจวนมีสามีใหม่ สามีใหม่เป็นคนกรุงเทพฯ เมื่อพิธีการง่าย ๆ ผูกข้อไม้ข้อมือผ่านไปแล้วเขาก็พาพี่รัญจวนจากบ้านเกิดเมืองนอน ดินแดนแห่งความฝันร้ายเข้าสู่กรุงเทพฯ ทำให้เพื่อนบ้านพูดถึงวาสนาผสมนินทากาเลว่า ผัวใหม่ของพี่รัญจวน เป็นผู้มีตำแหน่งทางราชการสูงคนหนึ่ง....

นี่คือ อดีตของพี่รัญจวน เท่าที่หลวงตารวบรวมออกมาด้วยอนุสสติที่เจิดจ้าผ่องใส....

๒

ความจริง หลวงตาน่าจะจำพี่รัญจวนได้ ไม่ควรจะเสียเวลาฟื้นฟูความจำ เพราะพี่รัญจวนเป็นญาติหญิงคนหนึ่งที่ชนะความรักในหัวใจเด็ก ๆ เช่นหลวงตา แต่เหตุที่ต้องเป็นอย่างนี้ ก็เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงซึ่งผิดไปจากภาพประทับใจครั้งกระโน้น อย่างไม่เหลือนิมิตรเครื่องหมายของอดีตไว้เลย ภาพพี่รัญจวน ที่ครองความ

ทรงจำไว้ เป็นภาพของหญิงสาว ร่างระหง ผิวสะอาด ผมสลวย เส้นเหยียดเรียบคลุมไหล่ เสื้อคอพวงมาลัย ลูกไม้ หรือไม่ก็ผ้าแถบเคียนอก และสะพายเฉียง นุ่งผ้าโจงกระเบน คาดเข็มขัดนาค เรียกกันอย่างล้อ ๆ ว่า เอวชั้นสอง....อีกอย่างหนึ่ง ที่ยังไม่จืดจางรางเลือน คือเสียงอันเสนาะของพี่รัญจวน "แพร หยิบนั่นให้พี่หน่อย แพร ไปเป็นเพื่อนพี่ที่บ้านลุงที, หิวมากไหมแพร, แพร อย่าทำอย่างนั้นซิ....ฯลฯ...." มันเป็นเสียงแห่งความเยื่อใยอาทรโดยแท้

แต่ ขณะนี้ พี่รัญจวน ในลักษณะท่าทางของคุณนายสมบูรณ์แบบ ร่างสมบูรณ์ ทรวดทรงท้วมขาวผ่อง ใบหน้าได้รับการเม้คอั้พ ด้วยวิทยาศาสตร์เสริมสวย เป็นตัวแทนของแฟชั่นแห่งสังคมร้อยเปอร์เซ็นต์ จะไม่ให้ตกใจทนไหวรึ?

"ฉันดีใจจริง ที่ได้พบพี่ เหมือนตายจากกันนะพี่นะ" หลวงตารำพึง

"พี่ผิดเองแหละ ที่ไม่มาเยี่ยมคุณ" พี่รัญจวนว่า

"เป็นธรรมดา ยามสุขจะนึกถึงพระให้เสียอารมณ์ทำไม ?"

"ยังชอบเหน็บแนมเหมือนเมื่อเล็ก ๆ ไม่ผิดเลยนะคุณ เอ....พี่ชักอายเสียแล้ว ไม่อยากออกปากเลย พี่ตั้งใจมาขอความช่วยเหลือคุณ"

"โธ่ พี่, ฉันดีใจ รู้หรือเปล่า พี่ทำให้ฉันมีความสบายใจ หากฉันจะได้ทำอะไรให้พี่สักอย่าง"

คำนี้ หลวงตาพูดออกไปด้วยความรู้สึกบริสุทธิ์ใจจริง ๆ แต่ถ้ารู้ล่วงหน้าว่าพี่รัญจวนมาขอความช่วยเหลือเรื่องอะไรแล้ว ไม่แน่ว่าหลวงตาจะพูดออกมาได้หรือเปล่า

"หลานคุณองค์นี้น่ะซี! ทำให้พี่กลุ้มจะบ้าตายอยู่แล้ว" พี่รัญจวน พูดพลางชำเลืองไปทางภิกษุหนุ่มที่นั่งสงบเสงี่ยมอยู่บนอาสนะอีกด้านหนึ่ง

"คุณ" หลวงตาอุทานออกมาพร้อมด้วยท่าทีกิริยาเป็นเชิงถาม

"ผม แพรครับ ชื่อของผม" ภิกษุหนุ่มกล่าวพากันยิ้มไปทั้งวงสนทนา

"ก็คุณเปลี่ยนชื่อแล้วไม่ใช่หรือ จะหวงไว้ทำไม ?" พี่รัญจวนพูดยิ้ม ๆ

"บวชมาตั้งแต่เมื่อไร ?" หลวงตาหันไปถามพระหนุ่ม

"ได้ ๔๘ วันเข้าวันนี้แหละครับ"

"เกิดเรื่องอะไรขึ้นล่ะ โยมแม่ถึงได้กลุ้ม ?"

"ผมยังอยากจะอยู่ไปเรื่อย ๆ แต่คุณแม่...." ภิกษุหนุ่มกล่าวได้เท่านี้ก็ชำเลืองดูพี่รัญจวน ซึ่งกำลังเมินด้วยอาการถอนใจไปอีกทางหนึ่ง

หลวงตานึกขำและอายตัวเอง ที่ไปเหมาเอาง่าย ๆ ที่จริงเขาก็เป็นแม่ลูกกัน พลันก็นึกไปถึงนางวิสาขาว่า ครั้งหนึ่ง นั่งรวมกันอยู่กับหลานเหลน ซึ่งเป็นหญิงล้วน ๆ ที่ศาลาแห่งบุพพาราม ประชาชนพากันมุงดูหญิงผู้มีบุญ พลางซักถามกันว่า นางวิสาขาคนไหน ? ไม่มีใครบอกได้ เพราะเห็นเป็นรุ่นราวคราวเดียวกันหมด ต่อเมื่อเลิกประชุมพากันลุกยืนนั่นแหละ จึงทราบว่าวิสาขาคนไหน เพราะนางเอาก้นขึ้นก่อน ใช้มือพะยุงยันร่างให้

เงยขึ้นอย่างช้า ๆ และตำนานกล่าวว่า **วยกัลยาณี** แปลว่า **งามวัย** พี่รัญจวนก็พอจะอนุโลมเข้าได้กับวยกัลยาณีกระมัง ?

จากการซักถามถึงสาเหตุของการบวช ทำให้ทราบว่าพี่รัญจวนไปจัดการบวชลูกชายที่บ้านสร้าง ท่ามกลางหมู่ญาติ มีบางอย่างที่ทำให้นึกถึงคำบอกเล่าของ ปิ่น ไปยพงษ์

อยากจะซักถามถึงบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นเรื่องเดียวกับที่คุณปิ่นเล่า ก็ดูออกจะเห็นแก่ตัวไป เพราะพี่รัญจวนมาหาก็บอกแล้วว่า มีธุระสำคัญ จึงควรจะพูดคุยกันเรื่องกิจธุระของพี่รัญจวน ไม่ใช่คุยเรื่องที่ตัวเองอยากคุย หากทำเช่นนั้น ก็เท่ากับไล่แขกให้กลับเร็ว ๆ นั่นเอง

"แรกทีเดียวก็ว่าจะให้บวชสักสิบห้าวัน เพราะงานการก็หาได้เรียบร้อย ทางบริษัทเขาก็รอ คุณผู้ชายก็ได้แต่ผลัดเขา เขาก็ยืดเวลาผ่อนผันมาให้ระยะหนึ่งแล้ว นี่เขาก็

ไถ่ถามมาอีกว่า พระจะสึกหรือไม่ ถ้ายังไม่สึก ตำแหน่งงานนี้ เขาก็จะให้คนอื่น ซึ่งรออยู่ นี่แหละ ที่พี่กลุ้ม" พี่รัญจวนพูดแล้วก็ถอนใจ

เหตุผลของพี่รัญจวน ที่ปรารถนาให้พระลูกชายสึกเหมือนเคยต้องการให้บวช ก็ไม่มีอะไรพิสดาร มันง่ายและตรงไปตรงมา ยุคสมัยที่พลโลกเพิ่มปริมาณอย่างน่าตกใจนี้ ปากท้องของคนเป็นเรื่องรีบด่วนและสำคัญที่สุด จนเกือบจะกลายเป็นว่า คนทำผิดเพราะเรื่องปากเรื่องท้องนี้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะใคร ๆ ก็เห็นใจ ให้อภัยทั้งสิ้น และแม้กระทั่งคติทางใจ ซึ่งเคยถือสืบต่อกันมาชั่วกาลนานว่า การทำให้พระสึกเป็นบาป ก็หมดความสำคัญลง ในเมื่อประมาณถึงผลของการสึกสละละเพศออกไป จะเป็นทางให้เกิดความเจริญด้วยโภคะเงินทอง เพราะสังคมทุกวันนี้ โดยเฉพาะในกรุงเทพ ฯ เขาใช้เงินพูด บาปของคนสังคม คือ ไม่มีเงิน เพราะมันทำให้ตกนรก

พระเจ้าเงินตรา ทรงอำนาจนักหนา กำหัวใจคนไว้ได้ทั้งโลก แม้กระทั่งนักบุญก็ไม่เคยเว้น

เหตุผลของพี่รัญจวน ที่กลัดกลุ้มก็คือ เหตุผลของคนในสังคมนั่นเอง ทำให้หลวงตา คิดคำนึงไปกว้างไกล ล้วนเป็นข้อเท็จจริงทั้งนั้น แต่ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ถูกฉาบไว้ด้วยศิลปะ เหมือนวาจาอันไพเราะที่ไร้สัจจะ หลวงตานึกถึงพระใหม่ตกค้าง สมัครใจอยู่ในผ้าเหลือง ด้วยเหตุผลทางคำเฉลยที่น่าอนุโมทนา แต่ด้วยความจริงที่น่าสลดสังเวช นึกถึงครั้งหนึ่ง คณะครูปริยัตินิมนต์แสดงปาฐกถา ผลที่ได้รับคือ ความเกลียดชังจากคณะผู้ฟังเพราะไปพูดว่า "ศาสนาคือศาลาพักร้อน" เข้า, นึกไปถึงคำสนทนากับเพื่อนรองเจ้าคณะแขวงบางบาล พระครูสุนทรยติกิจ "ที่วัดมีพระมากไหมครับ ?" "มีพระห้าเณรสาม" ท่านรองเจ้าคณะแขวงตอบ และกล่าวต่อไป "ว่าจะมีเพิ่มขึ้นมาสักองค์เทียวนา มาเป็นนาค และกำหนดวันบวชแล้ว แต่บังเอิญได้งานเสียก่อน เลยงด" แล้วทั้งผู้ตอบและผู้ถามก็หัวเราะ เสียงหัวเราะที่ประสานกัน

นั้น คือ การสรุปมติที่ไม่สดชื่น "ผู้บวชอยู่ได้ คือผู้หมดทาง" ทำให้วัดกลายเป็นชมรมชีวิตที่กระปรกกระเปรี้ยเพลียแรงไปทั้งนั้น หากใครโชคดีมีท่าทาง มีเรี่ยวแรง ขึ้นอยู่ก็โง่ เขาไม่พูดกันอย่างนี้หร็อก แต่กำลังทำกันอยู่ นี่แหละสังคม.เมืองพุทธศาสนา

"พี่ไม่กลัวบาปหรือ ที่มาเคี่ยวเข็ญให้พระสึก ?" จังหวะหนึ่ง หลวงตาถามออกไป

"ก็เพราะกลัวบาปน่ะซีคะ ! พี่ถึงต้องมารบกวน" พี่รัญจวนว่า

"เพื่อจะมาแบ่งบาปให้ฉันบ้าง ขอบใจจ้ะพี่" หลวงตายั่ว แต่ผู้ถูกยั่วไม่สนใจ

"พี่ทราบว่า คุณมีวิธีพูดให้พระเณรสมัครใจสึกมาเยอะแล้ว นึกว่าโปรดพี่สักครั้งเถอะ !"

นับว่าเป็นคำขอร้องและยกย่องที่หลวงตาไม่เคยได้รับจากใครมาก่อนเลย

"พี่กลับไปก่อนเถอะ !" หลวงตาว่าด้วยสีหน้าปกติ "ส่วนคุณแพร อยู่กับหลวงน้าก่อน ขอตัวหลานไว้คุยกันสักพักนะพี่นะ" หันไปกล่าวแก่พี่รัญจวน

๓

พระภิกษุแพร พักอยู่ที่กุฏิหลวงตาอีกสองสามคืน ในช่วงเวลานี้เอง ที่หลวงตาได้รับรู้ถึงที่มาของภาพเงาประหลาด ที่คุณปั่นเคยเล่าให้ฟัง เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน และมันเป็นเหตุผลที่พระภิกษุแพร ยินดีสละโอกาสและตำแหน่งเงินงามในบริษัท จนกระทั่งขัดใจกับโยมมารดา

"จริงครับ ที่หลวงน้าได้ฟังมาน่ะไม่ผิดพลาด แต่ใครหนอเอามาเล่าละเอียดละออถึงอย่างนี้ เพื่อน ๆ ผมทุกคนก็รับปากว่าจะไม่มาแพร่งพรายกระจายข่าว เพราะมันไม่สู้จะเป็นมงคลนัก โดยเฉพาะพวกนักหนังสือพิมพ์ประเภทศรัทธาจริตแล้ว ผมขอร้องมิให้เปิดเผย...." ภิกษุแพรกล่าวเรื่อย ๆ

"หลวงน้าได้ทราบมาว่า คนบ้านสร้างน่ะแหละ แต่จะเป็นใครไม่รู้ มาทำงานก่อสร้างอยู่ที่วัดโพธิ์มาเล่า

ให้เจ้าคณะภาคฟัง พร้อมทั้งนำรูปภาพมายืนยันด้วย"

หลวงตาว่า

"อ้อ เห็นจะเป็นพวกนายเอก พวกนี้เขาเป็นช่างฝีมือ ได้ข่าวว่ามาซ่อมแซมศิลปะวัดโพธิ์"

"คุณเคยทราบมาหรือเปล่า ว่าคุณค้างท้องพี่รัญจวนมาเกิดกรุงเทพ ฯ"

"ไม่เคยทราบเลยครับ หลวงน้า....ผมยังหลงเข้าใจว่า ผมเป็นลูกชายอธิบดี จนกระทั่ง...." ภิกษุหนุ่มเบนสายตาเหม่อเมินไปทางช่องหน้าต่าง บอกลักษณะอาการข่มใจอย่างเห็นได้ชัด....

"ใครล่ะ บอกให้คุณทราบความจริง ?"

"พ่อผมเองครับ" เสียงภิกษุแพรพร่าเหมือนคนเป็นหวัด

"เนื่องจากเหตุประหลาดในคืนทำขวัญ เป็นที่ประจักษ์แก่คนหมู่มาก วันรุ่งขึ้นเป็นวันนำนาคไปวัดพาเข้าโบสถ์เพื่อประกอบพิธีบวช ผู้คนมากันมากเหลือเกิน บ้านสร้าง วังคุ้งแมว บ้านช้าง ลำตาเสา ได้ทราบว่า

บางรายมาจากสามเรือน หนองน้ำส้มก็มี......เปล่าเขามิได้มาด้วยความเคารพนับถือใครหรอก แต่มาเพื่อสังเกตว่าจะมีเหตุประหลาดอย่างไรเกิดขึ้นอีกบ้าง...... ผมรู้ดีจึงไม่ได้ตื่นเต้นยินดีแก่คนจำนวนมากนั้นเลย ครั้นแล้ว ก็เกิดเหตุประหลาดขึ้นอีกจนได้ ขณะที่ย่างเท้าก้าวข้ามธรณีประตู ท่ามกลางเสียงแตรวงและกลองยาว เสียงนกหวีดเหมือนเมื่อคืนก็ดังมาอีก มาจับได้ภายหลังว่าไม่มีใครได้ยิน เพราะไม่มีใครพูดถึง ผมจึงแน่ใจว่าผมได้ยินเพียงคนเดียว ดังหวีดอยู่ตลอดเวลาที่กำลังชุลมุนกับพิธีการเข้าโบสถ์

"ค่ำวันแรก นับแต่บวชแล้ว ภายหลังทำวัตรสวดมนต์ตอนค่ำผ่านไป ผมได้ยินเสียงร้องนั้นอีก คราวนี้บังเอิญผมได้รับพึ่งจากผู้เฒ่าผู้แก่มาบ้าง เขาเล่าเรื่องเปรตว่า ปกติ เปรตก็ร้องเสียงแหลมอย่างนี้ และส่วนมากรูปร่างสูงเท่าต้นตาล มักจะมาปรากฏในคืนวันพระ เปรตไม่หลอกหลอนคน การแสดงให้ปรากฏแก่ผู้คน ไม่ว่า

ทางเสียงหรือทางรูป ก็เพียงเพื่อขอส่วนบุญเท่านั้น ผมทราบมาอย่างนี้ ค่ำวันนั้น ผมก็สวดมนต์ภาวนาตามประสาของผม แล้วก็ภาวนาคาถากรวดน้ำที่ท่องจำไว้ได้ใหม่ ๆ รวบรวมกระแสจิตให้มั่นคง อธิษฐานน้อมนำผลบุญผลกุศลจากการบวชเรียนครั้งนี้แก่เปรตเจ้าของเสียงนั้น จบลง ผมก็ได้ยินเสียง "สาธุ" มันดังก้องที่ช่องหน้าต่างกุฏินั้นเอง.... และคืนนั้น ผมจำวัดแล้วก็เห็นเจ้าของเสียง เขามาเล่ารายละเอียดให้รู้ เล่าว่าเขาเป็นคนเกะกะเกเร ประพฤติตนเบียดเบียนข่มเหงใคร ๆ ด้วยความคะนองมามาก เขากำลังลำบากเพราะกรรมของเขาเอง เขากำลังอยู่ในวาระที่ต้องชดใช้ความชั่วต่าง ๆ เขาพาผมเดินไปที่ลานทราย มีอาณาบริเวณเป็นโคกสี่เหลี่ยม ที่มุมด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีต้นโพธิ์ใหญ่ โคนต้นคลุมพันไว้ด้วยผ้าจีวรสองสามผืน ซึ่งผูกมุมติดกัน ถัดไปก็ต้นประดู่และพิกุล และสะเดา ที่มุมตะวันออกมีกอไม้รวกวกหักขึ้นเหนือ มีต้นมะม่วง ยืนตายอยู่ต้นหนึ่ง มุม

กำแพงโบสถ์ เขาชี้ให้ผมดูว่าเขาตายบนกิ่งของมันที่ยื่นออกมาทางตะวันตก ยิ่งกว่านั้น เขายังแสดงวิธีตายของเขาให้ผมดูอีก ผมจำได้ติดตา เขานุ่งผ้าโสร่งเก่า ๆ มีผ้าขาวม้าค่อนข้างใหม่สะพายเฉียง มือข้างหนึ่งห้อยลงแนบกาย อีกข้างหนึ่งซึ่งพิการงอทาบอยู่บนอก ทับกำดอกยี่โถไว้กำหนึ่ง หน้าของเขาง้ำ เบื้องหลังต้นคอเชือกได้รั้งโยงไว้กับกิ่งมะม่วง ขณะนั้นเป็นเวลากลางคืน ดวงจันทร์ค่อนดวงคล้อยกึ่งฟ้าลงไป แสงสว่างลอดร่มประตูเข้าอาบผนังโบสถ์ เห็นรอยร้าวตั้งแต่ฐานพื้นขึ้นถึงชายคา เขาชี้ไปที่นั้น และว่าก่อนที่เขาจะขึ้นไปห้อยตัวบนกิ่งมะม่วง เขาได้เข้าไปไหว้พระในนั้น บัดนี้เขาอยากรู้เหลือเกินว่า ในนั้นมีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง แต่เขาก็เข้าไปในนั้นไม่ได้

"สัตว์ผู้ยาก ต้องขอขอบพระคุณพระคุณเจ้า ที่อธิษฐานแผ่ส่วนบุญให้" เขาว่า "พยายามไปเถอะลูกเอ๋ย ทางนี้เป็นทางที่ถูกต้องแล้ว จะได้เป็นที่พึ่งของสัตว์ผู้ยากกว่าจะสิ้นเวร"

"รุ่งขึ้น กระผมกระซิบถามโยมแม่ โยมแม่ตกใจหน้าซีด ทำให้ผมผสมผสานข่าวคำลือจากชาวบ้านบ้าง ญาติสนิทบ้าง อาการของคุณแม่บ้าง และอื่น ๆ อีก ช่วยให้ผมแน่ใจว่า "สัตว์ผู้ยาก" ตามที่เขาเรียกตัวเขาเอง หรือเจ้าของเสียงนกหวีดนั้น คือ โยมพ่อผมเอง....

"หลวงน้าครับ หลวงน้ายังจำโยมพ่อผมได้ดีไหมครับ ?" ภิกษุแพรถาม

"คุณเชื่อว่าคุณ เป็นลูกพี่โปรยแน่หรือ ?"

"ไม่มีอะไรสงสัยละครับ มีเหตุผลประกอบอีกอย่างหนึ่ง ญาติผู้ใหญ่เมตตาสงสารผม ในฐานะที่ว่าเป็นเด็กไม่สมประกอบ อยู่ในท้องแม่เพียงเจ็ดเดือนเท่านั้น ไม่มีใครคิดว่าผมเป็นเด็กค้างท้องมา แต่บ้านสร้างเลยผู้ที่รู้ดีก็อยู่ในฐานะลำบากที่จะตอบคำถามคือ โยมแม่และโยมพ่อ

การสนทนาของหลวงตากับภิกษุหนุ่ม ผู้มีนามพ้องกันสมัยเด็ก ๆ เป็นการคุยแบบพระกับพระ คือ หมายถึงการปลงชั้นเชิงยศอย่างออกหมด เหลือแต่ความมุ่งหมาย

ที่จะให้เกิดความเข้าใจแบบง่าย ๆ ตรงไปตรงมา ภิกษุหนุ่มแพร ผู้มีการศึกษาแบบโลกมาอย่างดี ก็มีความเข้าใจแบบธรรมอยู่อย่างซึ้งพอ จึงเข้าใจหลวงตาดี แม้จะได้รับ การถาม ชนิด ที่ผู้ดีแปด สาแหรกเขาถือว่า ไร้มรรยาทสมบัติผู้ดีก็ตาม ภิกษุแพรก็เข้าใจในความสุจริตของผู้ซักถาม

จากการซักถาม พอเป็นพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจในส่วนประวัติความเป็นมาผ่านไปแล้ว เกี่ยวแก่ความลึกลับมหัศจรรย์ หลวงตาแม้จะตื่นเต้นสนใจอยู่เต็มหัวอก แต่ก็ไม่ได้ออกความเห็นออกไป เป็นแต่นึกประมาณความรู้สึกของตนดู ก็พอจะเห็นคุณประโยชน์หากจะได้มีเรื่องสด ๆ อิงปาฏิหาริย์นี้เผยแพร่ออกสู่สังคมมนุษย์ ในยุคที่แสนจะดื้อด้านต่อหิริโอตตัปปะนี้ เพราะคิดว่า แม้ผู้ฟังจะเก็บไปวิจารณ์ เยาะเย้ยในความงมงายของผู้สอนอย่างไร อีกซีกหนึ่งแห่งหัวใจ ก็สงสัย และเก็บเอาผลไปคำนึง ซึ่งจะเป็นทางให้เพลาความดื้อด้าน

ลงบ้างก็ได้ ดูแต่อารมณ์หลวงตาขณะนี้สิ ความรู้สึกส่วนหนึ่งก็นึกค้าน คิดว่าเป็นความฟุ้งซ่านหรือโรคประสาทหลอนของภิกษุหนุ่ม แต่อีกส่วนของใจก็ออกจะคร้าม ๆ ความเป็นเปรตอยู่ไม่น้อย

ขั้นต่อมาแห่งเนื้อหาการสนทนา ก็คือการปรึกษาหารือ ในปัญหาข้อขัดแย้งระหว่าง โยมแม่กับภิกษุหนุ่มบุตรชาย ฝ่ายโยมแม่ ห่วงใยในอนาคตของลูก กระทั่งลืมหวาดหวั่นบาปกรรม ฝ่ายพระลูกชาย ก็เคลิบเคลิ้มดื่มด่ำในรสแห่งความสงบ ประกอบกับความมั่นใจว่าจะมีส่วนบันดาลความสุขให้แก่ผีพ่อผู้ก่อกำเนิดแก่ตนได้ ส่วนทางคุณแม่ภิกษุผู้บุตรก็มิได้ขาดความใส่ใจและเห็นเจตนาอันดีงาม แต่ก็คิดว่า แม้ตนจะไม่สามารถให้ความสุขแก่แม่ได้ แม่ก็มีอีกหลายคนที่ยินดีสร้างความสุขให้ ผิดกับผีพ่อ....ภิกษุแพรกล้าที่จะพูดตรง ๆ ว่า โยมแม่คือมารแห่งสมณวิสัยของตน........หลวงตาฟังแล้วก็ออกจะวิตก........

"พ่อแม่น่ะ ! ไม่มีวันที่จะเป็นมารของลูกหรอก คุณเอ๋ย ! แต่การเห็นผิดก็อาจมีได้ เพราะพ่อแม่ก็คือปุถุชน ดูที่เจตนาของท่านซิคุณ นั่นแหละธาตุแท้ของพ่อแม่ละ !" หลวงตาว่า

พระภิกษุแพร ได้สึกหาลาเพศออกไปแล้ว ทำให้แม่รัญจวนดีอกดีใจนักหนา สมเจตนาของภิกษุแพรด้วยเหมือนกัน วันที่มาทำวัตรลาสึก เขาได้เรียนให้หลวงตาทราบเจตนาลาเพศของเขาว่า

"ผมสึกเพื่อใช้หนี้พระคุณแม่ครับ หลวงน้า"

หลวงตาสะดุ้ง แล้วก็ยิ้ม

"คุณเป็นคนมีโชคคนหนึ่ง รู้ไหมคุณแพร เพราะได้มีโอกาสใช้หนี้พระคุณของแม่ถึงสองครั้ง ผมได้ยินแต่บวชใช้หนี้พ่อแม่ ไม่เคยได้ยินว่ามีใครสึกใช้หนี้คุณแม่เหมือนคุณ โชคดีนะ ! ยังไง ๆ อย่าลืมหลวงน้า ได้ข่าวหลวงน้าตายละก็อมาช่วยเผาเป็นเกียรติหน่อยนะ" หลวงตากลบเกลื่อนให้กลายเป็นสนุก

การสึกของพระภิกษุแพร มีหลายคนให้เกียรติหลวงตาว่าทำงานที่ถนัดสำเร็จอีกราย แต่ไม่มีสักคนที่รู้จริง ว่าพระภิกษุแพร พ่ายแพ้มาร (ดา) ต่างหาก ควรจะให้คะแนนแก่คุณนายรัญจวนถึงจะถูก แต่นั้นแหละใครเขาจะเชื่อว่าพระภิกษุแพรสึกนั้น ไม่ใช่ฝีมือหรือฝีปากหลวงตา คนเราลงได้ดังเสียครั้งสองครั้ง คนก็มักจะได้ยินเรื่อย ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำอะไรเลย....

ที่น่าอนาถใจที่สุดก็ตรงว่า แพร เข้าทำงานที่บริษัทนั้นได้ไม่กี่วันเข้าก็ต้องออก เพราะเป็นโรคประสาทขนาดหนัก ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไร มักจะเห็นภาพแปลก ๆ ทำให้เขาสะดุ้งหวั่นไหวอยู่เรื่อย ๆ

ทุกวันนี้ หลวงตานึกถึงรูปเงาประหลาด ของ คุณปิ่นไปยพงษ์ ทีไร เป็นต้องงุนงงทุกที เปรตที่ได้รับการบอกเล่ามาว่า ตัวสูงเหมือนต้นตาล แต่ในภาพทำไมเตี้ยตะแหมะแขะอย่างนั้นเล่า ถ้าไม่ใช่ ก็ทำไมมาร้องเสียงแหลมเหมือนเปรต ยิ่งคิดก็ยิ่งใกล้บ้าเข้าไปทุกที ทางที่ดีอย่าได้

สงสัยอะไรเสียเลยน่ะแหละปลอดภัย ทุกสิ่งทุกอย่างในโลก ไม่มีอะไรจะอยู่ในแบบแผนตายตัวตลอดไปหรอก มันเป็น อนิจจัง ผันแปร วิปริตไปได้เสมอแหละ เราเชื่อถือกันมา นมนานกาเลแล้ว ว่าผ้าเหลืองที่ห่อหุ้มร่างลูก นั้นคือสวรรค์ ของพ่อแม่ และพ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ยังรู้สึกเช่นนี้ แต่ก็ยังมี แม่อย่างพี่รัญจวนเกิดขึ้นจนได้ เอาอะไรแน่กับเรื่องของโลก ถึงเรื่องที่ท่านอ่านกำลังจบนี่ก็เถอะ........

๑๖ พ.ค. ๒๕๑๕

สัมภาษณ์พระอรหันต์

ไม่มีร้อน ไม่มีหนาว ไม่มีหิว ไม่มีอิ่ม ไม่มีรัก ไม่มีเกลียด ไม่มีหัวเราะและร้องไห้ แบกหามก็ไม่หนัก เดินเหินก็ไม่เหนื่อย ยืน–นั่งนาน ๆ ก็ไม่เมื่อย แม้ที่สุดใครจะด่าก็ไม่ถือ นุ่งผ้าตูดขาดก็ไม่แปลก จิตใจเฉื่อยฉ่ำชุ่มชื่นอยู่ตลอดเวลาที่ "มัน" ยังไม่เสื่อม มันทำให้สุขสบายยิ่งกว่าสบาย

นี่คือ ผลสรุป จากการสัมภาษณ์ **"พระอรหันต์"** ซึ่งหลวงตาบันทึกมาจากวัดวังพระนอน จังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจุบันนี้ อาจจะเป็นยุคที่ตื่นผู้วิเศษอยู่สักหน่อย หลวงตาก็ผู้หนึ่ง ที่สนใจในความวิเศษ ซึ่งเคย **"ดัง"** แทบทุกราย ข่าวความวิเศษเด่น ๆ ที่จะเว้นกล่าวถึงเสียมิได้ ก็เช่นอาจารย์ผู้สร้างกุมารทอง อาจารย์ผู้เสกตะกั่วให้เป็นทองคำ เสกข้าวสารให้เป็นกุ้งเป็นปลา และสำนักอภิธรรมแห่งนั้นออกใบรับรองความเป็นโสดาบันให้แก่ผู้มีเกียรติท่านหนึ่ง.....

แล้วก็ทำไมหลวงตาจะรับรองผู้บรรลุปฏิเวธดังบันทึกย่อ ๆ มาว่าเป็นพระอรหันต์บ้างไม่ได้ ในเมื่อหลวงตาก็เป็น **"เวไนย"** แห่งอาณาจักรผู้วิเศษด้วยผู้หนึ่ง และเมื่อได้สนใจแล้ว ก็อดติดตามเป็น **"แฟน"** ไม่ได้

สำหรับกุมารทอง ที่พระอาจารย์ท่านหนึ่งผลิตขึ้นนั้น มีอุปเท่ห์พิสดารอย่างไร ก็สุดจะนำมาพรรณนาให้จบสิ้นได้ แต่ที่หลวงตาเกิดความสนใจนั้น ก็เนื่องมาจากได้อ่านจากหนังสือพิมพ์ ศิษย์สาวคนหนึ่งของอาจารย์กุมารทอง ไปเจออาจารย์ฉันอาหารในเวลาอันมิใช่กาล ก็แปลกใจ ทักท้วงตามภาษาผู้คุ้นเคย หรือแบบศิษย์กับอาจารย์ว่า

"อาจารย์ฉันข้าวเย็นได้หรือคะ ?"

"ก็กินอยู่นี่ไง ได้ไม่ได้ก็ดูเอาซี !" อาจารย์ตอบอย่างสง่า

"ไม่บาปหรือคะ ?"

"ไม่"

"ทำไมถึงไม่บาปคะ ?"

"เพราะว่าที่อาจารย์กินนี่น่ะ กินให้กุมารทอง จึงไม่บาป"

นี่เอง คือสาเหตุที่ทำให้หลวงตา อยากจะตั้งตัวเป็นอาจารย์กุมารทองมั่ง........แต่ครั้นพลิกกฎหมายพระดูไม่พบข้อยกเว้นตามที่อาจารย์ผู้นี้อ้าง จึงจนกระทั่งบัดนี้ก็ยังปลุกเสกอะไรไม่เป็น เป็นพระที่ไม่ประสีประสาอะไรเลย เคยมีสีกาคนหนึ่งมาอบรมหลวงตาที่กุฏิว่า "ท่านคะ! สินค้าคุณภาพดีน่ะ ไม่สำคัญหรอกนะคะ ความต้องการของตลาดต่างหากที่ควรสนใจ มีของดีถ้าขาดคนต้องการมันก็ไม่มีราคา แต่ถ้าคนต้องการแล้ว ของเลว ๆ มันก็แพงได้นะคะ" คำพูดของสีกาคนนี้จับใจหลวงตาอยู่นาน ทำให้เกิดความคิดขึ้นมาว่า "ถ้าโลกคือปากคลองสาน หรือโรงพยาบาลศรีธัญญา คนปกตินั่นแหละ คือ คนบ้า" สังคมเขาต้องการอย่างนี้ ทำไมไปยื่นให้เขาอย่างนั้น ประจวบกับระยะนั้น เกิดข่าวผู้วิเศษขึ้นอีกรายหนึ่ง เสกอะไร ๆ ให้กลายเป็นอะไร ๆ ....ดังมาก ดังจน นักธรรมะ นักกรรมฐาน นักปราชญ์ เต้นไปตาม ๆ กัน....หลวงตา

ก็เลยต้องเสกบ้าง ไปที่ไหนก็ เสก เสก เสก พึ่งความวิเศษแห่งอาคมคาถาของหลวงตาดูซี

"....ข้าวตอกข้าวตัง เสกให้เป็นปลา เสกสากกะเบือให้เป็นเสือกระบาก ส่วนสุนัขเสกให้มันเป็นหมา พวกผู้หญิงให้เป็นสีกา คุณยายคุณย่าเสกให้คางยาน มะนาวเสกให้ลูกมันกลม คนไม่มีผมเสกให้หัวล้าน ส่วนคนพึ่งเทศน์ไม่ติดเครื่องกัณฑ์เสกให้ยมพะบาลโยนลงกะทะทองแดง...." ได้ผลทุกที.......

ตามชนบท ยังพอใจต่อการ **"เสก"** แบบหลวงตานี้อยู่มาก โดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีชื่อเสียงมาแต่ครั้งขุนช้างขุนแผน มีแหล่แซมประวัติศาสตร์อยู่แหล่หนึ่ง ว่า

จะกล่าวถึงหนูพิมนิ่มนุช
เจ้าหล่อนเป็นบุตรยายศรีประจันต์
จิตจงเจตน์รับเทศน์ธรรม์
ฎีกากัณฑ์พระมัทรี
พอกุมารจบลงพลัน
พิมก็ยกเครื่องกัณฑ์ขึ้นตั้งที่

ยกมือประนมก้มเกศี
อัญชุลีบูชาธรรม
ฝ่ายเณรพลายใจองอาจ
ขึ้นบนธรรมาสน์ดูคมขำ
จับคัมภีร์คลี่พระธรรม
ส่งเสียงร่ำสำเนียงครวญ
ตั้งนะโมขึ้นสามที
เสียงเณรก็ดีทั้งแหบทั้งหวน
พึ่งไพเราะเสนาะน้ำนวล
ส่งเสียงครวญจับจิตใจ
ว่าตอนกษัตริย์นางมัทรี
วิสัญญีสลบไป
คนทั้งศาลาน้ำตาไหล
จับจิตใจประสกสีกา ฯลฯ

แม้ปัจจุบันนี้ ชาวสุพรรณบุรี ก็ยังรักษามรดกทางประวัติศาสตร์แง่นี้ไว้ได้ วัดมีเทศน์จะเห็นผู้คนทุกรุ่นทุกวัยมาร่วมยกมือประนมก้มเกศี อัญชุลีบูชาธรรมกันมากแทบทุกวัด ยิ่งในบริเวณ "บ้านรั้วใหญ่" ของท่านขุนศรี

กับคุณนายเทพทองด้วยแล้ว หลวงตาคุ้นเคยอยู่หลายวัด เช่นวัดกุฎีทอง วัดศรีบัวบาน วัดประตูสาน วัดพระรูป เป็นต้น หลวงตาไป **"เสก"** บ่อย และสังเกตเห็นว่า ที่พริ้มเพราก็เยอะ จึงรู้สึกว่าเชื้อสายพิมพิลาลัยยังไม่จาง เขามีศรัทธาทำบุญกันแข็งอย่างน่าสรรเสริญ มีเทศน์แต่ละกัณฑ์ มีงานแต่ละครั้ง จะได้ปัจจัยบูชาธรรมไม่น้อย เฉพาะวัดศรีบัวบาน หลวงตาเทศน์สี่สิบนาที ได้เงินถึงแสนห้าหมื่นบาทเศษ ไปที่ไหนก็มักจะคุยเรื่องนี้เรื่อยคุยให้คนฟังสงสัยว่ารวย ที่แท้เขาเอาของเขาไว้สร้างโบสถ์ หลวงตาจะมาเทศน์หรือไม่เขาก็ได้ของเขาอยู่แล้ว แต่คุยเอากำลังภายใน (เบ่ง) เสียหน่อย

วัดวังพระนอน ที่หลวงตาไปพบ และถึงกับได้สัมภาษณ์พระอรหันต์ อยู่ห่างตัวจังหวัดไปทางตะวันตก ปลาสลิดรสดีนัก ขึ้นชื่อมานาน เรียกว่า สลิดดอนกำยาน เชื้อสายของผู้คน ได้ทราบว่า ยกครอบครัวออกมาจาก **"บ้านรั้วใหญ่"** ก็มีอยู่มาก จึงเป็นช่องทางให้หลวงตาได้มา **"เสก"** ที่นี่ แทบจะประจำกันทีเดียว แม้การ

ได้มาสัมภาษณ์พระอรหันต์ครั้งนี้ ก็เนื่องจากมา **"เสก"** ไม่ใช่เพราะความดังของผู้วิเศษยั่วให้มาหรอก หลังจากเสกแล้ว ก็พักผ่อนค้างคืน....มีภิกษุอายุครึ่งคนมาปรนนิบัติและสนทนาอยู่ด้วยรูปหนึ่ง ทีแรกหลวงตาก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเป็นพระอรหันต์........

"กี่พรรษาแล้วล่ะคุณ ?" หลวงตาเริ่มสัมภาษณ์

"เพิ่งบวชได้พรรษาเดียวแหละครับ"

"อ้อ! คงจัดเจนโลกมาแล้วซี ?"

"อะไรนะครับ ?"

"หมายถึงครอบครัวน่ะ มีแล้วหรือยัง ?"

"อ๋อ ! เมียน่ะหรือ ? มีแล้วครับ พั่นสองเลย" พระอรหันต์ตอบ

หลวงตาสะดุ้ง แต่ก็รีบรักษาปกติไว้ได้

"ยังอยู่พร้อมหรือ ?"

"พร้อมครับ ยังสาวยังสวยอยู่ทั้งคู่ ได้ลูกรายละคน"

"อ้อ ! มีห่วงสำคัญ ๆ ทั้งนั้น ?"

"ไม่ครับ ! ไม่มีความหมาย"

"ไม่ห่วงแน่หรือ ?" หลวงตายั่ว

"แน่ครับ ทางบ้านหลักฐานก็ดีพอสมควร งัวควาย ไร่นา บ้านช่องห้องหอก็มีพร้อม จึงไม่ห่วง"

"นั่นแหละตัวสำคัญ คุณก็ยังไม่แก่ไม่เฒ่า หน่อยเถอะเด็ก ๆ ทางบ้านจะมารายงานว่า หลวงพ่อครับ แม่เขาจะขายควาย....จะขายนา....จะขายบ้าน....จะทนไหวรึ ?"

"ต่อให้มันมาบอกว่า แม่มันจะมีผัวใหม่อีก" พระอรหันต์ยืนยัน หลวงตาหัวร่อ และมองอย่างล้อเลียน แต่ท่านผู้นั้นก็พูดต่อด้วยอาการสงบ "ผมบวชนี่ทางบ้านเขาเป็นสุขกันมาก จะเรียกว่าเพราะอานิสงส์การบวชของผมคงไม่ผิด ผมเองก็สบายใจ ต่างฝ่ายต่างมีความพอใจก็เป็นสุขมิใช่หรือครับ"

"เออ จริงซี" หลวงตาเห็นพ้อง และหายหน้าเป็น "การอยู่ร่วมกัน หากทุกคนไม่เอาแต่อารมณ์ คำนึง

ถึงความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งไว้บ้าง แล้วก็เสียสละเพื่อความพอใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ความขัดแย้งกันก็จะไม่มี อยู่ด้วยกันได้อย่างสุขสบาย แต่น้อยรายนักที่จะเป็นได้อย่างนี้ สำหรับคุณ ต้องนับว่าเป็นบุญ ที่สามารถปรับตัวให้เกิดความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย...."

"ผมก็รู้สึกอย่างนั้น รู้สึกซึ้งในคุณของพระศาสนา ในคุณของหลวงพ่อฉัตร (พระครูอาทรสาสนกิจ เจ้าอาวาส) ที่ท่านช่วยตักเตือนสั่งสอน" ใบหน้าและแววตาที่ปราศจากอารมณ์ สะดุดใจหลวงตา ทำให้ต้องเปลี่ยนความรู้สึกแรกทีเดียว เพียงแต่ว่าจะสนทนากันเปื่อยๆ พอแสดงน้ำใจเป็นกิริยาไปเท่านั้น แต่มาถึงตอนนี้ ทีท่าของพระรูปนี้ ทำให้หลวงตาเกิดตั้งใจที่จะฟังเรื่องราวอย่างเป็นงานเป็นการขึ้นมาเสียแล้ว อิริยาบถที่ปล่อยตามสบาย ก็เริ่มสำรวมขึ้นมาโดยอัตโนมัติ เพราะในอาการของพระรูปนี้ มีอะไรหลายอย่าง ที่พูดไม่ออกบอกไม่ถูก บรรยายออกมาเป็นภาพชัดเจนไม่ได้ รู้สึกแต่ว่ามันมีอานุภาพเหนือความเฉื่อยชาของหลวงตา

"กว่าจะเป็นได้อย่างนี้ ก็ย่ำแย่มาก่อนเหมือนกัน เหมือนคำเทศน์ของท่านน่ะแหละครับ เรื่องกระท้อนช้ำ ๆ หวาน ๆ อะไรนั่นน่ะ ! ขออภัยเถอะครับ อยากจะฟังซ้ำอีกสักที"

"หวานกระท้อนตอนช้ำทำให้คิด ส่วนชีวิตชอกช้ำไม่ฉ่ำหวาน กลับโชกชื้นชลนาอุราราน ไม่ฉ่ำหวานเหมือนกระท้อนตอนช้ำเลย" หลวงตาทวนความให้ฟัง

"ครับ ๆ ขอบพระคุณครับ ซึ้งใจผมนัก เพราะชีวิตผมตอนก่อนจะมาบวชนี่ มันโชกชื้นชลนาอุราราน จริง ๆ ไม่ใช่จะอุรารานแต่เฉพาะตัว ลูกเมียก็กินน้ำตาทุกวัน..."

ยิ่งฟังไป หลวงตายิ่งแน่ใจว่า พระรูปนี้ ไม่ใช่คู่สนทนาที่สามัญเสียแล้ว

"คุณอายไหม ? ผมอยากฟังเรื่องของคุณ"

"จะว่าน่าอาย มันก็ต้องอับอาย สำหรับคนที่เขาไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นบทเรียนเลวทั้งนั้น"

"ผมคิดว่าผมเข้าใจคุณนะ ! เพราะผมแน่ใจในคุณค่าของบทเรียนที่เลว ๆ คนเราจะรู้คุณของความเบา ก็ต้อง

อาศัยเคยหนักมาก่อน จะรู้คุณของความดี ก็ต้องเคยเลวมาแล้ว จะเห็นค่าของความสุข ก็เพราะผ่านความทุกข์มาด้วย ประวัติพระอริยะทุกองค์แหละคุณ ศึกษาดูแล้ว จะเห็นว่าท่านกระทบความระทมทุกข์ ความเหลวแหลกผิดพลาดมาแล้วทั้งนั้น เช่นพระองคุลิมาล......พระนางปฏาจาราเถรีเป็นต้น ฉะนั้นความผิดพลาดของคนจึงน่าศึกษา เพราะเป็นบทเรียนที่ดี..."

"ครับ เฉพาะของผม เป็นบทเรียนที่ดี และแพงด้วย"

"ที่ว่าแพงน่ะ ราคามันสักเท่าไร ?"

"น้ำตาลูก น้ำตาเมีย มันหยดละเท่าไรล่ะครับ"

"แหม ! ย้อนอย่างนี้บาดใจจริง ผมตอบคุณไม่ถูกหรอก เพราะไม่เคยมีทั้งลูกทั้งเมีย แต่ก็เคยได้ยินเพลงเขาเปรียบว่าดื่มสุราก็เหมือนดื่มน้ำตาเมีย..."

"ก็ทำนองนั้นแหละครับ แต่ผมมันควรจะเท่ากับดื่มเลือดลูกเมีย"

"ระหว่างเลือดกับน้ำตา"

"ครับมันแพงกว่ากัน นี่สาระสั้น ๆ ในอดีตของผม" ใบหน้าและแววตา ซึ่งราวกับขาดความรู้สึกชักเริ่มจะเกิดประกายแห่งอารมณ์ขึ้นบ้าง ท่านยิ้มน้อย ๆ ในรอยยิ้มเหมือนจะเป็นนัย หรือกุญแจที่จะไขประตูลับออกไปสู่คลังแห่งความหลัง พระพุทธเจ้าลงได้ทรงยิ้มละก้อ พระอานนท์เป็นต้องทูลถึงสาเหตุแห่งการยิ้มทันที เป็นอันว่าได้ฟังเรื่องที่มีมาแล้วกันละ แต่นี่พระองค์นี้ยิ้มก็ไม่รอให้หลวงตาต้องทูล ท่านเริ่มบรรยาย...

"ผมออกจะเป็นคนโชคดีอยู่หน่อย ที่ไม่เคยเดือดร้อนในเรื่องฐานะความเป็นอยู่ แม้โยมบิดามารดาของผมท่านจะไม่ร่ำรวยอะไรนัก เมื่อเทียบกันแถว ๆ นี้ ก็เรียกว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีนาร้อยสี่สิบไร่ แต่ผมเป็นลูกชายคนเดียว จึงนับได้ว่าไม่น้อยหน้าใคร โยมจะรักผมขนาดไหนก็ไม่รู้ แต่ท่านไม่เคยขัดใจผมเลย ตอนแรกเรียนหนังสือในจังหวัด เป็นทางให้ผมเห็นโลกกว้างกว่าบ้านขึ้นอีกเยอะ เพราะเพื่อนผมมาก ใคร ๆ ก็ชอบผม เพราะผมมีเลี้ยง มีทุนสำหรับทำอะไร ๆ ที่สนุก ๆ แผลง ๆ อยู่เสมอ จบจากโรงเรียนที่จังหวัด

โยมก็จัดส่งผมไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ที่กรุงเทพฯ นี่เอง ทำให้ผมตื่นเต้น และรู้จักวิธีหาความสุขสนุกสบายได้อย่างพิสดาร จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าไม่รู้จะเรียนหนังสือไปทำไม ทิ้งการเรียนกลับบ้านดีกว่า โยมทั้งสองท่านก็ตามใจ สิ่งที่ได้จากกรุงเทพ ฯ ก็คือลีลาท่าทางอันเก๋ไก๋ ที่หนุ่มสุพรรณด้วยกันไม่มี ตอนนี้ไม่ว่าจะเฉิดฉายไปที่ไหน ก็ย่อมเป็นที่สะดุดตาคน เพื่อนฝูงเก่า ๆ รู้ว่าผมกลับบ้าน ก็กลับมาติดต่อสมาคมกันอีก เที่ยวหาความสนุกเพลิดเพลินกันไป โยมก็ตามใจ งานการก็ไม่ต้องทำ ในที่สุดก็มีเมีย สองคนนี่ ได้ห่างกันไม่ถึงเดือน.... ให้อยู่บ้านคนละหลัง ผมรักเท่ากัน มีอะไรได้อะไรจากผม ก็ต้องเท่ากัน ฉะนั้นในเรื่องความยุติธรรมระหว่างเมียหลวงเมียน้อยแล้ว พระไวยสู้ผมไม่ได้แน่ ของผมไม่เคยมีปากเสียง ด่าทอกันหยาบ ๆ คาย ๆ เหมือนสร้อยฟ้าศรีมาลาเลย.... มีคนออกปากชมผมในเรื่องนี้มาก พากันสงสัยว่าผมปกครองลูกเมียยังไง ? ความจริงเรื่องนี้มันอยู่ที่เราครับ ถ้าเราทำตนเป็นหลักที่เที่ยงตรงเสียอย่างเดียว ฝ่ายใดจะมาขึ้นเสียงก็เสียไปเอง และ

ผมในระยะต่อ ๆ มานี้ เพื่อนฝูงผมก็ละ ไม่เที่ยวไม่เตร่ อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน มอบความเป็นใหญ่ในงาน การทำมาหากินให้เป็นสัดเป็นส่วน ผมเพียงแต่ขอให้มีเวลาหาความสุขเท่านั้น ลูกเมียเขาก็เกรงใจ

"ผมเป็นคนที่ชอบความสุข สนใจความสงบอยู่ด้วย เมื่อครอบครัวไม่ผิดเคือง ผมก็มีเวลามากที่จะหาความสงบ ผมพบวิธีเสพสุขที่วิเศษ ซึ่งที่จริงผมพบตั้งแต่ไปเรียนหนังสือกรุงเทพ ฯ แล้ว แต่ตอนนั้น ผมยังไม่สนใจมันอย่างจริงจังนัก เมื่อมาอยู่บ้านโอกาสที่จะได้ความสุขมันมีมาก ผมก็เลยดื่มด่ำซาบซึ้งยิ่งขึ้น มันทำให้ใจผมโอนเอียงเข้าสู่ความวิเวก ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับผู้คน แม้แต่กับลูกกับเมีย ก็อยู่ด้วยกัน คล้าย ๆ หมากรุกที่ร่วมกระดาน นับวันแต่จะจืดจางต่อกันยิ่งขึ้น ความผูกพัน ยึดถือมันร่วงหลุดไปจากจิตใจหมด ขณะที่ผมดื่มด่ำกับมันนี้ จิตใจมันเกลี้ยงสะอาด ไม่มีรัก ไม่มีเกลียด ราคะโทสะมันดับสูญไปจากใจ อารมณ์เกลี้ยงเกลา สบายอย่างบอกไม่ถูกเทียวครับ แดดที่เขาว่าร้อน ผมก็ไม่ร้อน ลมที่ว่าหนาว ผมก็ไม่หนาว แดดเปรี้ยง ๆ อย่างนี้ ล้มตัวเอา

หัวพาดคันนา สบาย! สบายจริง ๆ คิดนึกอะไรก็ออกโปร่งเปลว ดื่มด่ำ แบกหามก็ไม่หนัก ออกแรงก็ไม่เหนื่อย ยืน–นั่งนาน ๆ ก็ไม่เมื่อย ใครจะด่าว่าก็ไม่ถือ นุ่งผ้าตูดขาดผมก็ไม่แปลก จิตใจเฉื่อยฉ่ำชุ่มชื่นอยู่ตลอดเวลาที่ **"มัน"** ยังไม่เสื่อม จิตใจมันก้าวออกไปสู่อาณาจักรที่อิสระไม่มีอะไรต้องวิตกกังวล

"ที่ว่า "มัน" น่ะ คืออะไรครับ?"

"เฮโรอีน ครับ!"

"....!....?...." หลวงตา

"ความสุข ที่ผมได้รับ เทียบกบนาร้อยไร่ที่ผมแลกกับมัน นับว่าไม่แพงเลย แต่ลูกเมียผมซี! เขานั่งร้องไห้กันทุกวัน ส่งผมไปรักษาตัวที่กรุงเทพ ฯ ก็ไม่ได้ผล เมื่อผมกลับบ้านอีก ก็บ้านของผมนี่ จะมาห้ามผมยังไง ตอนนี้ก็แก้ไขกันไปตามแต่จะนึกได้ เขาว่าอาจารย์ดี มีน้ำเวทย์น้ำมนต์ขลังที่ไหน เมียผมเขาก็ไป ไปเอามาให้กินให้อาบ ผู้หลักผู้ใหญ่ที่ไหนมี ซึ่งคิดว่าผมจะเชื่อถือยำเกรง เมียผมเขาก็ช่วยกันไปวิงวอนขอร้องให้มาช่วยเตือน ตลอดจนพระเจ้าพระสงฆ์ ในที่สุดก็หาหนังสือธรรมะมาให้อ่าน

หาอาจารย์กรรมฐานมาอบรม วิธีที่ผมชอบที่สุดก็คือ อ่านหนังสือครับ ปกติผมชอบอ่านอยู่เหมือนกัน แต่หนังสือธรรมะ ผมอ่านไม่เป็น อ่านทีไรไม่รู้เรื่องสักที แต่เจ้าเฮโรอีน นี่ทำให้ผมอ่านหนังสือธรรมะสูง ๆ ซึ้งมาก ใจมันมีสมาธิแน่วแน่ ทำให้ผมรู้ธรรมะขึ้นมาบ้าง แต่ธรรมะที่รู้ ก็ไม่สามารถจะแยกพรากผมออกจากไอระเหยได้........ ในที่สุด หนทางสุดท้ายของลูกและเมียผม เขารวมหัวกันไปแนะให้ตำรวจมาจับผมไปใส่คุก ก่อนที่จะไม่เหลือเสาเรือนติดดิน.... อยู่ในคุกร่วมเดือน ลูกเมียเขาจึงได้โผล่หน้าไปเยี่ยม พอเห็นก็แทบจำไม่ได้ หน้าตาซูบซีด เดินโผเผไปตาม ๆ กัน เพิ่งฟื้นไข้ เล่าให้ฟังว่า พอผมแยกมาเข้าคุก เขาก็พากันล้มเจ็บ หมดเรี่ยวหมดแรงไปตาม ๆ กัน ไม่เป็นแต่คนเท่านั้น แม้สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมวก็เป็น ไม่มีเรี่ยวมีแรง ยิ่งกว่านั้น ยังนำศพจิ้งจกมาให้ดูสองสามตัว ผมไม่ยักรู้ว่ามันเป็นแฟนผม มันรักผมอย่างหมดหัวใจ พอผมมาอยู่คุก โดยไม่ร่ำลามัน จิ้งจกมันก็ตรอมใจตาย..... ท่านหยุดเล่า นิ่งงันไปชั่วครู่..... เป็นไงครับท่าน เรื่องของผมสนุกไหม ?”

"ฮือ! สนุกมาก สนุกจนอยากจะร้องไห้"

"ผมออกจากคุก ย่างเท้าเข้าบ้าน ลูกเมียเขาเห็นเข้าเท่านั้น เขาก็วิ่งโผเข้าหา......เปล่าไม่ได้โผเข้ามาหาผมหรอก เขาโผเข้าหากันเอง กอดกันแล้วก็ร้องไห้ราวกับผีลงเรือน ผมก้าวขึ้นบ้านไม่ได้ เพราะรู้สึกเก้อเขินเต็มทีที่นี่ไม่มีใครเขายินดีต่ออิสระภาพของเราเลย หันกลับเดินออกจากบ้านโต๋เต๋ส่งเดชมันไปงั้นเอง นึกไม่ออกว่าจะไปที่ไหน บังเอิญสวนทางกับหลวงพ่อฉัตร์ ท่านกลับจากกิจธุระจะไปวัด ท่านก็เลยดึงมือขึ้นรถมาด้วย แล้วก็บวช....."

หลวงตาฟังเรื่องของพระอรหันต์จบ แต่หน้าซีดเป็นจิ้งจกตายซาก เพิ่งจะทราบเดี๋ยวนี้เอง นิพพานบนควันของไอระเหยก็มี แต่พออำนาจควันจางแล้ว.....?

"มันก็ร้อนยิ่งกว่าร้อน หนาวก็ยิ่งหนาว กลุ้มยิ่งกว่ากลุ้ม โลกทั้งโลกกลายเป็นยิ่งกว่า นรก ครับหลวงตา" เฮโรอีนภิกขุ จบเรื่องของท่าน

๒๗ ม.ค. ๒๕๑๕

รถเมล์สายดงละคร

ดงละคร เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในดงไม้ ในเขตจังหวัดนครนายก ถัดเขื่อนนายกไปทางใต้เล็กน้อย มีอาณาบริเวณเกินพันไร่ เป็นชุมไม้ใหญ่น้อยตามสภาพดงสมชื่อ แต่ความเป็นอยู่ของชาวบ้านหาได้เป็นคนดงไม่ เขาอยู่ดงอย่างผู้มีวัฒนธรรม ปกป้กรักษาดงไม้ไว้เสมือนร่มชายคาเรือนอันบรมสุขของเขา ทำให้ดงละครมีธรรมชาติรื่นรมย์น่าอาศัย ไม่เคยคิดว่าป่าไม้เป็นสัญญลักษณ์ของความป่าเถื่อนเหมือนบางคนที่เห็นแก่ได้ ใช้นิสัยป่าเถื่อนเที่ยวทำลายดงเสียแม้รัฐบาลออกกฎหมายคุ้มครองและปราบปรามแล้ว ก็ยังไม่วายมีข่าวที่ป่าเถื่อน

การเดินทาง เป็นงานจำเป็นของชีวิต ธรรมชาติสร้างชีวิตให้เกิดมา ก็ได้มอบเครื่องเดินมาให้ด้วย ปลา

ก็มีครีบมีหาง นกก็มีปีก สัตว์ที่ไร้ปีก ก็มีเท้า ส่วนสัตว์ที่ไม่มีทั้งปีกทั้งเท้า ซึ่งดูเหมือนธรรมชาติจะไม่เอ็นดูเสียเลย ก็ไม่ยอมหยุดนิ่ง หาวิธีเดินเอาจนได้ เช่น งูก็ใช้เลื้อย ทาก, หอย, ก็เอาหน้าคลานคลำไป ไม่ต้องง้อปีกง้อเท้า เพราะยังรักชีวิต ถ้าหยุดเดิน ชีวิตก็หยุดด้วย ฉะนั้น การก้าวไปข้างหน้า จึงเป็นเครื่องหมายของชีวิต แต่สัตว์ประเสริฐ ที่ธรรมชาติให้มาทั้งมือทั้งเท้า บางคนไม่ยอมใช้ นั่งงอมืองอเท้าเสีย ชีวิตจึงไม่ก้าวหน้า น่าอายหอย ?

เป็นที่น่าสังเกต ว่าสัตว์ที่เดินได้ไว มักเป็นสัตว์ที่ขยายวงศ์ดำรงพันธุ์ไว้ได้ดี ส่วนสัตว์เดินช้า กำลังจะสูญพันธุ์ลงไปทุกวัน กฎธรรมชาติข้อนี้ เป็นเครื่องเตือนใจว่าการขยันหมั่นก้าวไปข้างหน้า ทำให้อยู่รอด ไม่เสื่อมสลายทั้งตัวชีวิตและเกียรติของชีวิต

มนุษย์เราไม่มีปีก และเท้าก็จำกัดเหลือเกิน แต่ธรรมชาติก็มิได้ขาดความเอ็นดูมนุษย์ในเรื่องนี้ เพราะ

ได้มอบเครื่องเดินที่วิเศษกว่าเท้ามาให้อย่างหนึ่ง คือสมอง ถ้าใครใช้แต่เท้า ก็เรียกได้ว่าใช้ธรรมชาติของมนุษย์ไม่สมบูรณ์ และอาจได้รับความอัปยศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เคยทรงรับสั่ง แก่นักศึกษาผู้ใช้เท้ามากกว่าสมองครั้งหนึ่ง **"คนที่เจริญแล้ว เขาไม่ใช้เท้า** (เดินขบวน ฯ)" มิเพียงแต่แสดงว่า ทรงคมคายในวาทะเท่านั้น ยังแสดงว่าทรงมีพระปฏิภาณปรีชา รู้ถึงความเมตตาของธรรมชาติเป็นอย่างดี ฉะนั้น มนุษย์เราก็ไม่น่าจะน้อยใจ ว่าธรรมชาติให้เท้ามาน้อย เพราะเท้ามิใช่เครื่องหมายความเจริญของมนุษย์ และเป็นที่รู้กันว่าถ้าใครเดินมากกว่าสองเท้า กลายเป็นสี่เท้า มนุษย์ไม่นับแย่หน่อย !

มนุษย์เป็นสัตว์โลก ที่เดินได้ช้า แต่ก็แพร่พันธุ์ได้มากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะมนุษย์ได้พยายามแก้ไขความช้าของตนเสมอมา สมัยโบราณ ใช้ฝีเท้าสัตว์ เช่น ม้า–ช้างเป็นต้น ทางเรือ ก็อาศัยแรงถ่อ แรงพายและ

แรงลม ส่วนทางอากาศ ยังนึกไม่ออก เห็นมีแต่คนในนิยาย คือใช้เหาะเอา แต่ปัจจุบันนี้ คนเราเดินได้ไวไม่แพ้ผีเท้าผ้นของคนโบราณเลย ทางน้ำรึ ? ใช้เรือที่ขับดันด้วยพลังเครื่องจักรไปได้ทั้งบนผิวน้ำและใต้น้ำ ทางบกรถนานาชนิด ทางอากาศไม่กี่ชั่วโมงก็รอบโลก (ดาวเทียม) นี่เพราะสมองทั้งนั้น

หลวงตากำลังเดินทาง ด้วยเครื่องเดินจากมันสมองความจริงได้เดินมาแล้วกับรถเมล์สายดงละคร ไปได้รับความประทับใจมาในระหว่างเดินทาง เดินจากดงละครสู่กรุงเทพ ฯ

ศาสนกิจพาหลวงตาไปสู่ดงละคร ให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติ และอัธยาศัยของคนที่นี่ เป็นวันหนึ่งในเดือนกรกฎาคม แล้วก็จากดงละคร ด้วยรถเมล์ที่ต่ออย่างทันสมัย ซึ่งมีวิ่งเชื่อมต่อกับกรุงเทพ ฯ อยู่คันเดียวกำหนดออกจากดงละคร ๖.๐๐ น. หลวงตาได้รับความกรุณาโดยเขาจัดที่นั่งให้ตอนหน้ารถ พอจะพูดจาปราศรัย

กับคนขับได้อย่างดี วันนั้น เป็นเช้าที่ฟ้าชุ่มชื้นด้วยสายฝนบาง ๆ ตามปกติของฤดูกาลใกล้พรรษา พอผ่านพ้นประตูน้ำเขื่อนนายกมาแล้ว รถก็วิ่งมาบนคันคลองระบายที่ใช้เป็นถนนถาวร ผ่านบ้านชาวไร่ชาวนามาเป็นลำดับ ระยะนี้รถต้องหยุดบ่อยกว่าตอนอื่น เพื่อรับผู้โดยสารตัวเล็ก ๆ ที่มีเสื้อผ้าเก่า ๆ สวมอย่างเรียบร้อย แต่มันคงจะเป็นชุดที่ดีที่สุดสำหรับเขา ทุกคนมีกระเป๋าบางคนก็ยังแถมมีปิ่นโตหรือไม่ก็หม้อหิ้วเล็ก ๆ ที่บรรจุอาหารติดมือมาด้วย เนื่องจากฝนตกปรอย ๆ ไม่ขาดสายจึงบางคนก็มีหมวก แม้กระทั่งงอบ ครอบศีรษะกำบังฝนมาตามมีตามได้ แต่หลายคนยอมเปียก เขายืนรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ เพื่อรอโดยสารรถเมล์ เมื่อหยุดรับเขาครั้งใดเขาจะพากันทะยอยขึ้นช้า ๆ อย่างสงบเสงี่ยม ไม่มีเสียงเอะอะเจี๊ยวจ๊าว หรือรุกรี้รุกรน ผู้โดยสารตัวเล็ก ๆ นี้ท่านคงจะเดาออก ถูกแล้ว เขาคือนักเรียนประชาบาล

เด็กเล็ก ๆ เหล่านี้ ทำให้หลวงตาต้องเหลียวกลับหลังหลายครั้ง ได้เห็นเขาขึ้นมานั่งแทรกอยู่กับผู้โดยสาร

บางคนก็ต้องยืน มีผู้โดยสารหลายคน สละที่นั่งให้ด้วยความกรุณา กิริยาอาการของเขาเป็นไปด้วยความสงบ-เสงี่ยม ดวงตาแจ๋ว กระพริบถี่ ราวกับมีความสำนึกคารวะและเจียมตัว เงียบกริบตลอดระยะที่โดยสาร จนกระทั่งถึงจุดหมายที่เขามุ่งมา คือศาลาวัด ที่ตั้งอยู่ริมถนน ซึ่งเขาใช้นั่งหลบแดดหลบฝนเรียนหนังสือ ไม่ทราบว่ามันจะคุ้มได้ดีหรือเปล่า เพราะเท่าที่สังเกตเห็นมันเก่าและแก่เต็มที เมื่อเทียบกับโรงแรมชั้นดีแล้ว มันก็คือ............?............นึกไม่ออกเลย

เมื่อรถหยุดสนิท ตัวน้อย ๆ เหล่านี้ก็พากันระบายตัวเองลงมาจากรถด้วยอาการกิริยาสุภาพเรียบร้อยเช่นเคย จนกระทั่งเหลือแต่ผู้โดยสารที่แท้จริง ยังก่อนท่าน ! เขาไม่ได้รีบวิ่งเข้าโรงเรียน (ศาลา) อย่างที่น่าจะวิ่ง เขายังพากันยืนเข้าแถวเรียงหนึ่งอย่างได้ระเบียบ ทั้งที่ฝนปรอยอยู่อย่างนั้นแหละ หันหน้ามาทางรถ เมื่อพร้อมกันดีแล้ว เขาก็พากันย่อกายน้อมศีรษะแสดงคารวะมายังรถและเปล่งเสียงพร้อมกันว่า "ขอบคุณครับ–ค่ะ" แล้ว

รถจึงเคลื่อนที่ออกวิ่ง และเขาก็วิ่งเหมือนกัน คือวิ่งเข้าสู่โรงเรียน (ศาลา) จะไม่ให้วิ่งอย่างไรเล่าท่าน เพราะฝนมันทำให้เขาหนาว และเบียกชื้นออกอย่างนั้น หลวงตาเห็นผู้โดยสารในรถหลายคน ยิ้มอย่างสดชื่น.....

เราเป็นคนเดินทางเหมือนกัน เดินทางก็ต้องการความเร็วด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าตัวเล็กหรือตัวโต เราแยกทางกันแล้ว ผ่านมาพบกันเท่านี้เอง เพราะต่างจุดหมายกันนี่ แต่ใจของหลวงตายังไม่ยอมแยกจากเด็กเหล่านั้นไปง่าย ๆ แม้ตัวจะเล็ก ๆ ดำ ๆ ขมุกขมอม เกือบจะหาความน่ารักไม่ได้ในเรือนกาย แต่อาการกิริยาอันสงบเสงี่ยมและอดทนของเขา ทำให้เกิดความเวทนาสงสารอย่างจับจิตจับใจ อดไม่ได้ก็เลยชวนคนขับรถคุย ถามเขาว่า..............

"เด็ก ๆ โดยสารรถคุณทุกวันหรือ ?"

"ครับ" เขาตอบ

"คุณเก็บค่าโดยสารแปลกนี่ เก็บเสียงขอบคุณแทนสตางค์"

เขาปรายสายตามาทางหลวงตาหน่อยหนึ่ง อึ้งไปชั่วขณะแล้วก็พูด

"ที่แกเข้าแถวทำความเคารพน่ะ! ความจริงแกไม่ได้ทำความเคารพผมหรอกครับ!"

"อ้าว! แล้วแกทำความเคารพใครล่ะ?"

"ผู้โดยสารครับ!"

"มันเกี่ยวอะไรกะผู้โดยสารหรือ ก็รถของคุณนี่?"

"ถูกละครับข้อนั้น แต่ผมรับบริการเขา มันก็เหมือนรถของเขา ตลอดทางที่เขาโดยสาร เสียเงิน...."

ตอนนี้หลวงตาอึ้งบ้าง ชะรอยเขาจะสังเกตอาการออก จึงกล่าวต่อไปว่า

"บางคนเขารำคาญ ที่ผมโอ้เอ้ชักช้ามีธุระด่วนจะไปไว ๆ ก็มัวมากังวลหยุดรับเด็กเสีย ความจริงจะไม่รับเพื่อเอาใจผู้โดยสารที่เสียเงินก็ได้ แต่ผมสงสารเด็กก็เลยต้องหาทางแก้ไข ไม่ให้เด็กอยู่กระจายกันโน่นคนนี่คนเหมือนก่อน ขอให้มาคอยรวมกันเป็นจุด ๆ จะได้ไม่ชักช้าเสียเวลา และให้ช่วยกันระวังรักษามรรยาทอย่าให้

เป็นที่รำคาญแก่ผู้โดยสารเขา เมื่อถึงโรงเรียนแล้ว ก็เข้าแถวโค้งแสดงความขอบคุณผู้โดยสารเสียก่อน ตั้งแต่นั้นมาก็แก้ปัญหาความชักช้า น่ารำคาญได้ พอใจด้วยกันทั้งฝ่ายผม เด็ก และผู้โดยสาร"

หลวงตาโมทนาสาธุอยู่ในหัวอก เราคุยกันเรื่อย ๆ ตามวิสัยของผู้ที่เริ่มจะนิยมในอัธยาศัยของกันและกัน เขาชื่อไร เป็นเจ้าของรถคันนั้นหรือเปล่า ? ไม่ทราบ แต่ว่าเขาเป็นคนขับรถบริการประชาชน ที่มีอัธยาศัยร่าเริงอ่อนโยน ร่างใหญ่ แต่เสียงเล็กแหลมเหมือนผู้หญิง ฟังแล้วชวนสนุกครึกครื้นดีนัก และที่สำคัญที่สุดก็คือเขาทำให้เด็กตัวดำ ๆ ขะมุกขะมอม เป็นเด็กที่มีจรรยามรรยาทน่ารัก แสดงความกตัญญูรู้คุณด้วยเสียงที่น่าฟัง เขาละลายความบูดบึ้งของใบหน้าคนขี้รำคาญให้กลายเป็นรอยยิ้มอย่างพึงพอใจ เขาประกาศธรรมะที่เกิดผลมากกว่าโวหารอันคมคายของนักเทศก์ เขาสร้างรากฐานแห่งความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยน้ำใจ มิใช่เงิน เงิน อะไรก็เงินที่ทำให้สังคมผูกพันกันด้วยอำนาจค่าจ้างแรงงานไป ทุกกระเบียดเวลาเหมือนสังคมของคอมมูนิสต์

หลวงตาเพ้อฝันมากไปหรือ ? ที่พบเขาตามถนนหนทางชั่วครู่ ก็เก็บมาสดุดียกย่องเสียเป็นคุ้งเป็นแคว หลวงตาขอยอมรับว่า ต้องเสน่ห์ชายผู้นี้ เพราะมองเห็นว่าเสน่ห์ของเขาเป็นเสน่ห์ที่ลึกซึ้งมั่นคง และมีพลังที่จะจะช่วยปรับปรุงรากฐานแห่งสังคมได้ หากคนส่วนใหญ่จะหันมาสร้างเสน่ห์กันแบบนี้ให้มาก ๆ ก็ย่อมจะเป็นช่องทางให้บังเกิดสันติสุข โดยมิต้องไปนั่งประชุมสัมนากันให้เปลืองน้ำลาย........

ความกตัญญูรู้คุณ เป็นคุณธรรมสำคัญในใจคน เพราะบันดาลให้เกิดความคารวะและการเสียสละ เป็นรากฐานของมารยาทที่ดีงาม เป็นสายใยที่ประสานความเป็นอยู่ของคน ให้เกิดความแช่มชื่นและคงทน ฉะนั้นชายผู้นี้ จึงเป็นพระเอกแห่งนิยายปราบคอมมูนิสต์สำหรับหลวงตา (มันเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ รู้แต่เขาว่ามันน่าปราบ)

การสำนึกในคุณ เมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ก็นับว่าเป็นอุปนิสัยอันหนึ่ง ที่บรรพชนซึ่งมั่นคงให้หลักธรรมแห่งพุทธศาสนา ได้อบรมปลูกฝังลงในชีวิตจิตใจลูก

หลาน นับแต่เด็กไปทีเดียว โดยเฉพาะให้รู้จักคุณของมารดาบิดา ครูอาจารย์สมณะชีพราหมณ์ และองค์พระประมุขของชาติ แต่ก็นับว่าเป็นการปลูกฝังตามตำราอย่างจะมีผลก็อยู่ในวงจำกัด และผู้รับการปลูกฝัง ก็สำนึกต่อบุญคุณผู้มีคุณแก่ตน เพียงแต่ว่าเขามีหน้าที่ที่จะต้องเมตตาสงเคราะห์อยู่ตามปกติ แต่ถึงกระนั้น ก็ยังช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต เป็นไปอย่างราบรื่นเสมอมา ครั้นตกมาสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นสมัยที่วัตถุเจริญ จิตใจคนตกเป็นทาสของวัตถุจนเงยไม่ขึ้นเข้าทุกวัน โลกก็กำลังจะกลายเป็นตลาดเก็งกำไร ใครจะทำอะไรให้ใคร ก็ต้องหมายถึงเงิน....เงิน....คติที่ว่า "เงินคืองาน งานคือเงิน" นี่แหละท่าน ทำให้ศิษย์ปฏิวัติอาจารย์ขึ้นมา ใช้สอยนิด ๆ หน่อย ๆ แกก็แบมือ "งานคือเงินครับอาจารย์" ใครจะมีนิสัยเป็นพระโพธิสัตว์แจกเงินแจกทองชาวบ้าน ที่ตนไม่มีหน้าที่จะเมตตาขึ้นมา ก็พาให้ระแวงว่ามีอะไรซ่อนอยู่เบื้องหลัง เมื่อไม่แน่ใจก็ต้องตั้งข้อสังเกตว่าวิกลจริตเข้าเข้าไว้ก่อน สอบสวนให้รู้แน่ว่ามาแสดงเมตตาต่อคนที่

ไม่มีหน้าที่จะเมตตาน่ะ! มันเรื่องอะไร? มันไม่ใช่ความผิดของผู้สงสัยดอกท่าน มันเป็นการบำเพ็ญตนที่ผิดคติแห่งยุคต่างหาก และเป็นตัวอย่างยืนยันว่า มโนธรรมกำลังจะหมดความหมาย ทั้งยังจะกลับแปรปรวนเป็นของแสลงสังคม เห็นว่าน้ำใจเป็นสิ่งที่ไม่น่าวางใจ มันทำให้เป็นไปถึงเพียงนี้ นี่แหละยุคพระศรีอารย์ทางวัตถุที่ร่ำร้องยินดีกันนักหนา

โรคที่ทำให้คนนอนไม่หลับ ก็คือความระแวง อาณาจักรที่วุ่นวาย ก็คืออาณาจักรของคนระแวง ไม่มีใครจะไว้ใจใคร ถ้ากำจัดความระแวงเสียได้ ก็จะช่วยให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่จะทำได้ด้วยวิธีไหน ในเมื่อโลกและชาติบ้านเมือง ย่างเข้ามาถึงยุคที่ต้องระแวงเช่นนี้

หลวงตาคิดเห็นว่า วิธีที่จะแก้โรคระแวงได้นั้นก็อยู่ที่ช่วยกันผ่อนคลายความเคร่งเครียดในคติแห่งยุคลงเสียบ้าง โดยปลูกฝังนิสัยไว้วางใจกันอย่างมีรากฐานขึ้น วิธีเดียวกับชายขับรถปฏิบัติต่อเด็กตัวดำ ๆ ที่กล่าวมาแต่ต้น ทำให้เขาสำนึกว่า ความเมตตาของคนที่ไม่มีหน้าที่จะเมตตา

ต่อเขานั้นก็มีอยู่ มิใช่จะมีอยู่ในครอบครัวพ่อแม่พี่น้องของเขาเท่านั้น การสร้างความสำนึกเช่นนี้ให้เขา ย่อมจะเป็นทางให้เขาเป็นผู้มีนิสัย มองโลกในแง่ที่อบอุ่นงดงาม มิใช่เป็นตลาดต่อรองหากำไรอย่างเดียว เห็นคุณของสังคมที่กว้างกว่าครอบครัว ท่านก็ยอมรับมิใช่หรือว่าอุปนิสัยเช่นนี้ เป็นสิ่งที่จะช่วยทำสังคมให้น่าอยู่ขึ้น ฉะนั้นจะไม่คิดช่วยกันสร้างอุปนิสัยของผู้เยาว์ เพื่อวางรากฐานของสังคมในอนาคตขึ้นด้วยวิธีนี้ ท่านคิดว่ายังจะมีวิธีใดอีกเล่า จงมาช่วยกันเสียสละ แสดงความเมตตาต่อบุคคลที่ท่านไม่มีหน้าที่จะเมตตากันบ้างเถิด เมตตาทำนองนี้ จัดได้ว่าเป็นอัปปมัญญาของชาวบ้าน มีผลซาบซึ้งนัก มันจะเข้าไปละลายทิฏฐิมานะ ความดื้อกระด้างในหัวใจเล็ก ๆ สามารถที่จะทำให้เขา มีมรรยาทนิสัยที่นอบน้อมดีงามด้วยอำนาจสำนึก ในเมตตาที่เขาไม่มีสิทธิ์จะเรียกร้อง แต่เขากลับได้รับ หัวอกใครบ้างเล่าจะไม่ซาบซึ้ง และสนองตอบด้วยความคารวะเชื่อฟัง และการเสียสละด้วยจิตเมตตาดังนี้ ก็ยังจะมีส่วนช่วยให้เขาเติบโตขึ้นมาเป็นนัก

เสียสละโดยธรรมชาติ ด้วยอำนาจความกตัญญูต่อสังคมอีกด้วย

เด็ก ๆ ที่กำลังอยู่ในสภาพที่ท่านจะพึงเมตตา ได้รอคอยท่าน เขาคอยท่านอยู่แล้วคอยอยู่ทุกหนทุกแห่งในท้องที่กันดาร และไม่จำเป็นที่ท่านจะต้องเป็นนักขับรถเมล์สายดงละคร ท่านจะเป็นอะไรมีอาชีพอะไรก็ได้ ขอแต่ให้เจียดแรงงานอันบริสุทธิ์เฉลี่ยแก่เขาบ้าง แทนที่จะก้มหน้ามองแต่ลูกแต่หลานของท่านทางเดียว มาช่วยกันสร้างนิสัยของผู้เยาว์ให้เขารู้สึกต่อโลก หรือประเทศชาติว่าเป็นเสมือนครอบครัวของเขาเถิด แล้วโรคระแวงที่ทำให้คนนอนตาไม่หลับ ก็จะถูกกำจัดลงได้สมปรารถนาในอนาคต แต่ว่าเขาไม่มีเหรียญตรา ไม่มีใบประกาศเกียรติคุณจะให้ท่านดอกนอกจากความสำนึกคุณ ที่แปรฉายออกมาเป็นจรรยาที่ดีเหมือนเด็กโรงเรียนประชาบาลศาลาวัดแห่งนั้น แต่ถ้าท่านเห็นว่ามันมีค่าไม่เท่าเหรียญตรา หรือป้ายขององค์การสมาคมแล้ว...........แน่ละ! ท่านก็ย่อมจะทำไม่ได้ และเขาเหล่านี้ ก็จะต้องโตขึ้นเป็นผู้มีนิสัยไม่ไว้ใจคน **เกลียดชัง**

คนมั่งมี และอาจจะเป็นอันตรายต่อลูกหลานของท่านในอนาคตก็ได้ ใครจะรู้ ?

ชีวิตคือการเดินทาง เด็ก ๆ เหล่านี้กำลังเริ่มย่าง เขาเป็นผู้ขาดกำลัง จึงไปได้อย่างเชื่องช้า ยากจะทันโลก ท่านมีหนทางใดบ้างไหมพอที่จะช่วยให้เขาถึงจุดมุ่งหมายได้โดยเร็วไว โปรดเมตตาเขาเถิด ช่วยให้เขาอยู่รอด และทัดเทียมท่าน โดยไม่ต้องคอยริษยาตัดรอนท่าน เท่ากับช่วยป้องกันอุปนิสัยทำลายมิให้เกิดขึ้นด้วย และด้วยวิธีการเยี่ยงคนขับรถเมล์สายดงละคร คือปฏิบัติต่อเด็ก ๆ ด้วยความอ่อนโยน แสดงให้เขาเห็นความเมตตากรุณาของท่าน ซึ่งมีผลประเสริฐกว่าการโปรยปรายโวหารหรือโอวาทมากนัก เพราะการกระทำย่อมซาบซึ้งกว่าคำพูดเป็นไหน ๆ

หลวงตาขออุทิศเรื่องนี้ ให้แก่คนขับรถเมล์สายดงละคร

วันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๙

อะไหล่ที่หายาก

เพล้ง........ส์....??

หลวงตาเงยหน้าจากหนังสืออย่างรวดเร็ว เห็นเจ้าจ๋อยยืนอยู่ที่ตุ่มน้ำ ยิ้มแหย ๆ บอกถึงความปราชัยพ่ายแพ้อย่างเห็นชัด อาการนั้น ทำให้หลวงตาคาดได้ว่าอะไรเกิดขึ้น ปกติเจ้าจ๋อยชอบดื่มน้ำโดยวิธีจ้วงจากตุ่มที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว และมักจะใช้แก้วเป็นภาชนะ แล้วเจ้านี่ก็ทำลายแก้วเสียไม่รู้เท่าไรแล้ว มีของใช้ดี ๆ ไม่ค่อยได้สำหรับกุฏิหลวงตา เพราะลูกศิษย์ส่วนมากเป็นนักแยกธาตุ หลวงตาตวาดมันออกไปทางแววตาก่อน หน้าของมันก็ยังไม่สลด กลับทะเล้นยิ้มสวนมาให้อีก จึงพ่นพิษออกไปด้วยความเผลอ

"มึงนิ! ไอ้จ๋อย ไอ้........!!"

บางคำก็ผสมอักษรไม่ถูก บางประโยคถ้าเขียนลงไปก็จะเดือดร้อนถึงผู้จัดพิมพ์ เพราะมันพึ่งผิดหูยิ่งกว่า

พังผืดในนิทานธรรมบทเสียอีก พอจบหรือจุใจแล้วก็ถอนใจอย่างเหนื่อยหอบ กลับได้ยินเจ้าจ๋อยปลอบเข้าให้ด้วยภาษิตฝรั่งว่า

"อย่าร้องไห้เพราะนมหก หลวงตา"

หลวงตาอึกอัก ไม่รู้จะวางอารมณ์อย่างไร เพราะวิธีละลายอารมณ์เข้มของเจ้าจ๋อย มันเกิดผลชวนให้อยากหัวเราะ

"ของที่มีอันต้องแตก มันก็แตกเป็นธรรมดา ถึงผมไม่ทำแตกวันนี้ เจ้าแก้วลูกนี้มันก็ต้องแตกจนได้ แต่วันไหนไม่รู้"

หนังสือที่อ่านค้างอยู่ในมือ มันปลิวออกไปก่อนที่จะรู้สึกตัว เจ้าจ๋อยเบี่ยงตัวหลบวิถีกระสุนที่ยิงมาด้วยโทสะมันปะทะตุ่มแล้วตกแผละอยู่ตรงนั้น เจ้าจ๋อยก้มลงเก็บวางแล้วก็เปรยออกมาอีกเหมือนปลงสังเวช

"แก้วน้ำแตกได้ครั้งเดียว แต่หัวใจนี่ซีแตกซ้ำแตกซาก น่าสงสาร โถ....หลวงตาก็มีหัวใจ" ว่าแล้วไม่รอช้า เจ้าจ๋อยก็วิ่งหลบลงจากอาศรมฤาษีตบะแตกไป

หนังสือเล่มนั้น กลับมาอยู่ในมืออีก พออารมณ์เข้าสู่แนวบันทัด เหตุการณ์เมื่อครู่ก็ถูกปลงจากความยึดถือ ปกติอารมณ์หลวงตาแปรปรวนง่าย เข้าทำนองว่า "โกรธง่ายหายเร็ว" จนเด็ก ๆ รู้นิสัย เลยไม่มีใครกลัวความโกรธของหลวงตา ท่านก้มหน้าอ่านหนังสือเหมือนจะลืมโลกทั้งโลก เวลาผ่านไปอย่างไรก็ไม่สนใจ มารู้สึกตัวก็ต่อเมื่อลำคอแห้ง นึกถึงน้ำ เมื่อนึกถึงน้ำแล้วมันก็เกี่ยวโยงไปถึงแก้ว เจ้าจ๋อยมันทุบเสียแล้ว กวาดสายตามองหาสิ่งที่จะมาใช้แทนก็ไม่พบ ที่นี่มีสมบัติอะไรล่ะ ? แขกเหรื่อมาเยี่ยมเยียน บางทีก็ไม่มีแก้วจะใส่น้ำให้ดื่ม ฉะนั้นของใช้ซึ่งจำกัดอยู่ เมื่อมาเสียหายไปเช่นนี้ก็ยิ่งเกิดความรำคาญใจไม่น้อย ลุกจากที่นั่งเที่ยวค้นหาต่อไป

ขาดแก้วใบเดียวเดือดร้อนไหมล่ะ ? เมื่อยังอยู่มองไม่เห็นความสำคัญของมัน ครั้นแตกแล้วซี.... ช่างเหมือนกับคนที่อยู่ด้วยกัน เผ้ากระหน่องกระแหน็งรังแครังคัดกันไม่เป็นอันปกติสุข แต่พอตายจากกัน,กลับนั่งร้องไห้รำพรรณถึงความดีของกัน แต่ผีจะชื่นใจละหรือ ? นี่ถ้าเจ้าแก้วใบ

นั้นไม่แตก ข้าคงไม่ต้องทรมานคอแห้งอยู่อย่างนี้หรือก หลวงตานึกรำพึงถึงคุณแก้ว ราคาของมันก็ไม่กี่บาทกี่สตางค์ แต่มันระงับทุกข์สนองความต้องการให้ได้ทันเวลา น่าเจ็บใจอ้ายคนล้างคนผลาญนัก คราวนี้ต่อไปจะไม่ยอมให้ใครใช้สอยของส่วนตัวกูเป็นอันขาด ใครมาเอาของกูไปใช้กูจะเฆี่ยนมัน อารมณ์ชักจะเน่ายิ่งขึ้น และเริ่มส่งกลิ่นออกมาเสียด้วย เด็กใหม่สองสามคนได้ยินหลวงตาบ่นพ่อ ๆ ก็พากันหลบหายเงียบไป ในที่สุด อารมณ์เน่าก็ค่อยบันเทาลงเมื่อได้พบขันอาลูมิเนียมบุบ ๆ ใบหนึ่งทิ้งอยู่ที่ซอกฝา จัดแจงนำมาปัดฝุ่น และล้างพอหายน่าขยะแขยงก็นำมันลงไปจ้วงในตุ่ม เอาน้ำฝนเข้ามากรอกลำคออัก ๆ ลงไป....พักเดียว เจ้าเด็กใหม่สองคนก็ออกจากที่ซ่อนมาหัวร่อต่อกระซิกกันได้อย่างปกติ....

"หลวงตาครับ" ภิกษุเปรียญหนุ่มซึ่งเป็นศิษย์รูปหนึ่ง เพิ่งกลับจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวทักขึ้น "หลวงตาทราบหรือยังครับ ท่านอธิบดีถึงแก่กรรมเสียแล้ว"

สีหน้าของหลวงตาค่อย ๆ เปลี่ยนไป เมื่อซักถามรายละเอียดจากศิษย์ผู้ให้ข่าว และยิ่งเปลี่ยนไปจนน่าวิตก เมื่อทราบชัดว่าท่านผู้ถึงอนิจกรรมนั้นเป็นใคร หลวงตาหวนคิดไปถึงครั้งกระโน้น

ณ สนามบินภูเก็ต........

บุรุษร่างใหญ่ หน้าตาอิ่มเอิบแจ่มใสในชุดสากลสุภาพ ย่างลงจากบันไดขณะที่เครื่องบินเทียบลานบินหยุดสนิท เดินเคียงมากับชาวต่างประเทศ สนทนากันเรื่อย ๆ จนกระทั่งย่างเข้าบริเวณสถานี เข้าสู่ห้องพักผู้โดยสาร เครื่องบินเที่ยวนี้จากปีนัง – กรุงเทพ ฯ ลงภูเก็ตไม่กี่นาที เพื่อรับคนโดยสารเพิ่มระหว่างทาง และหลวงตาก็เป็นผู้หนึ่งที่จะเข้ากรุงเทพ ฯ เที่ยวบินนี้

วันนี้ ก่อนที่เครื่องบินจะร่อนลงภูเก็ต หลวงตาออกจะเป็นพระเอกอยู่นิด ๆ เพราะมีผู้ติดตามทั้งพระเณรและฆราวาสญาติโยม จากวัดประชาธิการาม อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา มาส่งที่สนามบินนี้ถึง ๓ คันรถ โดยเอื้อเฟื้อนำชมเกาะภูเก็ตเอากำไรเสียก่อน เมื่อได้เวลาจึงมา

สนามบิน และทำให้สถานีการบินคับคั่งไปด้วยพระเณร และอุบาสกอุบาสิกา แต่พอเครื่องบินลงสู่สนาม สุภาพบุรุษร่างใหญ่ที่กล่าวถึงนี้ ได้ดึงดูดความสนใจของพระเณรและอุบาสกอุบาสิกาไปหมด ทำให้หลวงตารู้สึกตัวว่า เป็นพระเอกตกอันดับ กลายสภาพเป็นตัวเสนาไปทันที เพราะทุกคนพากันไปห้อมล้อม วิสาสะสนทนากับท่านสุภาพบุรุษผู้นั้น

ในเครื่องบิน........

หลวงตาได้นั่งเก้าอี้หน้าเคียงกับท่านสุภาพบุรุษผู้นั้น และสนทนากันหลายเรื่อง ส่วนมากแต่ละเรื่องเป็นอุเทสที่ท่านเป็นฝ่ายตั้งขึ้น เพราะเรื่องคุย หลวงตาเป็นผู้ขาดนิสัยริเริ่มมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้น ยังปล่อยให้สาระของเรื่องสนทนานั้น ๆ เข้าหูซ้ายทะลุหูขวาไป ไม่เหลือไว้ในความทรงจำ เว้นเรื่องเดียวที่ ไม่ยอม ทะลุ ปลิวหาย ไปกับลม กับเมฆ ที่เหาะ ผ่าน มานั้น, มัน ยังประทับ จับใจ สนิท แน่น และกลาย เป็น เหมือน คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ประจำสันดานหลวงตามาจนทุกวันนี้ คือ พูด

ถึงหนังสือของสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ติสโส อ้วน เรื่อง "ลบไม่ศูนย์" มีคำพูดประโยคหนึ่งว่า "โง่ไม่เป็น เป็นใหญ่ยาก" ต่างวิจารณ์กันออกรสพอควร........

ความโง่ ไม่ดี นี่แน่นอน เพราะอะไร ? โทษของมันร้ายแรงเพียงไหนก็รู้ ๆ กันอยู่

คนที่รู้สึกตัวว่าโง่ มักจะพยายามแสดงให้ผู้อื่นรู้ว่าไม่โง่ เพื่อพรางความจริงอันเป็นทางมาแห่งภัย จากการดูหมิ่นตบตาของคนอื่น ฉะนั้น อาจจะตั้งแง่สังเกตได้อย่างหนึ่ง เมื่อพบเห็นใครพยายามแสดงความฉลาดแล้วก็น่าจะรู้ไว้ด้วยว่า เขากำลังหวาดภัยอยู่ในส่วนลึก

คนที่เขาไม่มีปมด้อย มักจะไม่พะวงว่าใครจะเห็นว่าเขาโง่หรือไม่ เขาก็เลยไม่คิดที่จะอวดฉลาด คนโดยมาก คิดว่าเป็นคนใหญ่คนโต จะโง่ไม่ได้ ซึ่งก็ไม่ผิด แต่ที่ไม่ถูกนักก็ตรงที่คิดไปว่า เป็นใหญ่เป็นโตแล้ว จะต้องแสดงความฉลาดทันคนอยู่เสมอ ไม่ยอมให้ใครตบตาหรือเยาะเย้ยเล่นได้ คนใหญ่คนโตที่แสดงความฉลาดทันคนอยู่ตลอดเวลา ถึงจะได้รับความเคารพยำเกรง แต่

ก็มักจะไม่ได้รับความรัก เพราะทำให้ผู้น้อยหวั่นระแวงอยู่ตลอดเวลา และก็พยายามหาทางเปลี่ยนแปลงฐานะเจ้านายอยู่ตลอดเวลาเหมือนกัน ฉะนั้น "โง่ไม่เป็น" ถึงจะเป็นผู้ใหญ่ก็เป็นอย่างลำบาก จึงเท่ากับ "เป็นใหญ่ยาก" รักษาฐานะของผู้ใหญ่ไว้ได้ยาก หากโง่เสียบ้างล่ะ !

ลองโง่เสียบ้าง ในกรณีที่ไม่สำคัญ ความโง่มันก็มีเสน่ห์อยู่ไม่น้อย เพราะตรงความบกพร่องนี้เอง ที่ทำให้คนคบกันสนิทและยืด คนเราคบกันเพราะความดีนั้น มันไม่ใช่เรื่องสำคัญนัก และก็ไม่ใช่เครื่องประกันความแตกร้าวที่มั่นคงด้วย ส่วนการคบกันทั้ง ๆ ที่มองเห็นความบกพร่องของกันและกันนี่สิ....น่าไว้วางใจกว่า ฉะนั้นความโง่อันเป็นสมุฏฐานของความบกพร่อง ในเรื่องเล็ก ๆ น้อยๆ จึงน่าจะมีคุณประโยชน์ **จะไม่ลองโง่กันบ้างหรือ ? ลองให้คนอื่นได้สนุกกับความโง่ของเราดูบ้างเป็นไง**

ความโง่ที่จะเกิดประโยชน์ ไม่ใช่หมายถึงโง่จริง ๆ แต่เป็นโง่ที่เกิดจากเจตนา เพราะจะทำให้รู้ว่าโง่ขนาดไหนจึงจะไม่เป็นภัยและเป็นเสน่ห์ นี้คือเรียกว่า

"โง่เป็น" ถ้าโง่เพราะโง่ก็เรียกว่า "โง่ไม่เป็น" แต่ถ้าโง่แล้วยังอวดฉลาด ก็เรียกว่า "โง่แกมหยิ่ง"

ตอนหนึ่ง หลวงตาออกความเห็นว่า "การประกาศธรรมะ จะพูดหรือเขียนก็ตาม เพื่อให้เกิดเสน่ห์น่าสนใจก็ไม่ควรจะให้สมบูรณ์นัก ควรทิ้งข้อบกพร่องไว้ให้คนฟังคนอ่านเขาจับได้บ้าง ว่าเราก็โง่ เขาจะได้ภาคภูมิใจที่จับความโง่ของเราได้ เห็นด้วยไหม เจริญพร ?"

"เอ ! กระผมก็ไม่สู้จะแน่ใจเสียแล้ว พระคุณเจ้า" ท่านสุภาพบุรุษกล่าวพร้อมกับหัวเราะ "ในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งเป็นจิตวิทยากระผมก็เห็นด้วย แต่ในเรื่องเกี่ยวแก่ธรรมะนี้ กระผมเห็นว่าเป็นการประกาศถึงหลักการที่สมบูรณ์ มีเหตุผล จะเอาหลักจิตวิทยาที่ว่า มาใช้กับเรื่องนี้น่ากลัวจะเสียหาย"

หลวงตารู้สึกตัวชาวูบ เมื่อฟังท่านกล่าวจบ เพราะธาตุไม่ยอมโง่นั่นเอง จึงรู้สึกตกใจที่ขยายขี้เท่อออกมาด้วยความคิดว่าฉลาด

ท่านสุภาพบุรุษผู้นี้ คือ ท่านอธิบดีกรมการศาสนา พ.อ. ปิ่น มุทุกันต์

หลวงตาไม่แน่ใจว่าท่านอธิบดีจำท่านได้ เพราะพระเจ้าพระสงฆ์ที่ผ่านท่านทางตำแหน่งหน้าที่มีมากมาย และสำคัญกว่าเป็นไหน ๆ แต่ถึงกระนั้น หลวงตาก็ยังสำนึกต่อท่านอธิบดีว่าเป็นดุจอาจารย์ เพราะงานเผยแผ่ธรรมะทั้งแบบพูดและเขียน ได้กลายมาเป็นคัมภีร์ประจำตัว, หลักการเทศน์ของท่าน เท่าที่มีคนรู้จักหลวงตา ในฐานะเป็นนักเทศก์ นักเผยแผ่ธรรมะอยู่บ้าง ก็ด้วยอาศัยงานของท่านอธิบดีเป็นส่วนประกอบมากเปอร์เซ็นต์ เหตุนี้เองหลวงตาจึงถือว่าตัวท่านเป็นลูกศิษย์ท่านอธิบดีด้วยผู้หนึ่ง และนึกมั่นใจโดยไม่ต้องรอให้ท่านยอมรับด้วย*

และเหตุนี้แหละ ที่ทำให้หลวงตาใจหาย เมื่อได้รับฟังข่าวตายของท่านจากลูกศิษย์ และสำนึกถึงฐานะของตนเหมือนคนกำพร้า....

หลวงตา ห่มจีวรเรียบร้อยเป็นปริมณฑล จุดธูปเทียนที่หน้าพระบูชา กราบแล้วก็นั่งพับเพียบ พนมมือนิ่งอยู่ตรงนั้นเป็นเวลานาน ถ้าใครช่างสังเกตสักหน่อยแล้ว

---

* ที่น่าคิดก็คือมีชื่อบทความอยู่ชื่อหนึ่ง เป็นข้อเขียนของหลวงตา ซึ่งท่านบอกไว้ว่า ขยะแขยง เรื่องนั้น คือ **"คาถากันตาย"**

จะรู้ทันทีว่า หลวงตาเกิดความสะเทือนใจที่สำคัญขึ้นแล้ว เพราะทุกครั้งที่ท่านวุ่นวายใจ หากไม่มีทางปลดเปลื้องวิธีอื่นได้ท่านจะเข้าที่สวดมนต์

"ไอ้จ๋อยเอ๋ย....!....แก้วแตก กูหาเปลี่ยนไม่ยาก จะเอาดีกว่าเก่าก็ได้ แต่คนอย่างท่านอธิบดี ฯ นี่สิ....! ไม่มีไว้อาหลั่ยให้ซื้อหาในตลาด ไอ้จ๋อย....!....กูไม่ร้องไห้แน่เมื่อนมหก แต่คนดีมีประโยชน์ตาย มึงจะให้กูทำยังไงหือ ไอ้จ๋อย....?...."

กรกฎาคม ๒๕๑๕

เยี่ยมพระ

"ไปไหนมา ?"

"ไปบวชนาค......."

"เสียงทักทายดังนี้ หมู่นี้ได้ยินบ่อย ๆ พอ ๆ กับเสียงเถิดเทิง แตรวง เสียงโห่, เสียงร่ายรำพรรณด้วยท่วงทำนองของหมอขวัญ ซึ่งดังลอยลมเคล้าเมฆฝนมาให้ได้ยิน บางงานก็ดังจนเกินไพเราะ กลายเป็นแสบแก้วหู มีทั้งเกิดสนุกและรำคาญ อย่างไรก็ตาม มันก็บอกให้รู้ ว่าฤดูฝนได้มาถึงแล้ว ใกล้เข้าพรรษา เสียงต่าง ๆ ที่ว่า ก็ล้วนแต่เป็นเสียงเชื้อเชิญให้สาธุการ งานบวชนาคมีชุก งานบวชนาค หรือทำลูกชาวบ้านให้เป็นพระ ถือว่ามีผลานิสงส์มาก จึงมีการกระจายข่าวให้กว้างขวาง เพื่อเพื่อนบ้านจะได้พลอยอนุโมทนาด้วยนี่เองคือสาเหตุให้เกิดมีการแห่และการโห่ ถ้าเกินพอดี

ไปก็กลายเป็นเห่อ และเป็นต้นเหตุของประเพณีแจกการ์ดบัตรเชิญขอขมาลาบวช ผู้รับบางท่านก็ชื่นใจ เพราะรู้สึกว่าถูกนับถือ แต่บางรายกลับกลุ้มใจ บ่นว่าสมัยภาษีขึ้น, ของราคาแพงอย่างนี้ ควรแสดงความนับถือกันด้วยวิธีอื่นจะเหมาะสมกว่า มันเรื่องของนานาจิตตัง มะตูมแข็งนอก มะกอกแข็งใน น้ำเชี่ยวไหลวน หลายคนก็หลายใจ โลกของคนมันไม่จืดชืด ก็ตรงที่ความคิดเห็นไม่ตรงกันนี่เอง ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มันเป็นเครื่องมือฉลุฉลักโลกให้วิจิตรตระการน่าสนใจ รักกันบ้าง ชังกันบ้าง ทะเลาะกันบ้าง เกี้ยวพาราสีกันบ้าง ทำให้ไม่ซ้ำซากจำเจ ตื่นเต้นดี....

แต่บัดนี้ความขัดแย้งเฉพาะในเรื่องประเพณีบวชนาคก็ยุติลง เงียบไปพร้อมกับแตรวง, กลองยาว, เสียงโห่ เพราะเข้าพรรษาเขาไม่นิยมบวชกัน

ชาวบ้านที่จัดการบวชลูกบวชหลานเป็นพระ แยกไปอยู่วัด ก็ไม่ทอดทิ้งทำนองตัดหางปล่อย เนื้อแท้แล้ว

ก็มีความห่วงใย และอำนาจความห่วงนี่แหละ เป็นเครื่องโน้มน้าวใจชาวบ้านให้บำเพ็ญกุศลกันมากกว่าปกติ ที่ว่าบวชลูกหลานเท่ากับได้เป็นญาติกับพระศาสนา ก็มีความหมายสำคัญตรงนี้ คือทำให้เกิดสนใจทางศาสนามากขึ้น มารดาบิดาบางท่าน ถึงกับเข้าถือศีลอุโบสถทุกวันธรรมสวนะในวัดที่ลูกชายของตนบวชจำพรรษาอยู่ บอกว่าถืออุโบสถเป็นเพื่อนลูก....สาธุ....น่าชื่นใจจริง ๆ........

เรารู้กันดีในวงพุทธศาสนิกชนว่า การบวชเป็นพระ เป็นการสลัดสละละวางกิจของฆราวาส เป็นพระจะทำตัวให้เหมือนชาวบ้าน ก็ไม่ใช่พระ ฉะนั้น หน้าที่ของพระ ก็คือพยายามที่จะไม่ยุ่งกับเรื่องของฆราวาส เลิกเกาะเกี่ยวทางโลกีย์วิสัยได้มากเท่าใด ก็เป็นความบริสุทธิ์สะอาดมากเท่านั้น และถือว่าเป็นบุญบารมี...........หน้าที่ของโยมเท่าที่ถวายปัจจัยต่าง ๆ แก่พระ ก็เพื่อที่จะตัดความวิตกกังวลในการครองชีพของท่าน เพื่อให้ท่านมีเวลาศึกษาอบรมธรรมวินัย และปฏิบัติกิจของสมณะให้

เต็มที่ ฉะนั้น คำว่า "โยม" ที่พระเรียก จึงมีความสำคัญในฐานะเกื้อกูลความประพฤติพรหมจรรย์ด้วยอาการดังนี้

การไปมาหาสู่พระ เป็นกิจจำเป็นที่ญาติโยมจะละเลยไม่ได้ ส่วนมากญาติโยมพระบวชใหม่ ก็ผูกใฝ่กันอยู่แล้ว ทั้งนี้ก็ด้วยอำนาจความรัก ความห่วงใยในบุตรหลานของตน แต่มีบางท่าน ที่เอาใจใส่เยี่ยมเยือนจนกลายเป็นการทำลายพระไป ฉะนั้น จึงใคร่จะให้ข้อคิดเรื่องเยี่ยมพระไว้ ณ ที่นี้

ก่อนอื่นจะต้องสำนึกไว้เสมอว่า พระมีภาวะและระดับแห่งความรู้สึกผิดจากชาวบ้าน โดยเฉพาะความสงบทางใจ เป็นจุดประสงค์ของการสละบ้านเรือนมาบวช เมื่อสำนึกไว้เสมอเช่นนี้แล้ว จะได้ระวังสังวรตัวและปากคำ ยามเมื่อเข้ามาเยี่ยมเยือนพระ โดยไม่นำเรื่องราวภายนอกมาให้พระฟัง อันจะเป็นทางให้เกิดฟุ้งซ่านกังวล บางคนคุยไม่เลือกเรื่อง พอกลับบ้านแล้ว พระอยู่ทาง

นี่ก็เลยจำวัดไม่หลับ สวดมนต์ภาวนาไม่ได้ คิดถึงคนนั้นคนนี้ ทรัพย์สิน ตำแหน่งการงาน........สารพัดจะคิด แต่ละเรื่องที่คิดได้จากโยมเขาเล่าถวายทั้งนั้น และไม่ได้คิดอย่างพระสักนิดเดียว........ขอบรรดาคุณโยม อย่าให้การเยี่ยม กลายเป็นสื่อชักนำข้าศึกอันตรายมาทำลายพระของตนเลย ถ้าเป็นไปได้ ก็ควรจะเยี่ยมให้เป็นมื้อเป็นคราว อย่าพร่ำเพรื่อนัก ให้โอกาสพระได้ทำกิจของสมณะให้มาก ๆ ยิ่งคนที่เคยมีความผูกพันธ์ต่อกันมาอย่างลึกซึ้ง พอเห็นหน้าเท่ากับเห็นทุกสิ่ง อย่างนี้ก็ควรจะสังวรตนเป็นพิเศษ

อีกประการหนึ่ง เพื่อนต่างเพศ ในสมัยที่แฟชั่นอาภรณ์ของสตรี เป็นภัยแม้กระทั่งฆราวาสด้วยกัน ก็ไม่ควรอย่างยิ่ง ที่จะแต่งมาเยี่ยมพระที่ตนรักและบูชา ใครจะว่าขวัญอ่อนช่างเถอะ ! แต่มันก็เป็นอันตรายร้ายแรงจริง ๆ จะเล่าความจริงให้ฟัง หลวงพ่อเวียง อายุ ๗๐ กว่าแล้ว อยู่วัดต่างจังหวัด มีชื่อเสียงทางนั้งทางในและ

น้ำมนต์เสน่ห์ ฝรั่งเคยทดลองท่าน ไปถามว่า ขณะนั้น ลูกเมียของเขาที่อเมริกากำลังทำอะไร หลวงพ่อท่านก็ดู และบอกเขาไป ต่อมาฝรั่งคนนี้ก็ถามภรรยาของตนไปว่า วันนั้น....เวลานั้น........กำลังทำอะไรอยู่ที่ไหน.......เมื่อได้รับ คำตอบเท่านั้น ก็เลยยอมรับนับถือหลวงพ่อเวียง เพราะ มันตรงกันกับที่ท่านทายไว้ หลวงพ่อเวียงก็เลยดังใหญ่ เขาว่ากันอย่างนี้ เมื่อมากรุงเทพ ฯพักอยู่ยังวัดวัดหนึ่ง คน กรุงเทพ ฯ รู้เข้าก็พากันไปหา โดยเฉพาะพวกผู้หญิง ที่ยังไม่แก่......แต่เหงาและว้าเหว่ ต้องการเสน่ห์จากหลวงพ่อ บางคนก็เข้าไปหาจนใกล้ชิด กึ่ม ๆ เงย ๆ อย่างน่า เสียวไส้ จนครั้งหนึ่ง พระบวชใหม่เห็นท่านว่างจากแขก ก็เข้าไปเรียนถามท่านตรง ๆ ว่า ขณะที่แขกสวย ๆ สาว ๆ ซึ่งนุ่งและสวมชะเวิกชะวากเข้ามาลับ ๆ ล่อ ๆ อยู่ใกล้ ๆ น่ะ ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง........ท่านก็เล่า........ มันซู่ซ่าขึ้นมาจาก ปลายเท้า และลุกลามสูงขึ้น ๆ ส่วนข้างบน ก็วูบวาบ จากศีรษะลงมา แล้วก็เกิดอารมณ์หวั่นไหว ตามวิสัย

ของปุถุชนธรรมดาสามัญที่ยังเป็นนักกีฬา **เตะปีบ** จนสุดที่จะข่มใจได้ไหว เพราะพระก็ไม่ได้ทำด้วยอิฐด้วยปูนนี่

จากเรื่องนี้ ประกันได้ว่า ผู้หญิงที่ไปหาหลวงพ่อล้วนแต่ต้องการศิริมงคลทั้งนั้น ไม่มีใครคิดว่า จะไปยั่วท่านหรอก อายุ ๗๐ แล้วจะยั่วไปทำศพรึ ?........แต่แฟชั่นของธิดามารที่เจ้าหล่อนแต่งไปน่ะสิ! มันเข้าไปทำลายตบะในหัวใจท่านเสียแหลกละเอียดแล้ว ท่านจะเอามงคลไปให้ใครได้ แม้แต่ตัวท่านเองก็ไม่รอดจัญไรเสียแล้ว

ถ้าท่านต้องการมงคล ก็จงทำตัวให้เป็นมงคล การเยี่ยมพระ หากไม่ระวังจะกลายเป็น "ไปยั่วพระ" อย่าให้พระของท่านเป็นอย่างหลวงพ่อเวียงเลย ขอเสียเถอะแม่คุณ........

ลงชื่อ หลวงตา

๒๐ ก.ค. ๒๕๑๓

หมายเหตุ. เขียนขึ้นเพื่อเตือนใจพระใหม่ และญาติโยม เพราะมีหน้าที่สอนธรรมวินัยพระใหม่ จากหนังสือจุลสารปริยัติ ประจำสำนักเรียน (2513) เลิกล้มไปแล้ว

พ.

จ้อยพ่อพระ

ปัญหาของการบวช ที่แก้ไม่ตก ได้กลายเป็นตะกอนค้างใจหลวงตาอยู่หลายอย่าง ในฐานะที่ท่านเป็นนักบวช และบวชมาจนยางผ้าเหลือง ถ้ามันมีก็คงจะซึมเข้าไปจับกระดูกแล้ว จึงย่อมเป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะมีอคติ และพยายามที่จะให้ใคร ๆ นิยมการบวช แต่จะก้มหน้าก้มตาปลูกความสนใจของคน ด้วยการบอกแต่ว่า "ได้บุญ" ตะบึงไป ก็ให้อายเด็กสมัยใหม่ยากที่จะให้คนสมัยนี้ลงความเห็นด้วย ไม่ใช่เพราะคนทุกวันนี้ดื้อด้าน พระโปรดยากก็หาไม่ แต่อาจจะเป็นเพราะเขามีการศึกษา รักเหตุผลขึ้น สิ่งใดที่เขายังไม่ลงความเห็นด้วยอย่างจริงใจ เขาก็ยังไม่ยอมวางศรัทธาลงไป มันเป็นสิ่งถูกต้องแล้ว ที่คนทุกวันนี้ รู้สึกต่อการบวชเช่นนี้ สิ่งใดที่มองหาประโยชน์ของมันยังไม่เห็นได้ชัด ถึงทำไป ผลก็เกิดน้อย ประโยชน์

ของการบวช ที่ชัดนั้น เขามักจะเห็นกันว่า ไม่ใช่อยู่ที่ผู้บวช แต่ไปอยู่ที่เจ๊กขายผ้าไตร เครื่องบวช หมอทำขวัญ ยี่เก กลองยาว แล้วก็คนขี้เมา....ฯ ใครเล่าจะค้าน แม้กระทั่งหลวงตาเอง ที่คลั่งเหตุผล รักความจริงจนใคร ๆ เขาพากันเลิกนับถือกันเยอะแล้ว ก็ยังพูดไม่ออกในเรื่องนี้

ประโยชน์ หรืออานิสงส์ของการบรรพชาอุปสมบท พูดอย่างคนพื้น ๆ อย่างเรา ๆ ก็ว่าผลของการบวช ที่บวช ๆ กันหรือพิธีแปลงเปลี่ยนลูกชาวบ้านให้เป็นพระเป็นเณรนี่แหละ หลวงตาพรรณนาได้อย่างขึ้นใจ เพราะจำมาจากตำราของท่านผู้รู้ท่านหนึ่ง โดยสรุปจากความเพ้อเจ้อที่พรรณนากันแบบยิ่งฟ้าเกินดิน ลงด้วยหลักสามประการ คือได้แก่ตน หมายถึงผู้บวชเอง, ได้แก่สัมพันธชน คนที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่ มีมารดาบิดาเป็นต้น, และได้แก่พระศาสนา,

เฉพาะคำว่า "บวช" ท่านขยายความที่จำมาจากตำรา ซึ่งแปลว่า "ไปอย่างทั่วถึง" หรือ "เว้นอย่าง

สิ้นเชิง" ไป....หมายถึงว่า มุ่งไปจากความกังวล ไปจากหลุมบ่อแห่งความทุกข์ คือโลกียวิสัย แม้จะไปจริง ๆ ยังไม่ได้ ยังไม่ถึง ผู้บวชก็จะต้องตั้งเป้าหมายในการประพฤติปฏิบัติไว้เสมอ ไม่โอนเอน หรือยอมให้ความกังวลห่วงใยในเรื่องการครองเรือนจูงออกจากทางของนักบวชไปสู่อำนาจของมัน....ส่วนเว้น ก็หมายถึงว่า เว้นจากความเป็นฆราวาส ปกติของฆราวาส ย่อมจะหมกมุ่นอยู่กับการสะสมทรัพย์สมบัติ เกียรติยศชื่อเสียง ไมตรีความกว้างขวางของสังคม ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับคนมาก ๆ และถือว่าหากสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยสิ่งหรือภาระเหล่านี้ ก็เป็นผู้เจริญตามวิสัยของฆราวาส แต่ความนิยมหรือความมุ่งหมายในชีวิตฆราวาสดังนี้ กลับเป็นอุปสรรคต่อการประพฤติพรหมจรรย์ หรือเครื่องขัดขวางปฏิปทาของนักบวช พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ฆราวาสเป็นที่มาของธุลีละออง ไม่เหมาะที่จะเป็นพื้นฐานของการประพฤติพรหมจรรย์ การบวชเป็นทางที่โปร่งโล่ง ซึ่งก็หมายความว่า โปร่งโล่ง เพราะการสละและสลัด สละหมาย

ถึงการปล่อยวาง จิตจะต้องวางเฉย ไม่วอกแวกกังวล ยอมถูกจูงง่าย ๆ, ควบคุมอารมณ์อยู่เสมอนั่นเอง ส่วนสลัด เป็นกิริยาที่สูงกว่าสละ การสละนั้น แม้จะวางเฉยได้ ปล่อยได้ และสิ่งที่วางที่ปล่อยบางอย่างมันก็มียางเหนียวคอยฉาบให้ยังติดตัง การสละอย่างเดียว จึงยังไม่เป็นช่องทางให้ธุลีละอองทางจิตหมดไปได้ ยังใจให้หยุดกำเริบได้ ส่วนการสลัดนั้น เป็นกิริยาที่รุนแรง เช่นไก่สลัดขน คนสลัดผ้า อะไร ๆ ที่ติดอยู่ ถ้าไม่แน่นจนเกินไปแล้ว มันก็หลุดกระเด็นพ้นไปหมด นี่คือ ความหมาย และการปฏิบัติเพื่อถึงความหมายของคำว่า **"เว้นอย่างสิ้นเชิง"**

ความหมายของการบวชดั้งเดิม มีอยู่เช่นนี้ ซึ่งผู้บวชและผู้อุปถัมภ์การบวช น่าจะได้ทราบกันให้แน่นอนก่อนที่จะปักใจลงไป ถึงแม้จะไม่คิดบวช สละ สลัดกันอย่างตลอดกาลก็ตาม ส่วนมากทุกวันนี้ ก็บวชเพียงรักษาประเพณี ชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น หลวงตาเคยพูดถึงเรื่องนี้ต่อหน้าพ่อนาค ที่หมอบพังอยู่ตรงหน้าบ่อย ๆ ว่าการบวชทุกวันนี้ ผิดกว่าคนแต่ก่อน ที่เป็นต้นบัญญัติ

ของการบวชจริงๆ คือเขาบวชเพราะระอาชีวิตฆราวาส เอียนโลก เห็นภัยในวัฏฏสงสาร ในสังขาร ถึงกับมีคำว่า "หัวหงอกออกบวช" จึงเมื่อบวชแล้วก็หมายความว่าไม่คิดจะหวนกลับไปสู่บ่วงโลกอีก เหตุเพราะเข็ดขยาดจริงๆ แต่ทุกวันนี้ ส่วนมากที่สุด มักจะกะวันสึกเสียตั้งแต่ยังไม่ทันห่มผ้าเหลือง จึงน่าที่จะใช้ศัพท์ว่า **"บวชเป็นกระสัยยา"** ครั้งหนึ่ง หมอทำขวัญคนหนึ่งพึ่งหลวงตาเทศน์แล้ว บาดหูเต็มที่ เล่นงานเอาซึ่งๆ หน้าว่าท่านจะเทศน์ให้เขามีศรัทธา หรือจะให้เขาเลิกบวชกันแน่ หลวงตาหัวเราะ แต่ไม่ใช่หัวเราะแสดงความเสียใจหรอก

แม้จะเป็นการบวชชั่วคราว หรือบวชเป็นกระสัยยาตามที่พูดประชดประชันชาวบ้านเขา แต่หลวงตาก็ยังไม่คิดว่า มันจะเป็นสิ่งที่ไร้ผล หากผู้บวชควบคุมตัวเองให้อยู่ในระบอบของสิกขาวินัย หรือมุ่งปล่อยวาง สละสลัดกันจริงๆ และยิ่งดูเหมือนว่าควรจะต้องเป็นเช่นนั้น เพราะเมื่อสำนึกว่าตนมีเวลาน้อย - ก็น่าจะได้ทำเวลาอันน้อยนี้ ให้เต็มไปด้วยสาระ ส่วนเรื่องนอกทาง และสิ่ง

ชักจูงใจให้ลืมภาวะของสมณะเพศแล้ว ควรงดเว้นการเกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด มุ่งหน้าทำกิจของสมณะให้สมบูรณ์อย่างนี้ ความน้อยของเวลาก็จะมีคุณค่า เข้มข้นไปด้วยผลาอานิสงส์ ดีกว่า **"มากขี้ควายหลายขี้ช้าง"** ยิ่งบวชนานสันดานยิ่งแย่

ผู้บวชเวลาน้อย จะทำตนอย่างนี้ได้ มันก็ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วัดไหน สำนักไหน ที่ทางพระเจ้าพระสงฆ์ยังตระหนักอยู่ในสมณะสำนึก รักษาขนบธรรมเนียมกิจวัตรไว้ เช่นสวดมนต์ไหว้พระ ศึกษาธรรมวินัย.... อย่างเคร่งครัด ก็ย่อมจะมีส่วนช่วยโน้มอัธยาศัยผู้บวชใหม่ให้คล้อยตาม และเกิดสมณะสำนึกได้ไม่ยาก วัดหรือสำนักที่มีความหมายดังนี้ จัดได้ว่าเป็นดุจบ่อทองคำ ที่จะช่วยให้ผู้เข้ามาชุบตัว กลายเป็นพระสังฆ์ (ทอง) ได้ แต่จะมีสักกี่วัดหนอ ?

อีกอย่างหนึ่ง ญาติโยมของผู้บวชใหม่ ก็มีส่วนสำคัญ หลวงตาเคยเขียนเป็นบทความเตือนพวกภิกษุและญาติโยมของท่านไว้ ในเรื่อง "เยี่ยมพระ" เป็นคำเตือน เพื่อให้ญาติโยมสังวรไว้, ในยามเข้ามาเยี่ยมพระ

ลูกพระหลาน และเคยนำออกเทศน์อบรมนาคเสมอ แต่ให้ความคิดเจ้าภาพที่จะเป็นอุปฐากต่อไป จะได้ไม่เข้าไป "ปลุก" ความเป็นฆราวาส ไม่ว่าจะปลุกโดยการพูดการคุย หรือการแต่งเนื้อแต่งตัว แฟชั่น ที่เน้นให้นึกถึงเรื่องเพศจงใจให้นึกในเพศ อย่างที่สตรีนิยมแต่งกันทุกวันนี้ เพราะการประพฤติ "พรหมจรรย์" จะต้องเป็นผู้พ้นจากความสำนึกในเรื่องเพศ พรหม ไม่มีเพศ ศิษย์คนหนึ่งบวชแล้วมาอยู่กับหลวงตา บ่นเป็นเชิงต่อว่าว่า "หลวงตาเทศน์เสียไม่มีใครมาเยี่ยมผมเลย" ออกจะสงสารเธออยู่ไม่น้อย ก็ได้แต่ปลอบว่า ดีแล้ว ปลอดภัย จะได้มีเวลา

อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริง ที่ประพฤติปฏิบัติกันอยู่ในหมู่ชาวพุทธ การบวชทุกวันนี้ ก็เป็นสักแต่ว่าเพียงกิริยาบุญเท่านั้น มิได้สละเรือน หรือพันธะทางโลกกันด้วยความรู้สึกเบื่อหรือเข็ดขยาดจริง ๆ หากเป็นไปตามความหมายดั้งเดิมแล้ว ผู้บวชก็คงจะมีฉันทะในอันที่จะอบรมบ่มอัธยาศัย ให้เป็นดุจผลไม้ที่สุกคาต้นหล่นลงด้วยสิ้นยาง ย่อมจะมีรสอร่อย หวานสนิทจริง ๆ

ส่วนเราทุกวันนี้ เป็นเสมือนผลไม ที่ถูกบ่มด้วยแก๊ส ดูภายนอกมันก็สุกดีน่ากิน แต่พอลิ้มรสแล้วจึงรู้สึกว่าถูกลวง เพราะมันยังคงเปรี้ยวและฝาดอยู่เช่นเดิม

นิทานของพระอาจารย์มหาบัว เล่าไว้น่าคิด ว่า พระป่าองค์หนึ่ง เก็บเด็กทารกได้ นำไปเลี้ยงไว้ในป่า เด็กนั้นก็เจริญวัยขึ้น โดยไม่เคยเห็นคน นอกจากหลวงตา องค์เดียว อายุมากพอจะบวชเป็นสามเณรได้ หลวงตา ก็จัดการบวชให้ อยู่ต่อมา มีธุระจำต้องเข้าไปในเมือง จะทิ้งสามเณรไว้ตามลำพังก็ห่วง จึงจำต้องพาเณรเข้า เมืองด้วย พอผ่านมาในเมือง เณรก็ตื่นเต้น ปรากฏ ว่าหลวงตาเข้าไปสู่บ้านบ้านหนึ่ง ด้วยกิจนิมนต์ ผู้คน ก็มาก เณรก็แปลกใจ เห็นคนแปลก ๆ แต่ไม่รู้จัก ที่ สนใจเป็นพิเศษก็คือ บางคนเขายิ้มให้ ผิวพรรณเปล่ง ปลั่ง ผมเผ้าสลวย ร่างอวบอัด มองแล้วเกิดอารมณ์ ประหลาดอย่างไม่เคยมี ค่าที่ไม่รู้จัก จึงกระซิบถามหลวงตา อาจารย์ว่า **"นั่นตัวอะไร ?"** หลวงตารู้ทันที พ่อเณร น้อยของท่านสนใจสีกาสาว ๆ เข้าแล้ว ก็บอกเป็นเชิงให้

เณรกลัวว่า **นั่นแหละพ่อเณรระวังตัวให้ดีเถอะ เสือละอย่าเข้าใกล้นา**....เณรพอรู้ว่า เสือที่เขาเล่าลือกันว่าดุร้ายก็เลยระวังตัว ตามคำอาจารย์บอก....แต่ถึงกระนั้น ก็อดเหลือบตามองสิ่งที่น่ากลัวนั้นไม่ได้ เสร็จงานอาจารย์ก็พาพ่อเณรกลับป่า แต่หลวงตาจับอาการผิดปกติของเณรน้อยได้ แต่ก่อนมาเคยร่าเริงแจ่มใส เดี๋ยวนี้ นับแต่กลับจากเมืองมาแล้ว เณรเริ่มมีอาการเหม่อลอย ชอบมองไปทางในเมืองเสมอ ๆ หลวงตาจึงถามว่า "พ่อเณรเป็นอะไร ?" เณรน้อยตอบด้วยเสียงเศร้า ๆ ว่า "ผมคิดถึงเสือครับ หลวงตา"

นี่คือผลของการบ่มใจด้วยคำบอกเล่าของผู้อื่น มีผลเสมือนมะม่วงถูกบ่มด้วยแก๊ส....

ประโยชน์อีกสายหนึ่ง คือผลดีที่จะสะท้อนถึงผู้ให้กำเนิด และวงศาคณาญาติ ตามที่ได้ยินได้ฟังมาอย่างจำเจ ก็คือคำพังเพยของคนมีลูก ว่า "**มีลูกหญิงหวังจะให้สืบสาย มีลูกชายหวังจะให้สืบศาสนา**" และความปรารถนาของพ่อแม่ที่จะได้อุ้มผ้าไตร สะพายบาตรของ

ลูกชาย เขาว่าอย่างนี้ ชวนให้คิดว่า ความชื่นใจอย่างสูงสุดของคนมีลูกชายอยู่ตรงนี้เองละหรือ ? อาจจะเป็นเพราะถ้อยคำเหล่านี้กระมัง ที่ทำให้เกิดความคิดต่อ ๆ มาว่า "การบวชเป็นการทดแทน ใช้หนี้บุญคุณพ่อแม่ได้" หลวงตาใจหาย เมื่อคำนึงถึงผลซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในความคิดนึกของบรรดาลูกผู้ชาย ที่ยึดถือคำพูดเหล่านี้อย่างจริงจัง เมื่อบวชแล้ว ก็สำคัญตัวว่าอิสระ พ้นจากความผูกพัน หนี้ชีวิตที่พ่อแม่เคยมีอยู่ก็หายกัน นับแต่นี้ไปก็ไม่จำต้องเกื้อกูลกตัญญูอะไรกันอีก เหมือนลูกหนี้เป็นอิสระต่อเจ้าหนี้ การที่หลวงตาวิตกแบบฟุ้งซ่านไม่เข้าท่านี้ ก็เพราะเคยได้ยินคำโฆษณาค้าธรรมะ ว่าใครสร้างพระธรรมเจ็ดคัมภีร์ถวายวัดแล้วจะได้ชื่อว่าแทนคุณพ่อแม่ได้........ลูกบางลูก ทั้ง ๆ ที่บวชได้ และประเพณีไม่ยอมให้บวช ก็เลยซื้อหนังสือดังว่าไปถวายวัดแล้วก็สบายใจ อิ่มใจว่าฉันทดทนใช้หนี้พระคุณพ่อแม่ได้แล้ว นับแต่นี้ไปก็ไม่ต้องเกี่ยวข้องอะไรกันอีก การคิดและทำอย่างนี้ หารู้สึกตัวไม่ว่า กำลังตีราคาพ่อแม่

ของตัว เพียง ๗๐–๘๐ บาท เพราะหนังสือที่ว่า ราคามันประมาณเท่านั้น........

การบวชลูก ช่วยให้พ่อแม่ได้เป็นญาติกับพระศาสนา นี่ก็ได้ยินกล่าวกันบ่อย คงจะสืบเนื่องมาจากตำนานพระเจ้าอโศก ที่กล่าวไว้ว่าทรงศรัทธาต่อพระศาสนาอย่างยิ่ง ก่อเจดีย์เป็นพุทธบูชา ถึงแปดหมื่นสี่พันองค์ เท่าจำนวนพระธรรมขันธ์....ทรงปลาบปลื้มหนักหนา มีพระราชปุจฉาต่อพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ ว่าทำบุญถึงเพียงนี้แล้ว ได้ชื่อว่าเป็นญาติกับพระศาสนาหรือยัง ได้รับคำตอบว่ายังจะเป็นได้ก็ต่อเมื่อได้บวชตน บวชบุตรธิดา ข้าทาสบริวาร ฯ พระเจ้าอโศก จึงจัดการบวชพระมหินทกุมาร พระราชโอรสเป็นพระภิกษุ และพระนางสังฆมิตตา พระราชธิดาเป็นภิกษุณี เข้าใจว่า ตำนานตอนนี้เองที่กลายมาเป็นความเชื่อของคนชั้นหลัง ว่าบวชลูกหลานแล้วจะได้เป็นญาติกับพระศาสนา

คิดดูก็สมจริง เพราะวิสัยญาติ ย่อมจะสอดส่องเผ้าเกื้อกูลแก่กันเป็นปกติ ลูกที่จะช่วยให้พ่อแม่เป็นญาติ

กับพระศาสนา ก็หมายความว่าอำนาจความรัก ความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อลูกของต้น จะคอยชักจูงโน้มน้าวอารมณ์จิตใจให้พ่อแม่ฝักใฝ่ ในกิจที่ลูกกำลังประพฤติปฏิบัติอยู่ ซึ่งมีส่วนเท่ากับได้ร่วมมือประพฤติพรหมจรรย์กับลูกด้วย เป็นหนทางที่จะช่วยให้คุ้นเคยสนิทสนมกับพระเจ้าพระสงฆ์และกิจการของพระศาสนายิ่งขึ้น........

มีอยู่อีกประโยคหนึ่ง ที่หลวงตาพยายามคิดหาเหตุผลอย่างไร ๆ ก็ไม่เกิดความพอใจสักที นั่นคือคติที่ว่า........ "การบวช เท่ากับเป็นการปิดประตูนรกให้พ่อแม่" จนกระทั่ง ไปเจอเอานายจ้อยนักเต้นกลองยาวเข้าที่วัดโพธิ์......

กิริยาอาการของนายจ้อย ที่กราบหลวงตา แบบเบญจางคประดิษฐ์ และนั่งพับเพียบเรียบร้อย มีผ้าขาวม้าสะพายเฉียง พูดคำยกมือพนมที......จนหลวงตาทนไม่ไหวต้องหัวเราะออกมา ด้วยคิดว่านายจ้อยล้อเลียนท่าน

"เดี๋ยวนี้ เขาไม่เหมือนก่อนแล้วละท่าน" แม่ฟูซึ่งนั่งสนทนาอยู่ด้วยเอ่ยขึ้น นายจ้อยยิ้มแหย

"ทำไม เลิกดื่มเหล้า หันไปสูบกัญชาหรือไง ?" หลวงตาล้อ

"ท่าทางผม เหมือนคนสูบกัญชาหรือขอรับ ?" นายจ้อยถามพร้อมกับยกมือพนม

"ฮื่อ ! มันคล้ายกันมากจริง ๆ" หลวงตารับรอง

"เดี๋ยวนี้ ผมเป็นพ่อพระแล้วนะขอรับ" นายจ้อยกล่าวต่อ "แต่ก่อนจะเมามายพิเรนวิตถารอย่างไร ก็ไม่มีใครว่า เพราะผมเป็นเพียงพ่อคน แต่เดี๋ยวนี้ เลื่อนฐานะเป็นพ่อพระแล้ว ทำยังงั้นก็ออกจะน่าเกลียด......"

นายจ้อย ที่หลวงตาเคยรู้จักมา เป็นคนมีอารมณ์สนุกอย่างพุ่มเพื่อย เมาแล้วทำอะไรได้แปลก ๆ โดยเฉพาะออกท่าโขน ท่ายักษ์ ท่าลิง เด็ก ๆ ชอบตาจ้อยมาก แต่บัดนี้ ไม่เหลือร่องรอยความเหลวไหลเลย ถ้อยคำที่พูดออกมา ก็มีสาระน่าฟัง คมคายน่าคิด จนหลวงตาต้องหยุดล้อ ซักถามสนทนากันอย่างเป็นงานเป็นการ เพราะอยากทราบว่าอะไรมาเปลี่ยนนายจ้อยไปเป็นคนละคนอย่างนี้

แม่ฟู แม่ไข่ ตาพริ้ง ลุงพลอย......ช่วยกันเล่าถึงสาเหตุนั้น เมื่อผสมผสานกันก็ได้ความว่า

เมื่อจวนจะสิ้นเดือนสี่ ตาจ้อยเป็นเจ้าภาพจัดการบวชลูกชายคนโต คือพระจันทร์ วันนั้นตาจ้อยเมาฉลองนาคลูกชาย ด้วยท่ายักษ์ท่าลิงเต็มที่......พอย่างเข้าเดือนห้า ก็มีนาครายอื่นบวชที่วัดโพธิ์นี้อีก เป็นโอกาสทองของตาจ้อยตามเคยที่จะได้เต้นกลองยาวโชว์เด็ก ๆ ขณะที่ขบวนกลองยาวแห่นาคมาถึงวัด นอกจากเสียงกลองยาวแล้ว ยังมีเสียงเฮ ๆ ของเด็ก ๆ อีก จนพระจันทร์ซึ่งบวชใหม่ อยู่กุฏิใกล้ทางเดินทนไม่ได้จึงชะโงกหน้าต่างกุฏิมองไป เห็นหะนุมานพ่อกำลังจะหาวเป็นดาวเป็นเดือนอยู่กลางฝูงเด็ก.....พระจันทร์เผลอตัวก็เลยตะโกนออกไปสุดเสียง......

"เอ๊ะ ! นั่นโยมเขาทำยังไงของเขานะนั่นนะ ?"

นายจ้อยแหงนหน้าขึ้น เห็นพระลูกชายเต็มตา......เด็ก ๆ ก็พากันหยุดเฮ ตาจ้อยหลบหายไปจากกลุ่มคนใครคนหนึ่งไปพบแกนั่งซุ่มร้องไห้อยู่ที่มุมกำแพงโบสถ์ ถาม

ว่าเรื่องอะไรจึงมานั่งร้องไห้ พ่อพระจ้อยตอบด้วยเสียงสะอื้นว่า......

"กูอายลูกเหลือเกินว่ะ !"......

หลวงตาฟังเรื่องราวของนายจ้อย แล้วก็ยกมือ สาธุ! รำพึงอยู่ในใจว่า

"พระจันทร์ ปิดประตูนรกให้ตาจ้อยได้แล้ว......ขอให้ลั่นดาลให้แข็งแรงด้วย พ่อคุณ !"

๓ เมษายน ๒๕๑๕

ขวัญใจหลวงตา

มันเกิดขึ้นที่ปั๊ม "อู่ทอง" แต่จบลงที่ท้องถนนอันยาวเหยียด ผ่านป่าและทุ่งนา พุ่งเข้าตลาด และทะลุเลยเข้าไปสู่เนินเขา รถเก๋งคันหนึ่ง ผลสุดท้าย เด็กหญิงวัยรุ่นคนนั้นได้เข้ามาประทับอยู่ในหัวใจของพระแก่รูปนี้

เดือนเมษายน ไม่ว่าปีไหนมันก็ร้อนเหมือนกัน ยิ่งตะวันใกล้จะถึงฟ้าเข้าไปด้วยแล้วอย่างวันนี้ ก็ยิ่งทวีความร้อนมากขึ้น รถยนต์ชนิดต่าง ๆ ที่วิ่งผ่านถนนสายนี้มีมากพอดู เพราะเมืองนี้เป็นดินแดนธุรกิจ ที่มีความสำคัญไม่น้อย ในจำนวนรถยนต์ที่วิ่งขึ้นล่องอยู่ มีคันหนึ่งสีเขียวแก่ คนขับชื่อนายทิมแต่งกายสุภาพ กับผู้นั่งมาข้างหลังพระแก่รูปที่เป็นพระเอกในเรื่องนี้เพียงองค์เดียว รถวิ่งเข้าเทียบและหยุดสนิทที่ปั๊ม นายทิมเปิดประตูรถก้าวออกมา

พลางแหงนหน้าขึ้นมองระดับของดวงตะวันบนฟ้า แล้วก็ก้มลงมองโลหะกลม ๆ ที่ข้อมือข้างซ้าย มีสีหน้าวิตก

เมื่อพนักงานบริการจัดแจงเติมน้ำมัน และเช็ดฐกระจกหน้ารถให้แกรกสองแกรกตามสูตรของการเอาใจลูกค้าซึ่งปั๊มต่าง ๆ นิยมทำกันอยู่เสร็จแล้ว นายทิมก็ขึ้นประจำที่จับพวงมาลัย มือซ้ายบิดลูกกุญแจเท้ายันขยับก้ม ๆ เงย ๆ อยู่พักหนึ่งก็ส่ายหน้า

"ยิ่งจะรีบอยู่ ก็โกงเสียจนได้" นายทิมบ่น กึ่งเสนอเรียนให้พระแก่ที่นั่งมาทราบ พลางผลักประตูรถลงมาเปิดกระโปรงเครื่อง ทำการสำรวจตรวจตราเครื่องยนต์ พระแก่ยังคงมีสีหน้าปกติ ราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น มองไปทางหน้าต่างรถ เห็นเด็กขายของคนหนึ่งกระทายกระจาดขนมมาพลางส่งเสียงแจ้วเจ้อย เสนอสินค้าของตน ดูหน้าตาเบิกบานไม่มีแววเบื่อหน่ายในงาน ท่ามกลางเปลวแดดอย่างนี้เลย

"รถเป็นอะไร หนูช่วยไหมล่ะ ?" เด็กหญิงพูดกับนายทิม แล้วก็ยิ้มแป้น ยิ่งเห็นนายทิมสะบัดหน้า

อย่างหัวเสีย พร้อมกับบ่นงุ่มๆ ง่ำๆ ไม่เป็นภาษา เด็กหญิงก็ยิ่งหัวเราะหน้าเป็น

"ทำใจเย็น ๆ น่าลุง กินขนมหนูเสียก่อน เดี๋ยวค่อยแก้........"

พระแก่ในรถ จรดสายตาอยู่ที่เด็กหญิง ผู้ร่าเริงนั้นตลอดเวลา เมื่อเห็นเธอเหลือบมามอง ก็จึงร้องพูดออกไป

"อีหนู วันนี้ข้าไปไม่ทันเพลแน่ ข้าต้องเล่นข้าวต้มเองละ"

"เอาเลยหลวงตา" เด็กหญิงตอบพลางผละจากนายทิมตรงดิ่งเข้ามายืนที่ประตูรถ "หลวงตาจะกินอะไร เลือกเอาได้ตามใจ ข้าวต้มมี สาคูไส้หมูมี โอเลี้ยง, น้ำหวาน, ข้าวผัด, ก๋วยเตี๋ยว........"

พระแก่อมยิ้ม เพราะแต่ละอย่างที่เด็กหญิงจาระไนว่ามา ไม่มีสักอย่างในกระจาด นอกจากข้าวต้มผัดอย่างเดียว

ยิ้มของท่าน เด็กหญิงรู้ความหมาย จึงไขความออกมาอีกว่า

"จริง ๆ นาหลวงตา ถึงในกระจาดของหนูไม่มี ที่ตลาดโน่นมีทุกอย่าง หลวงตาจะกินอะไรบอกมาเลย" คำสุดท้ายทอดเสียงยานชวนให้ขบขัน......

"ท่าไปไม่ทันแน่ครับผม" เสียงนายทิมเอ่ย ชี้แจงให้ทราบความขัดข้อง พระแก่ก็ยังนั่งเฉย ราวกับไม่ได้ยินเสียงนายทิม ดวงตายังสาละวนสนใจกับเด็กหญิงคนนั้นอยู่

"หลวงตาจะไปไหนคะ ?" เด็กหญิงขายข้าวต้มถาม

"ข้าจะไปเทศน์ที่ในเมือง.......เอ็งขายได้วันละกี่บาทวะอีหนู ?"

"ไม่กี่สตางค์หรอกหลวงตา......แหมรถหลวงตานี่สวยจัง" พลางเอามือลูบคลำข้างรถไปมา

"หลวงตาอยู่วัดไหนนะ ?" เธอหันมาถามพระแก่อีก

"อยู่วัด.............." ออกชื่อวัดสำคัญวัดหนึ่งของเมืองไทย

"โอ้โฮ ! อยู่กรุงเทพ ฯ หลวงตานี่ท่าจะรวยเงินจังนะ ถึงได้มีรถนั่งสวย" เด็กหญิงพูดด้วยเสียงเหมือนละเมอ

"ข้าทำบุญมามากนี่ เอ็งอยากจะรวยไหมล่ะ ?"

"โธ่ ! หลวงตา ถามให้โง่ ไม่อยากรวยจะเกิดมาเป็นคนทำไม รวยเป็นคนจนเป็นหมา"

"ถ้าอยากรวย เองก็หมั่นทำบุญมาก ๆ ซิ อย่างวันนี้เองก็ต้องไม่เอาสตางค์ค่าข้าวต้มจากข้า"

"นั่นแน่ หลวงตานี่สำคัญ จะกินฟรี" พูดพลางหยิบข้าวต้มผัด ใส่จานกะละมังสังกะสี เรียงให้เรียบร้อยอย่างแคล่วคล่องว่องไว ใบหน้าเบิกบานแจ่มใส

วันนั้นพระแก่ ตกลงก็ต้องฉันเพล ด้วยข้าวต้มของเด็กหญิงคนนี้ เพราะรถยนต์มาแก้เสร็จจึงได้เอาเกือบเที่ยง ผู้ที่เดือดร้อนมากที่สุด ก็คือ นายทิม ทำงาน

พลางเหลือบสายตาสังเกตดูอารมณ์ของพระแก่อาจารย์ไปพลาง เห็นกำลังร่าเริงหลีหลอกับเด็กหญิงขายข้าวต้มอยู่ก็โล่งอก นึกขอบใจเด็กเล็ก ๆ คนนี้ เขาไม่แปลกใจในอารมณ์ยิ้มแย้มของท่านนี้เลย เพราะทราบดีว่า ท่านชอบเด็ก ๆ โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่ซน ๆ แก่น ๆ เด็กหญิงขายข้าวต้มคนนี้ ก็บังเอิญมีลักษณะต้องรสนิยมของท่านอยู่ด้วย นายทิมจึงแก้รถด้วยความสบายใจ

"เอ็งจะเอาข้าเท่าไรอีหนู ข้าจะไปละ!" พระแก่ถามเด็กหญิงหมายถึงราคาขนม

"หนูไม่เอา หนูให้หลวงตา" เด็กหญิงว่า พระแก่มองหน้าแล้วยิ้ม

"อยากรวยเหมือนข้าหรือวะ ?"

"ใช่หลวงตา หนูจนจังเลย คงจะเป็นเพราะหนูไม่เคยทำบุญนี่เองนะหลวงตา" เด็กว่าหน้าตาสดชื่น

"เออ ! เอ็งเป็นเด็กดี พระโปรดขึ้น จำไว้อีหนูเอ็งจะไม่ตกต่ำหรอก ข้าทายไว้"

"แต่กลับไปบ้านนี่ แม่ต้องดุหนูแน่ จะเชื่อหรือเปล่าก็ไม่รู้ ว่าหนูทำบุญกับหลวงตาวันนี้" เด็กหญิงพูดด้วยสีหน้าวิตก

"ไม่ดุซิวะ ! ทำบุญถูกดุได้หรือ" พระแก่ว่า...... แล้วชะโงกหน้าพูดข้ามไหล่ ให้นายทิมทราบอะไรบางอย่าง นายทิมหยิบธนบัตรใบละยี่สิบ ส่งให้เด็กหญิงสองใบ เด็กทำตาพองโต

"โอ้โฮเฮะ ! หลวงตากินของหนูไปสองกลีบเท่านั้น ทำไมให้หนูตั้งสี่สิบบาท ?"

"ข้าไม่ได้ให้ค่าขนมเอ็งหรอกอีหนู ข้าให้เพราะเอ็งเป็นเด็กดี......ข้าไปละนะ"

"จ้ะ ! หลวงตา" เด็กพนมมือด้วยหน้าตาเบิกบาน พอรถเคลื่อนจากที่ เด็กหญิงก็ตะโกนตามมาว่า

"หลวงตา ขอให้ได้กัณฑ์เทศน์เยอะ ๆ นะ......"

พระแก่นั่งมาด้วยใบหน้าอิ่มเอิบตลอดทาง

ทุกเที่ยวที่รถเก๋ง ของพระแก่ผ่านมาทางถนนสายนี้ ไม่เว้นเลยที่จะต้องแวะปั๊ม "อู่ทอง" ก็ไม่มีอะไรพิเศษ

เพียงแต่แวะคุยกับอีหนู เด็กหญิงคนนั้น และจะต้องมีของติดมาฝากทุกครั้งไป แต่ละชิ้นแต่ละอย่างมันแปลก พอที่จะทำให้เด็กหญิงโลดเต้น ด้วยความดีใจเสมอ พระแก่แสดงความชื่นใจอย่างออกนอกหน้า เมื่อเห็นเด็กหญิงลิงโลดตื่นเต้นกับของฝาก และยิ่งบ่อยครั้งเข้า เพื่อนเด็ก ๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน ก็เพิ่มจำนวนขึ้น จนพอรถจอดสนิทจะมีเด็ก ๆ รุมล้อมจนมองไม่เห็นรถ พลางส่งเสียงทักทายพระแก่ ราวกับเสียงนกชุมนุมกันร้องเพลง......หลวงตาหลวงตา......หลวงตา...ผู้ถูกเรียกหน้าบานด้วยความสุข ต้องควักของขวัญแจก บางเที่ยวถึงกับเกลี้ยงย่าม บางทีนายทิมต้องเรียนให้ทราบว่า ไม่มีเงินจะเติมน้ำมันรถ มีอยู่วันหนึ่งพระแก่จำได้แม่น ถึงคำเสนอจากเด็กหญิงเล็ก ๆ คนนี้

"หลวงตา ! เดี๋ยวนี้หนูใส่บาตรทุกวันแล้วนะหลวงตา......"

และแล้วเที่ยวนี้ก็มาถึง พอรถจอดสนิท กลุ่มเด็กหญิงก็ถึงเกือบจะพร้อมกัน ราวกะว่าเด็กหญิงเหล่านี้

นั่งเฝ้าต้นทางคอยการผ่านของพระแก่องค์นี้อยู่ทุกวัน และทุกชั่วโมงนาที แต่แปลกกว่าทุกคราว วันนี้เด็กหญิงกลุ่มนี้ไม่ส่งเสียงเอะอะเหมือนทุกครั้ง ทุกคนระมัดระวังกิริยา เฉพาะเด็กหญิงเจ้าของข้าวต้มผัด ที่พระแก่กินควีคนนั้น มีแผ่นกระดาษติดมือมาหนึ่งแผ่น เป็นแผ่นภาพถ่ายสอดสี เป็นภาพถ่ายพระเถระผู้มีวาสนารูปหนึ่ง ฉากหรือแบ็คกราวน์ภาพประกอบด้วยเครื่องสำแดงอิสริยยศ พอมาถึงที่ทุกคนที่มารวมกันอยู่ที่ประตูรถ ไม่ทักเสียงแซ่ดเหมือนแต่ก่อน มองหน้าท่านแล้วก็หันไปดูภาพ ที่เด็กหญิงคนนั้นกางหลาอยู่ แล้วก็หันไปดูหน้าพระแก่ เดี๋ยวก็กลับมาพิศภาพสลับกัน ในที่สุดเด็กหญิงคนนั้น ก็อุทานออกมาด้วยน้ำเสียงที่ตื่นตันและสงบเสงี่ยม

"ใช่แล้ว ใช่แน่ ๆ..."

แล้วทั้งกลุ่มก็ทรุดร่างลงนั่งพับเพียบ กับพื้นถนนซึ่งเต็มไปด้วยฝุ่น ก้มกราบมาทางพระแก่ เงียบงัน...... บางคนถึงกับน้ำตาไหล......

เที่ยวต่อมา รถเก๋งของพระแก่องค์นี้ แวะปั๊ม "อู่ทอง" ตามเคย แต่ทุกคนเปลี่ยนไป เงียบจนน่าใจหาย เด็กหญิงคนนั้นก็ยังอยู่พอรถพระแก่จอดสนิทก็เข้ามาหา ไม่วิ่งไม่ตะโกน ไม่ส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าวดังทุกคราว เข้ามาใกล้แล้วก็ก้มลงกราบกับพื้นฝุ่น ถ้อยคำสำเนียงที่ไถ่ถาม ก็เต็มไปด้วยความระมัดระวัง

พระแก่จากเด็กผู้นี้มา ไม่แช่มชื่นเหมือนครั้งก่อนเลย เห็นอะไรมันออกจะขวางหูขวางตาไปหมด แม้กระทั่งท้ายทอย ที่บางโปร่ง เพราะผมน้อยของนายทิม ก็ขาดศิลปะลงไปมาก ขณะที่รถบึ่งบ่ายหน้าเข้ากรุงเทพ ฯ พระแก่กล่าวขึ้นด้วยเสียงขัด ๆ

"มันอะไรกันวะทิม ใครเป็นต้นเรื่อง"

"เกล้ากระผมเองครับ กระผม" นายทิมตอบ

"คิดยังไง ?" ท่านกระทุ้งถาม

"เกล้ากระผมเห็นว่า มันออกจะรุ่มร่าม ไม่รู้จักที่สูงที่ต่ำ เด็กตลาดเหล่านี้มันทะลึ่งไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ก็เลย

บอกให้แกรู้ตัวกันว่า ไต้เท้าคือใคร ครั้งแรกมันไม่เชื่อ จนต้องไปเอารูปภาพมาเปรียบเทียบดู ไม่รู้แกไปเอามาจากไหน ?"

"อือม์....!" พระแก่อุทานด้วยเสียงไม่เป็นภาษา สีหน้าผิดเผือดลงไปราวกะคนอกหัก นิ่งไปชั่วครู่ ท่านจึงกล่าวออกมาว่า

"เอ็งคิดว่า ทำถูกแล้วหรือทิม ?"

"ขอรับกระผม คิดว่าควรต้องทำ...." นายทิมกราบเรียนด้วยเสียงเรียบ ๆ

"ข้าขอบใจเอ็งทิม.... แต่เอ็งไม่รู้หรอก ว่าข้าเบื่อการแสดงเต็มที ไม่เห็นมีอะไรจริงใจต่อกันเลยคนทุกวันนี้"

"อะไรนะครับ" นายทิมร้องถามอย่างเผลอตัว

พระแก่ไม่ตอบ เพราะคิดว่า กว่าจะพูดให้นายทิมรู้เรื่อง ก็เห็นจะเสียเวลานาน ชั่วความยาวไกลของถนนสายที่รถกำลังวิ่งอยู่นี้ นายทิมจะรู้ซึ้งถึงความรู้สึกของท่านหรือไม่ ก็ยังสงสัย

ที่ตำหนัก.........ในวัด........และงานต่าง ๆ ล้วนแต่ผู้มีเกียรติ คนชั้นนำของเมืองไทย ทั้งหญิงทั้งชายเป็นบุคคลชนิดที่ได้รับการกลั่นกรองจากแบบแผนของผู้เจริญแล้วทั้งสิ้น มันเป็นภาพที่จำเจ พระแก่มองคนต่าง ๆ เหล่านี้ เหมือนดูยี่เกละคร ชั่วชีวิตของท่านเห็นจะต้องดูละครอย่างนี้เรื่อยไปจนตาย

บางทีถ้าไม่อาภัพเกินไป อาจจะพบอย่างเด็กหญิงขายข้าวต้มคนนั้นสักรายก็ได้ หากเป็นไปได้แล้ว จะต้องตกลงกับเจ้าทิมเสียแต่เนิ่น ๆ

ยี่เกละครก็ดีสำหรับชมชั่วมื้อชั่วคราว หากจะต้องอยู่กับมันตลอดชีวิตแล้ว.....?....... "อันยศศักดิ์มิใช่เหล้าเมาแต่พอ ถูกเขายอเหมือนเขาเกาให้เราคัน" อ้อนึกออกแล้ว หากชีวิตต้องจมอยู่ในโรงละครตลอดชาติแล้วก็เท่ากับเกิดมาเกาขี้กลากเท่านั้นเอง.....

พระแก่คิด....!....

เด็กหญิงขายข้าวต้ม ที่ปั๊ม "อู่ทอง" ยังใส่บาตรอยู่ทุกวัน เมื่อเพื่อน ๆ เขาคล้องสร้อยห้อยพระกัน เด็ก

หญิงคนนี้ไม่มีสร้อย ไม่มีพระแขวนกับเขาหรอก แต่เธอชอบคุยกับใคร ๆ ด้วยเสียงดังฟังชัดว่า

"หนูห้อยสมเด็จ ฯ ไว้ในหัวใจตลอดเวลา"

ผู้ร้ายในเรื่องนี้ ก็คือ นายทิม....!....

พระเอก ก็คือ พระแก่รูปนั้น แต่ก็เป็นพระเอกที่อกหัก

ผู้ที่ฝันหวานไปชั่วชีวิต จะเป็นใครไปไม่ได้ เพราะมีอยู่สามคนนี้เท่านั้น บ้านนี้แกคงเป็นสาวเต็มตัวแล้ว....

หมายเหตุ : เรื่องนี้หลวงตาไม่ได้เป็นพระเอกหรอก แต่ดวงชักจะดี ชื่อจึงได้ไปพ้องกับพระเอกเข้าโดยอ๋อ....ดวง !....ดวงแท้ ๆ

๕ พฤษภาคม ๒๕๑๕

โลกมันกลมนะคุณ

๑

เติม ถือพวงมาลัยแท๊กซี่มานานปี ท้องถนน, ตรอก, ซอย บนเบาะแท๊กซี่ มีอุบัติเหตุเหลือที่เติมจะจดจำ บางเรื่องก็เศร้า บางเรื่องก็สนุก บางเรื่องก็ทำให้คิดว่า อาชีพของงานนี้ทำให้กลายเป็นคนกึ่งผี หรือผีครึ่งคนครึ่ง ชีวิตของเขาต้องเลาะอยู่ที่เขตกั้นปันแดนระหว่างโลกแห่งคนกับผี แต่ทุกเรื่องมันมาออกรสเอาเมื่อตอนมันผ่านพ้นไปแล้ว เหลือไว้แต่ละอองของเหตุการณ์ปลิวอยู่ในความจำ มันทำให้เติมกลายเป็นคนปลงตก เพราะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ มาจนไม่เห็นอะไรจะแปลก ถึงกับตื่นเต้นอีกต่อไป นอกจากผู้หญิงคนนี้

หล่อน กำลัง นั่ง เคียง คู่ อยู่กับ เขาใน เบาะ ตอน หน้า หล่อนก้าวขึ้นมานั่งเคียงเขา โดยไม่ได้ถามสนนราคาเหมือนผู้หญิงส่วนมาก ซึ่งชอบซ้ำแซะต่อรองเรื่องนี้

เสียก่อน หล่อนขึ้นที่บางพลัด พูดสั้น ๆ ว่า "ราชประสงค์" นั่นหมายถึงจุดหมายปลายทาง จากนั้นหล่อนก็นั่งเชิดหน้าคอระหง บุคคลิกของหล่อนทำให้เขาสำนึกตัวว่า ได้ตกเป็นทาสหล่อนไป ทั้ง ๆ ที่ความจริงเขาเป็นทาสให้สำหรับทุกคน ที่มีเงินมาจ่ายตามสนนราคาที่ได้ตกลงกัน แต่เขาก็ไม่นึกว่าตนจะต้องต่ำต้อยน้อยหน้าใครผิดกว่าผู้หญิงคนนี้

อาการปั้นปึ่ง ราวกับนางพระยาของหล่อนนั่นเอง ทำให้เติมนึกขำขันในการวางท่าของคน ในท้องถนนกรุงเทพ ฯ ละครโรงใหญ่ จนกระทั่งกระเดียดไปทางรู้สึกทุเรศหมั่นไส้ ทำให้ต้องเหลือบมองหล่อนบ่อย ๆ แล้วก็อยากจะตะโกนบอกหล่อนว่า

"โลกมันกลมนะคุณ !" เขาตะโกนจริง ๆ แหละแต่ก้องอยู่ในความทรงจำ.....

มันผ่านมาเมื่อไม่นานนี้เอง รถแท๊กซี่คันนี้

หญิงสาวสองคนในชุดกระโปรงสั้น มันเพราะใคร ๆ ก็สั้น สั้น! สั้น!! และสั้นเข้าไปขึ้นไปเหมือนกันหมด

ทั้งเมือง จึงกลายเป็นของไม่แปลก หากอีก ๗ วันข้างหน้า คนจะนุ่งผ้าเตี่ยวออกมาเดินถนน เมื่อได้ทำกันให้มาก ๆ ให้เหมือน ๆ กันไปเสีย ตำรวจก็คงไม่คิดว่าจะเป็นอนาจาร และยิ่งเป็นยามค่ำคืนอย่างนี้ด้วยแล้ว ความมืดมีส่วนที่จะลดความละอายในใจคนลงได้ ก็เลยไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทั้งสองคนมีกระเป๋าถือสำหรับสุภาพสตรี จากซอยกล้วยน้ำไท จุดหมายปลายทางพระประแดง ดินแดนแห่งซอยแห่งตรอก และโรงงานอุตสาหกรรมของคนไทยชั้นสอง

ในซอยนั้นลึกเข้าไปในพื้นสวน ต้นมะพร้าวสูง ๆ มีอยู่ทั่วไป ผิวถนนเป็นดินลูกรังที่ปรับใหม่ ๆ บ้านเรือนยังมีไม่กี่หลัง ขณะที่รถคลานเคลื่อนไปอย่างช้า ๆ ด้านซ้ายมีต้นมะพร้าว ๒–๓ ต้น ไม่มีบ้านมีเรือนเลย เขาจึงสะดุ้ง ไม่คิดว่าหล่อนจะบอก

"หยุด....ฉันจะลงตรงนี้แหละ"

การสนองความต้องการของผู้โดยสารเร็วเท่าไร ก็เป็นความเจริญเท่านั้น ฉะนั้นรถของเขาจึงหยุดตรงที่

หล่อนบัญชา คนหนึ่งก้าวออกมา เดินอ้อมหน้ารถมายืนอยู่ข้าง ๆ เขา ส่วนอีกคนหนึ่งไม่แสดงท่าว่าจะลง กลับชะโงกหน้าเข้ามาใกล้ จนพวงผมอันฟุ้งด้วยน้ำหอมเคลียแก้มของเขา มือข้างขวาของหล่อนข้ามจากพนักเข้ามาโอบกาย เขาแปลกใจคิดว่าเป็นโชคอยู่ไม่กี่วินาที หูได้ยินเสียงโลหะกระทบกันดังกริ๊ก และรู้สึกมีอะไรแข็ง ๆ หนัก ๆ จิ้มลงที่สีข้าง พร้อมกับพูดด้วยเสียงกระซิบ

"อยู่นิ่ง ๆ ถ้าไม่อยากเจ็บตัว....."

เขาตกใจ....มากกว่าตั้งใจจะขัดขืน และทำอะไรไปบ้างก็จำไม่ได้

"อย่าโง่ไปหน่อยเลย" คนที่ออกไปยืนข้างนอกกระซิบบอกด้วยเสียงปนหัวเราะ พลางชี้ให้เขาดูที่ต้นมะพร้าวข้างทาง เมื่อเขามองตาม เห็นไฟจากบุหรี่แดงวาบ ๆ สองสามจุด จึงแน่ใจว่าไม่มีอะไรจะฉลาดมากไปกว่าตามใจหล่อน และหล่อนก็ทำตามใจจริง ๆ ควักล้วง

ไปทุกซอกทุกหลืบในร่างกาย หล่อนทำราวกับเป็นมารดาของเขาก็ไม่ปาน

วันนั้นเขาหมดไป ๗๓ บาท บัตรประชาชนกับใบขับขี่ ซึ่งติดอยู่ในกระเป๋าหล่อนคืนให้ เมื่อเขาบอกถึงความเดือดร้อนถ้าขาดมัน ก็นับว่าหล่อนยังดีอยู่หรอก....

เติมรู้สึกดีว่า อาชีพแท๊กซี่นอกจากเสี่ยงกับภัยบนท้องถนนแล้ว ก็มีภัยจากความพาลของมนุษย์อีกร้อยเล่ห์พันเหลี่ยม และต้องเหน็ดเหนื่อยตรากตรำเพียงใด แต่ก็ยังสบายใจ ว่าไปแล้วก็ใช่ว่าแท็กซี่จะเป็นชนวนให้พบแต่ความชั่วร้ายของคนเท่านั้น บางสิ่งบางอย่างก็เป็นเสน่ห์ที่ผูกใจให้เขารักที่จะขับรถแท๊กซี่ก็มีอยู่ มันอาจจะเป็นเพราะส่วนดีแห่งพื้นนิสัยสันดานของเขาเองก็ได้ ที่ทำให้เขาพบกับคนดี ซึ่งเป็นเสมือนดวงไฟเจิดจ้าส่องให้เขามองเห็นความหวังอยู่เรื่อย ๆ ทำให้ไม่อิดหนาระอาใจหรือท้อแท้ สิ่งที่เป็นเสมือนเข็มวัดเปอร์เซ็นต์แห่งความชื่นใจดังกล่าวก็คือ มีคนชอบใช้รถเขา แม้มันจะเก่า

ล้าสมัยก็ไม่มีคนรังเกียจ คนที่เคยนั่งรถเขามาแล้วส่วนมากจะคิดถึงเขาอีก มีอยู่หลายรายที่มาจองเป็นเจ้าประจำ เขาเลือกไว้สามรายเท่านั้น ที่จัดหลีกเวลาได้ถูกสัดส่วน และเห็นอกเห็นใจเขาจริง ๆ คือทนายความคนหนึ่ง พระนักเทศก์รูปหนึ่ง และสุภาพสตรีคนหนึ่ง ดูเหมือนว่าจะเป็นโสเภณีชั้นสูง ทั้งสามรายนี้มีอะไรให้เติมมากกว่าเงิน ความรู้สึกนึกคิดที่มีความหมาย ซึ่งเงินไม่มีวันจะซื้อได้

ทนายความ บอกให้เติมรู้สำนึกว่า คนในสังคมจะต้องสัมพันธ์กัน ดุจฟันเฟืองเครื่องจักรกล ซึ่งคนในสังคมมีแหละช่วยกันกำหนดขึ้น และก็ช่วยกันยอมรับ, แต่มิได้หมายความว่าถูกต้อง, ความผิดถูกเป็นเรื่องของศีลธรรม, เรื่องบางอย่างเหมาะสมถูกต้องตามศีลธรรมแต่กฎหมายกลับมองข้ามไป บางเรื่องถูกต้องตามกฎหมายแต่โหดร้าย....ไร้ศีลสัตย์

พระนักเทศก์ อบอาบอารมณ์ของเขาให้ชุ่มอยู่แต่การให้อภัยไม่จองเวร เอาความดีลบล้างความชั่ว ทำตัว

ให้เป็นประโยชน์อยู่ทุกเวลา สัตรูอะไรจะมาน่ากลัวเท่ากับความชั่วเป็นไม่มี ความปลอดภัยสำหรับชีวิต ก็คือรู้จักหยุด รู้จักเว้น ยับยั้งหักห้ามตัวเองได้....

ส่วนโสเภณี สุภาพสตรีชั้นสูง มีวิธีปลุกหัวใจควายเปลี่ยวให้ บางทีก็สวมเขาให้ด้วย หล่อนเป็นเสมือนแหล่งรวมพลัง แห่งความทะเยอทะยาน ตรงกันข้ามกับที่เขาได้จากพระนักเทศก์ราวฟ้ากับดิน ทั้งสามรายดูเหมือนจะขัดกัน แต่มันก็ปรองดองผ่อนผันกันได้ในดวงใจของเติม ชีวิตเติมจึงเป็นเสมือนแท๊กซี่ ที่เป็นส่วนหนึ่งแห่งตัวเขา ปลอดภัยอยู่ได้เพราะไม่ผินกฎจราจร เมื่อวิ่งเร็วทันใจได้ ก็หยุดอย่างใจเป็น รถคันนี้จึงไม่เคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงตลอดมา เหมือนเขาไม่เคยอับจน เมื่อคราวเคยอับปาง....

เติม คิดอะไรต่ออะไรเพลินอยู่ครู่ใหญ่ เมื่อชายตาดูหล่อนตอนรถติดไฟแดง เพื่อให้แน่ใจและก็แน่ใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ว่าหล่อนนางพระยาคอระหงทรงงามผู้นี้

คือหนึ่งในสอง ที่สร้างความประทับใจให้เขาในคืนโน้นในซอยแถบพระประแดง และเพื่อให้แน่ใจยิ่งขึ้น เขาทำเป็นขับออกนอกเส้นทาง แทนที่จะไปราชประสงค์กลับเถลไถลไปสายอื่น จนกระทั่งเฉียดมาทางลุมพินีและเข้าไปในนั้น ทำราวกับจะพาหล่อนไปซดน้ำผึ้งพระจันทร์ แต่หล่อนก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาไหวตัว หรือประท้วงอย่างใด เติมออกจะประหลาดใจอยู่....

ขณะที่รถผ่านเข้าไปในเขตสวนลุมพินี ออกจะว่างห่างจากยวดยานอยู่ และเบื้องหน้าจะไปสู่สถานีตำรวจ เขาทำให้หล่อนสะดุ้งหน้าซีด

"นายจำเราได้หรือเปล่า ?" เดินถามขึ้น ราวกับคุยกับเพื่อนผู้ชาย

"เอ ขอโทษเถอะ ! ฉันนึกไม่ออก...." หล่อนพูดอย่างอ่อนหวาน

"เราพบกันกลางคืน, มันมืด นายคงมองเราไม่ถนัดนัก แต่เราจำนายได้ไม่ผิด"

"ที่ไหน ?"

"ในซอยลึก แถบสวนพระประแดง นายพาเราไปจี้ จำได้หรือยัง ?"

"ไม่!.....ไม่ !! ฉันไม่เคย คุณเอาอะไรมาพูด" หล่อนละล่ำละลัก กระสับกระส่ายทำท่าจะเปิดประตูรถเล่นลงไป เพราะรถขณะนั้นวิ่งช้า ๆ

"อย่าโง่ดีกว่า เฉย ๆ เถอะ เราไม่ทำอะไรนายหรอก รับรองด้วยเกียรติของกรรมกร" เขาพูดด้วยเสียงร่าเริงมีความหมายตลก เพื่อให้หล่อนคลายตกใจ

ไม่มีเสียละที่หล่อนจะเชื่อถือ ในหลักประกัน "เกียรติของกรรมกร" ของเขา แต่หล่อนก็ไม่โดดโลดไปยังถนน หล่อนกลัวคอหักมากกว่า อาการเหลียวหน้าเหลียวหลังเลิ่ก ๆ ลั่ก ๆ เป็นกวางตื่นอยู่นั้น บอกให้รู้ว่าหล่อนกำลังแสวงหาทาง

"นั่งเฉย ๆ วางท่าให้สง่าไว้ดีกว่า นายรู้หรือเปล่า ? ขณะนี้นายไม่สวยเลย ล่อกแล่กเหมือนลิง" เติม

เหลือบมองแล้วหัวเราะตาม ทำให้หล่อนถอนใจ และสงบลงอย่างว่าง่าย หันมาค้นกระเป๋าถือของตัวเองหยิบแบ๊งก์ร้อยขึ้นมาถึงสามใบ ยัดใส่หน้าตักเขา จนเขาสะดุ้งด้วยสัญชาตญานของผู้ชาย หันมาดูหน้าหล่อน

"เอ้านี่ !เอาคืนไป พอไหม ?" หล่อนถามเติมหัวเราะอีก

"มีเท่านี้น่ะหรือ ? ว่าแต่จำได้หรือเปล่า ว่าจี้เอาของเราไปเท่าไร ?"

"๗๐ กว่าบาท....." หล่อนว่า

"บอกแล้วไหมล่ะ ! ว่าจำไม่ผิด ว่าแต่นายคิดอย่างไรนะ ถึงหากินทางนี้ รูปร่างของนายก็พอจะเป็นกะหรี่ได้นี่นา ไม่ต้องเสี่ยงอันตรายดีด้วย"

"อย่าดูถูกกันนักนะ !" หล่อนกล่าวด้วยเสียงขุ่นหน้าบึ้ง ทั้ง ๆ ที่ซีด

เติม แม้ชีวิตจะสัมผัสมากับความหยาบกระด้าง แต่เขาก็ไม่ชอบที่จะแสดงความหยาบคายต่อใคร ๆ ที่เขา

แสดงต่อหล่อนนี้ ก็มิใช่เนื้อแท้แห่งนิสัย เขาสร้างขึ้นด้วยการฝืนความรู้สึกตัวเอง เพราะเห็นว่า กับผู้หญิงที่หากินจี้ผู้ชายได้ สุภาพนักก็คงไม่ถึงใจ แต่เมื่อหล่อนพ้อด้วยเสียงที่แสดงดังถูกทำร้าย ธาตุแท้แห่งสันดานก็สะเทือน เขาไม่เคยคิดจะทนรู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้ร้าย ที่ทำผู้หญิงให้เจ็บปวดได้ เกือบจะแพ้อยู่แล้ว บังเอิญหล่อนเสนอเสียก่อน

"คุณเย่าบอกตำรวจนะ ! เถอะ ! จะเอาเท่าไรจะให้

"เงินน่ะรึ ?" เขาเอ่ยดุ่ย ๆ ไปงั้นเอง

"ก็เงินน่ะซิ....!...." หล่อนว่าพร้อมกับมองหน้าเขาด้วยแววตาหยัน ๆ "หรือจะเอาตัว ?" เติมไม่ตอบ, ไม่มอง และไม่ยิ้มอีก ดวงหน้าเขาราวกับตกอยู่ในความเคลิบเคลิ้ม.....

"กำลังคิดอะไร อ้อคงจะคิดถึงแฟน ?" หล่อนกลับเป็นฝ่ายยั่ว.....

"เปล่าหร็อก" เติมรีบปฏิเสธ "ผมคิดถึงพระต่างหาก"

"พระที่ไหน ?" หล่อนถามอย่างสนใจ

"หลวงตาผมเอง"

"คิดถึงท่านทำไม พระเจ้า?"

"ท่านเคยเตือนผม"

"ว่าไง ?"

"ว่าอย่าหาความสุข บนความสกปรก สร้างทางนรกด้วยความสนุก...."

"มันไม่ง่ายเหมือนคุณคิดหรอกนะ!" หล่อนพูดค้อน ๆ

"เราอย่าคุยกันเรื่องนี้เลย ขอโทษนะที่ล่วงเกินไปบ้าง"

๒

หล่อนยิ้ม ในแววแห่งความแย้มยิ้มนั้น บอกถึงความสำนึกและอภัย เติมรู้สึกว่าหล่อนมีแววแห่งคนดีอยู่บ้างแน่ จึงซักถามอะไร ๆ จากหล่อน ซึ่งหล่อนก็ไม่ปกปิด

อิดเอื้อน คล้ายกับว่าปัญหาข้อไต่ถามของเติมนั้นทำให้หล่อนรู้สึกสบายใจขึ้น เพราะหล่อนเล่าเรื่องความเป็นมาส่วนตัวให้ฟัง จะเท็จจริงอย่างไรก็ช่างเถอะ แต่เท่าที่ฟังเรื่องของหล่อนแล้ว ก็คิดว่า ถึงหล่อนจะสร้างเรื่องขึ้นมา ก็ยังมองไม่เห็นสักนิดว่า จะช่วยให้เห็นว่าหล่อนยังเป็นผู้หญิงดี จะจริงจะเท็จมันก็เลวพอ ๆ กัน จึงไม่อยาก ระแวง ว่า หล่อน จะแต่ง เรื่องขึ้นมาเล่าหลอกลวงเขา....

บ้านเดิมอยู่สุพรรณบุรี ตามจิ้งเหลนกรุงมา มันปอกลอกจนหมดตัว เติมฟังเรื่องของหล่อนแล้วก็ขำเมื่อคิดไปถึงแหล่เทศน์ของหลวงตา “**.......บางคนเบื่องานทิ้งบ้านงัวควาย ห่อผ้าตามชาย ที่เป็นชาวกรุง คิดไปตั้งตัว มีผัวบางกอก เหม็นเบื่อบ้านนอก และไอ้หนุ่มลูกทุ่ง บั้นยศบั้นอย่าง ดังนางนกยูง พอถึงเมืองกรุง ฉันจะเป็นคุณนาย ถึงนครมลวง ไม่กี่เพลา ต้องนั่งกินน้ำตา เพราะพระเอกเขาหน่าย ทรัพย์สินสิ้นตัว**

โอ้ผัวใจร้าย ปอกลอกเอาไป เหลือแต่กระโปรง....” เรื่องของหล่อนตามที่เล่า มันเป็นอย่างแหล่หลวงตาจริง ๆ

“ที่ฉันจี้คุณ มันก็บังคับให้ฉันทำ มันวางแผนให้ ฉันไม่อยากทำหรอก แต่ทนตีนทนมือมันไม่ไหวก็จำเป็น ขอโทษคุณด้วยนะ อย่าเป็นเวรเป็นภัยต่อกันเลย” หล่อนว่า

“อ้อ!” เติมครางเสียงยาว “นี่คงเป็นไปตามแผนอีกซิ! เขาคอยอยู่ราชประสงค์หรือ พระเอกตีนโตของนายน่ะ ?”

“เปล่าหรอกน่า” หล่อนเอ่ยด้วยเสียงปลอบโยน “ฉันเลิกกันแล้ว แต่จะว่าเลิกกับมันก็ไม่ถูกนัก ที่จริงตำรวจมาลากตัวมันไปใส่ตราง มันก็เหมือนเลิกกันฉันดีใจจัง ถ้าไม่แบบนี้ มันก็ตามรังควานฉัน ไม่ปล่อยฉัน ฉันก็เหมือนขี้ข้าของมันเรื่อมไป ไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อไร”

"แล้วเดี๋ยวนี้ทำอะไรล่ะ ?" เติมถาม

"ร่วมงานกับเพื่อน......"

"ค้าของเก่าหรือ ?" เติมยั่ว

"เอ ! คุณนี่ชอบดูถูกคนจริง" หล่อนหันมาขู่ตาเขียว

"บู๋โธ่ ! นายก็คิดมากไป ผมหมายถึงของเก่าวัตถุโบราณน่ะ ! เห็นแถวราชประสงค์มีร้านค้าหลายแห่ง.... ว่าแต่เจริญดีหรือ งานที่ว่านี่น่ะ ?"

"เมื่อมีซวยได้ ก็มีเฮงได้ น้ำยังมีขึ้นมีลงนี่นะ"

เติม หัว เราะ ในคำ เปรียบ เปรย ที่ เข้า ท่า ของหล่อนบังเอิญถึงราชประสงศ์ เติมแอบรถเข้าริมฟุตบาธหยุดสนิท

"นายจะลงที่ไหนแน่ ?"

"ราชประสงค์" หล่อนบอก

"เอ้า ! นี่ราชประสงค์แล้วนี่"

"งั้นหรือ ?" หล่อนย้อนถามแสดงท่าสงสัย

"เอ๊ะนี่อะไร ? นายไม่รู้หรือนึกสนุกลูกไม้อะไรอีก จะจี้กันกลางกรุงมันจะกล้าเกินไปละ"

"โธ่ ฉันไม่รู้จริง ๆ นะ !" หล่อนว่าด้วยท่าระห้อย "ฉันเพิ่งมากรุงเทพ ฯ ได้ไม่ถึงสองเดือน นี่ได้ข่าวว่าคนทางบ้านมาอยู่แถวนี้ ก็เลยมาเสาะหาดู อยากจะรู้ข่าวทางบ้านบ้าง ฉันอยากกลับบ้านเต็มที"

เติมมองหน้าหล่อน เห็นทีท่าของหล่อน ก็หมดความระแวงว่าจะถูกเล่นตลกอีก หล่อนเพิ่งมากรุงเทพยังไม่รู้เหนือรู้ใต้ จะว่าแกล้งก็ไม่น่าเป็นไปได้ หล่อนจะแกล้งเอาแก้วอะไรอีก สิ่งที่ประกอบให้เชื่อว่าเป็นจริง ก็คือตอนที่เขานำรถออกนอกเส้นทาง โค้งไปโค้งมาหล่อนมิได้ออกความเห็นประท้วงเลย นั่นเพราะหล่อนไม่รู้จริง ๆ แต่หล่อนก็สามารถทำงานได้ผล จี้คนอย่างเขาซึ่งเป็นชาวกรุงโดยกำเนิด ทั้ง ๆ ที่มากรุงเทพ ยังไม่เต็มสองเดือนดี น่าอัศจรรย์หนอ ! ความจำเป็นบังคับให้คนทำอะไร ๆ ได้สารพัด

จิ้งจก เขาว่ามันมีธรรมชาติ ที่เป็นคุณอยู่อย่างหนึ่ง คือสามารถปรับผิวสีของตัวเอง ให้กลมกลืนกับผนังหรือฝาห้อง จะได้ไม่เป็นที่สะดุดตาศัตรู เพื่อความปลอดภัยของมัน คิดดูหล่อนก็สามารถไม่แพ้จิ้งจกเลย ในการปรับตัว สงสัยแต่ว่า หล่อนปรับตัวหรือปล่อยกันแน่ แต่มันจะอะไรก็ช่างเถอะ! มันก็ให้ผลเท่าที่เห็นอยู่นี้ หล่อนกล้าและแกร่ง เผชิญกับความหยาบคายของผู้ชาย อย่างเขาได้อย่างปรกติ หญิงสาวชาวชนบทผู้ห่างไกล เหมือนดอกไม้ป่าที่อ่อนไหว ตามวิสัยของชนบท บัดนี้แกร่งอย่างไม่น่าเชื่อ นี่แหละโลกและชีวิตมันคลอบคนกลืนคนได้อย่างรวดเร็ว

หล่อนเปิดประตูรถ เท้าข้างหนึ่งหย่อนลงแตะยันพื้นถนน หันมายกมือไหว้เติม แทนที่จะกล่าวคำอำลาประกอบมือที่พนมไหว้ หล่อนกลับกระซิบเบา ๆ ว่า

"ปล่อยฉันไปเถอะคุณ" แสดงว่าหล่อนยังไม่วางใจ

เติมนึกอะไรขึ้นมาได้ เร็วเท่าความคิด เขาคว้ามือหล่อนไว้ ไม่ยอมให้ขยับเขยื้อนตัวลงจากรถได้

"เดี๋ยว !" เขาว่า มือขวาหยิบธนบัตรใบละร้อย ๓ ใบ ที่หล่อนให้ชูให้หล่อนเห็น ดวงตาหล่อนเขม็งด้วยความสงสัย สีหน้าซีดก็ค่อยคลายลง

"วันนั้นนายเอาของเราไป ๗๓ บาท กับค่ารถเที่ยวนั้น ๑๕ บาท นายก็ยังไม่ได้เฉ่ง เที่ยวนี้นายไม่ได้ถามราคา ผมคิดนาย ๒๕ บาท รวมเป็นเท่าไหร่ ?"

"ก็อ ๑๑๓ บาท" หล่อนว่า

"เอ้า! นายเอาคืนไป ๒ ใบ มีเศษสตางค์ขอให้ผม ๑๓ บาท........เออ ยังงั้น ! ขอบใจมาก เราจะได้ไม่เป็นหนี้ต่อกัน เวรภัยต่อกันอย่ามีอีกเลย" เติมรับเงินทอนจากหล่อนเรียบร้อย ก็เงยหน้ามองหล่อน

"ไปเถอะ ! โชคดีนะ" เขาเสริมท้ายเตรียมจะเข้าเกียร์ แต่หล่อนกลับยึดมือเขาไว้อีก

"ก็ฉันให้คุณแล้วนี่นา เอ้าเอาไปเถอะ" หล่อนยัดเยียดเงินสองร้อยกลับมาที่เขาอีก

"ไม่ !" เติมปฏิเสธ

"ทำไม........มันสกปรกหรือ ?" หล่อนถามเหมือนตวาด

"จะว่ายังงั้นมันก็ไม่ผิด ผมไม่คิดจะได้ง่าย ๆ ไม่ยินดีในส่วนที่ผมรู้ว่า ผมไม่มีสิทธิ์ ผมพอใจฉะเพาะส่วนของผมเท่านั้น ไง ! มันโง่มากไหม ?"

"ใครทำให้คุณคิดอย่างนี้นะ ถ้าจะหลวงตาอีกละซี่ !"

"ใช่แล้วนาย ใคร ๆ เขาก็ว่าผมโง่ ที่คิดและเชื่ออย่างนี้ เพราะเดี๋ยวนี้เขาไม่เชื่อกันแล้ว แต่นั่นแหละอย่าหาว่าบ้าน้ำลายเลย คิดว่าพูดสู่กันฟังก็แล้วกัน สิ่งที่ได้มาโดยไม่ชอบธรรม ล่วงล้ำสิทธิคนอื่นเขา จะโดยเล่ห์กระเท่ห์ที่แสนฉลาดอย่างไรก็ตาม เราต้องกลายเป็น "ลูกหนี้" ไปทันที ซึ่งวันข้างหน้าหรือไม่ก็ชาติหน้า จะต้องชดใช้เขาจนได้ จะโดยการจัดการของพระพรหม หรือยมพะบาลอะไรก็สุดแต่จะคิดจะเชื่อกัน แต่มันก็ต้องเป็น

จริง, เห็นจริงเมื่อวันเผชิญกับมัน หลีกไม่พ้นหรอก อย่างการพบกันของเราวันนี้ก็เถอะ เราควรจะขอบคุณสิ่งที่บันดาลให้เราเจอกัน และได้โอกาสชดใช้หนี้สินกันเสีย ถ้านายไม่เชื่อเรื่องเวรกรรม หรือการบันดาลของพระพรหมยมพะบาลอะไร ก็คิดเสียง่าย ๆ ว่าโลกนี้มันแคบ และเล็กเกินไปที่จะหลบหนีความเลวที่ทำไว้พ้น เพื่อความสบายใจ ไม่ทำมันเสียเลยดีกว่า ความเลวน่ะ ! โลกมันกลมนะคุณ !"

แท๊กซี่สีฟ้าแก่ พุ่งออกจากริมฟุตปาธ หายไปในทะเลแห่งยวดยาน คงทิ้งแต่หล่อน หญิงสาวชาวเดิมบางให้ยืนงงหลงทางอยู่ในป่ามนุษย์ จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่มีใครทราบว่า หล่อนหลงอยู่ที่ไหน ?

แต่สำหรับเติมแล้ว รุ่งขึ้นเขาไปหาหลวงตาแต่เช้ากับข้าวคาวหวานเต็มสำรับทีเดียว หลวงตาฉันพลางหัวเราะเอิ๊กอ๊าก ด้วยเรื่องที่เติมคุย เมื่อหลังจากรับพรยถาสัพพีแล้ว เติมก็เป็นเด็กวัด ขัดสมาธิจ้องเตรียมจะโจ้เศษอาหารของหลวงตา บังเอิญนึกอะไรได้ก็จึงร้องถาม

"หลวงตาครับ สะเดาะเคราะห์นี่ ทำบุญด้วยอะไรถึงจะดีครับ ?"

"เออ ! ข้าเคยคิดว่าซ่อมพระพุทธรูปชำรุดน่ะดี ถึงกับเคยลงมือจัดการมาครั้งหนึ่ง แต่ยังไม่ทันเสร็จ เคราะห์ก็ยิ่งซ้ำกรรมก็ยิ่งแซก ข้าจึงไม่ขอแนะนำเอ็งละเติม เอาอย่างนี้ดีกว่า เขาว่านะ! เขาว่าสร้างส้วม, ซ่อมส้วมหรือฐาน ที่ถ่ายของพระน่ะ, ดี, เท่ากับถ่ายระบายเคราะห์โศกโรคภัยอยู่ตลอดเวลา"

"งั้นผม ขอถวายปัจจัย ๑๑๓ บาท นี้ไว้กับหลวงตา เอาไว้เป็นทุนซ่อมแซมส้วมที่นี่ หลวงตาอนุเคราะห์ผมด้วยนะครับ !"

ว่าแล้วเติมก็เติมวัตถุดิบ ที่จะกลายเป็นสิ่งที่จะต้องระบายทิ้งในส้วมต่อไป.

๒๐ พ.ค. ๒๕๑๕